

HEBREW GOSPEL OF MATTHEW

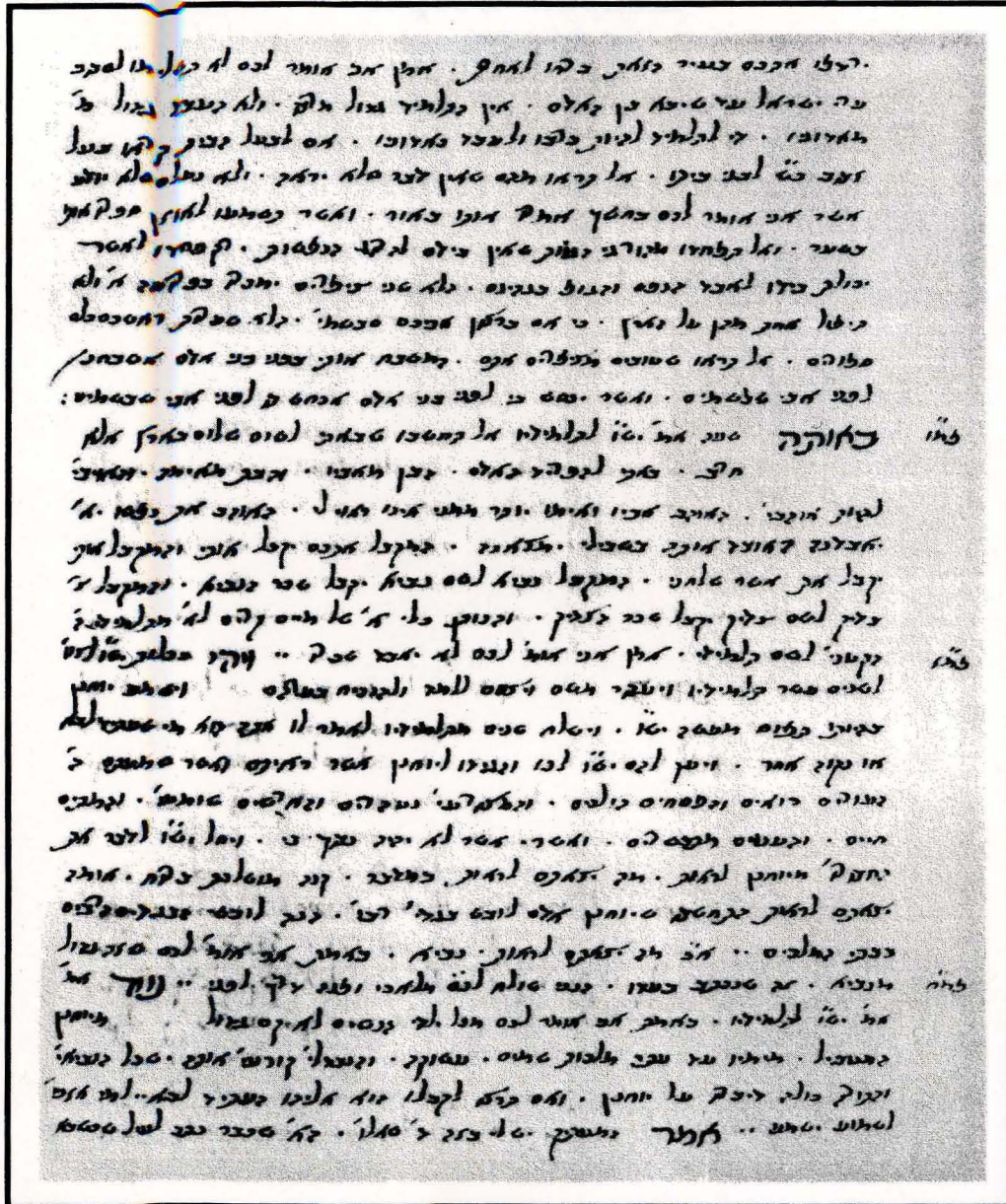
בשורת מתי

George Howard

Hebrew Gospel of Matthew

by
George Howard
Professor of Religion
University of Georgia

A leaf from Shem-Tob's Even Bohan as it appears in Ms. Heb. 28, Bibliotheek der Rijksuniversiteit, Leiden (manuscript witness A in Howard's edition). This leaf includes (in late medieval Hebrew script) Matthew 10:23b-11:15; the marginal notes indicate perek (sections) 46, 47, and 48 of the text. A printed transcription of this portion of Shem-Tob's Hebrew Matthew, along with Howard's English translation, appears in the present edition on pages 46-51. An interesting and significant play on words (see pages 197-200) occurs in lines 6 and 5 from the bottom of this leaf (the kings and my messenger). Of interest also is the occurrence of one of Shem-Tob's polemic notes which begins with the third word (from the right) of the last line on this sample leaf.

MERCER UNIVERSITY PRESS

• 1995 •

Hebrew Gospel of Matthew
 Copyright ©1995
 Mercer University Press, Macon, Georgia USA
 All rights reserved
 Printed in the United States of America
 April 1995
 Reprinted Fall 2000
 Reprinted Fall 2002

The paper used in this publication
 meets the minimum requirements
 of American National Standard
 for Information Sciences—Permanence of Paper
 for Printed Library Materials, ANSI Z39.48-1984.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Bible. N.T. Matthew. Hebrew. Ibn Shaprut. 1995.
 Hebrew Gospel of Matthew / by George Howard.
 xiv+240 pp. 6x9" (15x23 cm.).
 English and Hebrew.

Revised edition of : The Gospel of Matthew
 according to a primitive Hebrew text.

Hebrew text of Matthew, extracted from Shem Tov Ibn Shaprut's
 Evan bohan, presented with English translation and commentary.
 Includes bibliographical references and indexes.

ISBN 0-86554-442-5 (alk. paper).

1. Bible. N.T. Matthew. Hebrew. Ibn Shaprut—Criticism, Textual.

I. Howard, George, 1935—

II. Ibn Shaprut, Shem Tov, fl. 1375–1380. Evan bohan.

III. Bible. N.T. Matthew. English. Howard. 1995. IV. Title.

BS2574.H4 1995

226.2'044—dc20

95-16849

CIP
 HE

Contents

Preface to the Second Edition	vii
Acknowledgments	ix
Introduction	xi
Witnesses Used in This Edition	xii
Interrelationships among the Witnesses	xiii
Text and Apparatus	xiii
The Translation	xiv
Abbreviations and Notations	xiv

Part One

Shem-Tob's Hebrew Matthew

The Hebrew Text and English Translation	1-151
---	-------

Part Two

Analysis and Commentary

Shem-Tob's Matthew and the Hebrew/Aramaic-Matthean Tradition ..	155
Papias and Other Early Christian Writers	155
Du Tillet, Münster, and Allusions to and Quotations from Matthew in Early Jewish and Anti-Christian Writings	160
The Evidence from Shem-Tob's Comments	173
Shem-Tob's Hebrew Matthew:	
A Literary, Textual, and Theological Profile	177
Linguistic Characteristics of the Hebrew Text	177
The Verb	179
Pronouns	180
Vocabulary	181
Other Constructions	182
Revision and Modification of the Hebrew Text	182
Literary Characteristics of the Hebrew Text	184
Puns	184
Word Connections	185
Alliteration	190
Textual Nature of Shem-Tob's Hebrew Matthew	190
Shem-Tob and Codex Sinaiticus	191

Shem-Tob and the Short Ending of Matthew	192
Shem-Tob, the Old Syriac, and the Old Latin	194
Shem-Tob and the Other Gospels	196
Shem-Tob and the Coptic Gospel of Thomas	203
Shem-Tob and the Pseudo-Clementine Writings	205
Shem-Tob and the Tol'doth Yeshu	206
Shem-Tob and the <i>Protevangelium of James</i>	211
Theological Motifs in Shem-Tob's Matthew	212
The Law	212
The Gentiles	214
The Christ	216
John the Baptist	218
Different Meanings in Shem-Tob's Matthew	223
The Divine Name	229
Other Interesting Readings in Shem-Tob's Matthew	232
Summary and Conclusion	233
Indexes	235
Subjects	235
Authors	237

Preface to the Second Edition

It is now eight years since the first edition of this work appeared under the title *The Gospel of Matthew according to a Primitive Hebrew Text* (1987). As with all pioneering projects, the book contained a number of errors, typographical and otherwise, and raised a series of questions. This second and fully revised edition, retitled *Hebrew Gospel of Matthew*, intends to eliminate the errors and address the questions.

Considerable attention has been given to making the translation more readable. It has also been revised with regard to accuracy.

The analysis section of the book has largely been rewritten to take into account a series of studies I have published on the text since 1987. I have also tried to state things more clearly and less dogmatically. The main thrust of this second edition is to demonstrate that the Hebrew Matthew contained in Shem-Tob's *Evan Bohan* predates the fourteenth century. In my judgment, Shem-Tob the polemist did not prepare this text by translating it from the Latin Vulgate, the Byzantine Greek, or any other known edition of the Gospel of Matthew. He received it from previous generations of Jewish scribes and tradents.

It is my hope that the modifications of the present work will provide the reader with a text of Shem-Tob's Hebrew Matthew that is basically free from error and one that is set in a proper historical and linguistic context.

University of Georgia
17 October 1994

George Howard

For Tere

Acknowledgments

First Edition

I wish to acknowledge with appreciation the British Library of London for permission to print portions of its copy of the *Even Bohan*, catalogued Add no. 26964. This manuscript serves as the base text for Matthew 1:1–23:22 in this volume. I also acknowledge with appreciation the Ivan F. and Seema Boesky Family Library, the Jewish Theological Seminary of America of New York City, for permission to print portions of its copy of the *Even Bohan*, catalogued Ms. 2426 (Marx 16). This manuscript serves as the base text for Matthew 23:23–end in this volume. Finally, I express with appreciation the financial grant from the office of the Vice President for Research at the University of Georgia that helped make this publication possible.

University of Georgia
29 July 1987

George Howard

Second Edition

For this second edition, renamed *Hebrew Gospel of Matthew*, I acknowledge the following.

Cambridge University Press, for permission to reprint George Howard, "A Primitive Hebrew Gospel of Matthew and the Tol'doth Yeshu," *New Testament Studies* 34 (1988): 60-70.

Harvard Theological Review, for permission to reprint George Howard, "A Note on the Short Ending of Matthew," *Harvard Theological Review* 81 (1988): 117-20.

Society of Biblical Literature, for permission to reprint George Howard, "The Textual Nature of an Old Hebrew Version of Matthew," *Journal of Biblical Literature* 105 (1986): 49-63; and idem, "The Textual Nature of Shem-Tob's Hebrew Matthew," *Journal of Biblical Literature* 108 (1989): 239-57.

E. J. Brill (Leiden), for permission to reprint George Howard, "A Note on Codex Sinaiticus and Shem-Tob's Hebrew Matthew," *Novum Testamentum* 34 (1992): 46-47.

Sheffield Academic Press, for permission to reprint George Howard, "A Note on Shem-Tob's Hebrew Matthew and the Gospel of John," *Journal for the Study of the New Testament* 47 (1992): 117-26.

University of Georgia
1 April 1995

George Howard

Introduction

A complete Hebrew Text of Matthew appeared in the body of a fourteenth-century Jewish polemical treatise entitled *Even Bohan* (אבן בחן, "The Touchstone"). The author, Shem-Tob ben-Isaac ben-Shaprut (sometimes called Ibn Shaprut), was born in Tudela in Castile in the middle of the fourteenth century. He later settled in Tarazona in Aragon where as a physician he practiced medicine. There he completed the *Even Bohan* in 1380. He revised his work several times—in 1385, around 1400, and even later—by adding another five books or sections to the original twelve.¹ Most manuscripts contain either fifteen or sixteen chapters, not always arranged in the same order. Of the original books, usually the first deals with the principles of the Jewish faith, the next nine deal with passages in the Bible that were disputed by Jews and Christians, the eleventh discusses haggadic sections in the Talmud used by Christians or Jewish proselytes to Christianity, and the twelfth (sometimes thirteenth) contains the entire Gospel of Matthew in Hebrew, with polemical comments by Shem-Tob interspersed throughout the text.

Part one of the present volume contains the Hebrew text of Matthew found in Shem-Tob's treatise. A critical apparatus, noting manuscript variation, accompanies the text, and an English translation appears on facing pages. The polemical comments of Shem-Tob have been eliminated so that the gospel text may run continuously from beginning to end without interruption.

Part two contains an analysis of Shem-Tob's Hebrew Matthew, including its place within the traditional Hebrew/Aramaic-Matthew tradition, and a literary, textual, and theological profile.

¹For a discussion of these later additions see Alexander Marx, "The Polemical Manuscripts in the Library of the Jewish Theological Seminary of America," in *Studies in Jewish Bibliography and Related Subjects in Memory of Abraham Solomon Freidus (1867-1923)* (New York: The Alexander Kohut Memorial Foundation, 1929) 247-78, esp. 265-70; W. Horbury, "The Revision of Shem Tob Ibn Shaprut's *Eben Bohan*," *Sefarad* 43 (1983): 221-37; W. Horbury, Review of *The Gospel of Matthew according to a Primitive Hebrew Text*, *JTS* 43 (1992): 166-69.

Witnesses Used in This Edition²

- Ms. Add. no. 26964. British Library, London. (Serves as the printed text for 1:1–23:22.)
- A Ms. Heb. 28. Bibliotheek der Rijksuniversiteit, Leiden.
- B Ms. Mich. 119. Bodleian Library, Oxford.
- C Ms. Opp. Add. 4° 72. Bodleian Library, Oxford.
- D Ms. 2426 (Marx 16). Library of the Jewish Theological Seminary of America, New York, (Serves as the printed text for 23:23–end.)
- E Ms. 2279 (Marx 18). Library of the Jewish Theological Seminary of America, New York.
- F Ms. 2209 (Marx 19). Library of the Jewish Theological Seminary of America, New York.
- G Ms. 2234 (Marx 15). Library of the Jewish Theological Seminary of America, New York.
- H Ms. Mich. 137. Bodleian Library, Oxford.

All the manuscripts date between the fifteenth and seventeenth centuries and are written in various types of script. The best manuscript of the lot is the British Library Ms. Add. 26964. Although this copy is incomplete, covering Matt 1:1–23:22, the excellent quality of its text demanded that it be printed. Manuscript C is an almost exact replica of the British Library ms., including breaking off at 23:22. It is written, however, in very small letters and is sometimes difficult to read.

Another manuscript of good quality belongs to the Jewish Theological Seminary of America, catalogued #2426 (noted as #16 by Marx in "The Polemical Manuscripts in the Library of the Jewish Theological Seminary of America," 252). It serves as the printed text for Matt 23:23–28:20. In the apparatus, it is noted as ms. D. Manuscript A, from Leiden, is of fair quality, but has received considerable revision with respect to improvements in grammar and assimilation to the Greek and Latin texts. Manuscript B, from the Bodleian Library, is of good quality, but is difficult to read. Because of the type of pen and ink used by the scribe, the letters often run together and are sometimes indistinguishable. Manuscripts E and F are virtually identical and are of mediocre quality. Manuscript G is the poorest in quality of all the texts I have used. It is written in a sloppy hand by a scribe who had little qualms in omitting and adding material. Manuscript H is only fragmentary, containing: 1:18b–19; 2:1, 13, 16–18; 3:16; 4:1; 5:27, 28, 31–34, 38–40, 43–44; 6:5, 19–20; 7:6, 24–28; 9:10–13, 32–38; 11:11–15,

²For a more complete list of manuscripts, see Pinchas E. Lapide, "Der 'Prüfstein' aus Spanien," *Sefarad* 34 (1974): 230.

25–28; 12:1, 15–18, 22–29, 31–32, 46–47; 13:53–57; 14:28; 15:1–6, 10b–11, 20b; 16:13–20; 17:1–3; 19:16–18; 21:1–2, 18–19, 23–27; 22:23–24, 29–33; 23:16–18; 24:20, 27–28, 34–35; 26:1, 26–27, 31, 36–37; 27:15; 28:18.

Interrelationships among the Witnesses

I make no attempt to trace the history of the text through the various recensions of Shem-Tob's treatise, nor do I append a stemma of manuscripts. The individual Matthean texts, however, reveal certain relationships, and a brief discussion of these will perhaps be valuable.

Generally, the nine manuscripts may be divided into three groups. Group I consists of British Library Ms. Add. no. 26964 and ms. C. With few exceptions, these two writings are virtually identical. Both are carefully copied and show minimal tendency toward scribal error and assimilation to the canonical Greek and Latin.

Group II consists of A B H. Containing some differences, these mss. are clearly related in text form. They are characterized by careful copying with few scribal errors. They also show a tendency for assimilation to the Greek and Latin. B is the best of this group, showing less assimilation than A. H is only fragmentary (see above).

Group III consists of D E F G. Mss. E and F are virtually identical, with D and G often reading with them. The latter two also have many individual differences. This group is characterized by some scribal error and some assimilation to the Greek and Latin. They are, however, less assimilated to the Greek and Latin than Group II. D is by far the best of this group, G by far the worst.

Text and Apparatus

The present edition does not aim at producing an eclectic text of Shem-Tob's Hebrew Matthew. Until a more complete evaluation of the Shem-Tob tradition is available, the printing of an individual manuscript will serve for a working text. The printed text comes from British Library Ms. Add. no. 26964 and ms. D, as explained above, including the errors and inconsistencies in spelling and grammar of each of these manuscripts. Periods and question marks have been added editorially to the printed Hebrew. In a few instances, where the base text contains a lacuna, the text of another manuscript has been selected to fill the gap. In each instance, the supplementary text has been placed within parentheses (for examples see 3:10a; 18:2b–5a).

Variant readings are noted in a critical apparatus. Except for plenary, or non-plenary vocalization and a few illegible scriblings, the notation of all variants is complete. The limited number of manuscripts used in the apparatus, of course,

gives only a sampling of variation that occurs in the manuscript tradition as a whole.

The Translation

The translation attempts to be faithful to the Hebrew without being awkward or wooden. The rough style of the Hebrew, however, is often reflected by the English. Occasionally its sense is unclear (15:5; 16:21; 17:3) because the Hebrew is unclear. Proper names are usually given their common English spellings except where a different pronunciation is distinctly indicated by the Hebrew. In some instances, a variant reading has been translated rather than the printed text. This occurs where it is necessary for the sense of the text. These renderings are placed within parentheses. In many instances the printed text is translated, in spite of difficulties, in order to preserve a disparity between the Hebrew and the Greek. In no sense is the translation a thoroughgoing eclectic rendering of the manuscript tradition.

Abbreviations and Notations

- () 1. Notes an occasional reading in the Hebrew text supplied from another manuscript because of a lacuna.
- 2. Notes a variant reading in the translation where the variant is a substitution or an addition.
- [] Notes an editorial addition in the translation.

Part One

Text and Translation

The Hebrew Text

Translation

MT 1:1-13]

[MT 1:1-13

פרק ראשון

- ¹אלה תולדות ישׁו בן דוד בן אברהם.
²אברהם הוליד את יצחק ויצחק הוליד את יעקב יעקב הוליד את יהודה ואחיו.
³יהודה הוליד את פרץ וזרח מתמר פרץ הוליד את חצרון חצרון הוליד את רם.
⁴רם הוליד את עמינדב ועמינדב הוליד את נחשון ונחשון הוליד את שלמון.
⁵שלמון הוליד את בועז מרחב הזונה בועז הוליד את עובד מרות ועובד הוליד את ישי.
⁶ישי הוליד את דוד דוד הוליד את אשת שלמה מאשת אוריה.
⁷שלמה הוליד את רחבעם רחבעם הוליד את אביה אביה הוליד את אסא.
⁸אסא הוליד את יהושפט יהושפט הוליד את יורם יורם הוליד את עוזיה.
⁹עוזיה הוליד את חזקיה.
¹⁰חזקיה הוליד את מנשה מנשה הוליד את אמון אמון הוליד את יאשיהו.
¹¹יאשיהו הוליד את יכניה ואחיו בגלות בבל.
¹²יכניה הוליד את שאלתיאל שאלתיאל הוליד את זרובבל.
¹³זרובבל הוליד את אביהוד ואביהוד הוליד את.

Chapter 1

- ¹ These are the generations of Jesus the son of David the son of Abraham.
² Abraham begot Isaac and Isaac begot Jacob; Jacob begot Judah and his brothers.
³ Judah begot Perez and Zerah from Tamar; Perez begot Hezron; Hezron begot Ram.
⁴ Ram begot Amminadab; Amminadab begot Nahshon; Nahshon begot Salmon.
⁵ Salmon begot Boaz from Rahab the harlot; Boaz begot Obed from Ruth and Obed begot Jesse.
⁶ Jesse begot David; David begot (Solomon) from the wife of Uriah.
⁷ Solomon begot Rehoboam; Rehoboam begot Abia; Abia begot Asa.
⁸ Asa begot Jehoshaphat; Jehoshaphat begot Joram; Joram begot Uzziah.
⁹ Uzziah begot (Jotham, Jotham begot Ahaz, Ahaz begot) Hezekiah.
¹⁰ Hezekiah begot Manasseh; Manasseh begot Amon; Amon begot Josiah.
¹¹ Josiah begot Jeconiah and his brothers in the Babylonian exile.
¹² (After the Babylonian exile) Jeconiah begot Shealtiel; Shealtiel begot Zerubbabel.
¹³ Zerubbabel begot Abihud; Abihud begot (Eliakim); Eliakim begot Azor.

^{1:1} omit C [בן דוד]

^{1:2} BEF יודא [יהודה] | DEFG יצחק [ויצחק]

^{1:3} EF וחצרון [חצרון] | BDEFG יודא [יהודה]

^{1:4} omit A [שלמון] | ABDG נחשון [ונחשון] | ABDG עמינדב [ועמינדב] | ABDG רם [ורם]

^{1:5} ABCDEFG עובד [ועובד] | ABDEFG [הזונה] | omit A [שלמון הוליד את]

^{1:6} F מבת שבע אשת [מאשת] | ABCDG את שלמה [את אשת שלמה] | A המלך + [2] דוד

^{1:7} EF עזיהו [עוזיה] | EF יורם [יורם] | B יושפט [2] יהושפט

^{1:8} ADG יוחם יוחם הוליד את אחז אחז הוליד את + [את]

^{1:9} EF יאשיהו, A יאשיא [יאשיהו] | G יושיהו + [את] | omit EF [את]

^{1:10} omit EF [ואחיו] . . . ככל | A יכניא [יכניה] | EF יאשיהו, A יאשיא [יאשיהו]

^{1:11} A שלתיאל [2] שאלתיאל | A יכניא [יכניה] | ADG ואחר גלות בבל + [Beginning]

^{1:12} DG אליקים [אליקים הוליד את עזר] + [את] | ABDEFG אביהוד [ואביהוד]

¹⁴אקים ואקים הוליד את אליהוד.

¹⁵ואליהוד הוליד את אלעזר ואלעזר הוליד את מתן ומתן הוליד

את יעקב.

¹⁶וייעקב הוליד את יוסף. הוא יוסף איש מר"ים הנקרא משיח ובלעז קריס"טוס.

¹⁷(וכל תולדות מאברהם עד דוד תולדות י"ד ומדוד עד גלות בבל תולדות י"ד ומגלות בבל עד יש"ו תולדות י"ד).

פרק שני

¹⁸ולידת מיש"ו היה בזה האופן) ויהי כאשר היתה אמו ארוסה ליוסף קודם שידע אותה נמצאת מעוברת מרוח הקדש.

¹⁹ויוסף איש צדיק היה ולא רצה לישב עמה ולא לגלותה להביאה לבושה ולא לאוסרה למות אבל היה רוצה לכסות עליה.

²⁰ובחשבו בזה הדבר בלבו והנה מלאך נראה אליו בחלום ואמר יוסף בן דוד אל תירא לקחת אשתך מר"ים שמרוח הקדוש היא מעוברת.

²¹ותלד בן ותקרא שמו ישו"ע כי הוא יושיע את עמי מעונותם.

²²כל זה לגמור מה שנכתב מאת הנביא על פי ה'.

²³הנה העלמה הרה ותלד בן וקראת שמו עמנואל שר"ל עמנו אלקים.

²⁴ויקץ יוסף משנתו ויעש ככל אשר צוה אותו מלאך ה' ויקח את אשתו.

²⁵ולא ידע אותה עד שילדה בנה הבכור ויקרא את שמו ישו"ע.

פרק שלישי

¹ויהי כאשר נולד יש"ו בבית לחם יהודה בימי הורודוס המלך והנה

חוזים בכוכבים באים ממזרח לירושלם.

²לאמר איה מלך היהודים הנולד. ראינו סבבו במזרח ובמתנות

חשובות באו להשתחוות לו.

^{1:14} Beginning] + omit E, ABDEFG אקים [ואקים] DG עוזר הוליד את צדוק צדוק הוליד את + E, (supralinear) א עוזר עוזר +

^{1:15} ABDEFG מתן [ומתן] | ABDEFG אלעזר [ואלעזר] | ABDEFG אליהוד [ואליהוד]

^{1:16} קריסטוס | DEFG בלעז, A לעז [ובלעז] | ABCDEFG אם ישו + [מר"ים] | ABDEFG יעקב [וייעקב] | E קריסטוס, ABDFG קריסטוס

^{1:17} Vs. 17 found only in mss DG

^{1:18} A מאורסה [ארוסה] | G ישו [מישו] | found only in mss DG | [ולידת] . . . האופן

^{1:19} AH 2 | צדיק היה | ABDEFGH אישה [איש]

^{1:20} BCDEFG לאמור [ואמר] | A omit | ABEFG הנה [והנה]

^{1:21} A מעונותיו [מעונותם] | A עמו [עמי]

^{1:22} G השם [ה'] | AB ה' על פי הנביא [הנביא על פי ה']

^{1:23} A אלים [אלקים]

^{1:24} G אלוהים [ה'] | F המלאך [מלאך ה'] | G omit | יוסף [איש]

^{1:25} BDEFG omit | את

^{2:1} A מאגוש + [והנה] | BDEFG יודא [יהודה]

^{2:2} D כוכבו, BCDFG ככו, A ככבים[סכו] | G אשר + [הנולד]

A ובאנו במתנות חשובות [ובמתנות חשובות באו

¹⁴ Azor begot Zadok; Zadok begot) Achim; Achim begot Elihud.

¹⁵ Elihud begot Eleazar; Eleazar begot Mattan; Mattan begot Jacob.

¹⁶ Jacob begot Joseph. This Joseph was the husband of Mary (the mother of Jesus) who is called the Messiah, that is, Christ.

¹⁷ (So all the generations from Abraham unto David were fourteen generations and from David unto the Babylonian exile were fourteen generations and from the Babylonian exile unto Jesus were fourteen generations.

¹⁸ The birth of Jesus was in this way:) It came to pass when his mother was betrothed to Joseph, before he knew her, she was found pregnant by the Holy Spirit.

¹⁹ Joseph was a righteous man and did not wish to dwell with her nor to expose her by bringing her to shame or to bind her over to death. He rather wished to conceal her.

²⁰ While he thought on this matter in his heart, behold an angel appeared unto him in a dream and said: Joseph son of David do not fear to take your wife Mary because she is pregnant by the Holy Spirit.

²¹ She will bear a son and you will call his name Jesus because he will save my people from their sins.

²² All this was to complete what was written by the prophet according to the Lord:

²³ Behold the young woman is conceiving and will bear a son and you will call his name Emmanuel, that is, God with us.

²⁴ Then Joseph awoke from his sleep, did according to all which the angel of the Lord commanded him, and took his wife.

²⁵ But he did not know her until she bore her firstborn son and he called his name Jesus.

Chapter 2

¹ It came to pass when Jesus was born in Bethlehem of Judah in the days of Herod the king, behold astrologers came from the East to Jerusalem

² saying: Where is the king of the Jews who has been born. We have seen (his star) in the East and (we) have come with important gifts to worship him.

³ וישמע הורודוס המלך ויבהל וכל יושבי ירושלם עמו.
⁴ וייקבוץ כל גדוליו ויבקש מהם אם היו יודעים באיזה מקום נולד המשיח.

⁵ ויענו אליו כבית לחם יהודה ככתיב על פי הנביא
⁶ ואתה בית לחם יהודה אפרתה ארץ יהודה הן אתה צעיר באלפי יהודה ממך לי יצא להיות מושל בישראל.

⁷ אז קרא המלך הורודוס לקוסמים בסתר וישאל מהם היטב זמן ראית הכוכב להם.

⁸ וישלחם לבית לחם ויאמר אליהם לכו ושאלו היטב בעד הילד ובמוצאכם אותו הגידו לי וגם אני אבא אליו להשתחוות.

⁹ וישמעו אל המלך וילכו והנה הכוכב אשר ראו במזרח הולך לפניהם עד בואם אל המקום. וכאשר באו בית לחם עמד נגד המקום אשר שם הילד.

¹⁰ ויהי כאשר ראו את הכוכב שמחו שמחה גדולה עד מאד.

¹¹ ויביאו אל הבית וימצאוהו ואת מר"ים אמו ויכרעו לפניו וישתחוו לו ויפתחו את אמתחותיהם ויביאו אליו מנחת זהב ולבונה ומור בלעז מי"רא.

¹² ויצו בחלום לבלתי שוב אל הורודוס מהמלאך אמר להם ויפנו דרך ארצם בדרך אחרת.

פרק רביעי

¹³ והמה הולכים והנה מלאך ה' נראה אל יוסף קום וקח את הנער ואת אמו וברח למצרים ושם תעמוד עד אמרי אליך כי הורודוס יבקש את הנער להרוג.

¹⁴ ויקח את הנער ואת אמו.

^{2:3} A וישמע [וישמע]

^{2:4} B, גדלים וחכמים וסופרים, A, גדולי החכמים והנהגים והסופרים [גדוליו | omit G | ככל] גדוליהם החכמים, E, גדוליהם החכמים והסופרים, D, גדולי החכמים והסופרים, G יולד ישו, ABDEF יולד [נולד] | G החכמים והסופרים

^{2:5} BCDEFG דכתיב, A, דכתיב [ככתיב] | BDEFG יודא [יהודה]

^{2:6} D omit [להיות] | ABDEFG אין [הן] | DEFG יודא [יהודה] | DEF^(marc) יודא, AB omit [יהודה]

^{2:7} EF omit [להם] | נראה read [ראית] | D מהם הטיב, A, הטב מהם [מהם היטב] | EF 2 1 [המלך הורודוס]

^{2:8} A אלי [לי] | F הנולד [הילד] | A הטב [היטב] | AF להם [אליהם] | F יודא + [לבית לחם]

G להשתחוות לו [אליו להשתחוות]

^{2:9} F לו, E, אליו [אל המלך]

^{2:11} B לפניו [לו] | C וימצוהו, ABDEFG וימצאוהו [וימצאוהו] | BCG ויבאו, ADEF ויבאו [ויביאו]

^{2:12} EF omit [בלעז מירא] | ABDG לעז [בלעז] | EF לו

^{2:12} ABDEFG מהמלאך לבלתי שוב אל הורודוס [לבלתי] . . . להם

ABDEFG ויפנו דרך אחרת ללכת אל ארצם [ויפנו] . . . אחרת

^{2:13} DG לפי שעתיד + [אליך] | DGH לאמר + [יוסף] | EF ליוסף [אל יוסף] | DGH בחלום + [נראה]

G להרוג את ישו הנער, ABCDEF 3 2 1 [את הנער להרוג]

^{2:14} DG בלילה וילך למצרים, A, בלילה וירד מצרימה + [אמו] | D^(marc) G ויקם + [Beginning]

³ Herod the king heard and was dismayed and all the inhabitants of Jerusalem with him.

⁴ So he gathered all his nobles and inquired from them if they knew where the Messiah would be born.

⁵ They answered him: In Bethlehem Judah, as it is written according to the prophet:

⁶ You Bethlehem Judah, Ephrathah, land of Judah, behold you are insignificant among the clans of Judah; from you shall come forth to me one to be ruler in Israel.

⁷ Then King Herod called the magicians in secret and asked them well concerning the time the star (appeared) to them.

⁸ He sent them to Bethlehem and said unto them: Go and inquire well concerning the child and when you find him inform me. I also will go to him to worship.

⁹ They harkened unto the king and went, and behold the star which they saw in the East was going before them until they came to the place. When they entered Bethlehem it stopped before the place where the child was.

¹⁰ When they saw the star they rejoiced with exceedingly great joy.

¹¹ They (came) into the house, found him and his mother Mary, knelt before him, worshipped him, opened their sacks, and brought to him gifts of gold, frankincense, and myrrh, that is, mira.

¹² Then they were commanded in a dream by the angel who spoke to them not to return to Herod; so they returned to their land by another route.

¹³ As they were going, behold the angel of the Lord appeared unto Joseph (saying:) Arise, take the boy and his mother, flee to Egypt and stay there until I tell you, because Herod will seek the boy to kill him.

¹⁴ So he took the boy and his mother

[MT 2:15-3:4]

¹⁵ ויהי שם עד מת הורוד'וס לגמור מה שנאמר על פי הנביא וממצרים קראתי לבני.

פרק חמישי

¹⁶ אז ראה הורודוס שראו אותו הקוסמים וירע אליו מאד ויתעצב אל לבו ויצו וישלח לכל שריו להרוג לכל הילדים אשר בבית לחם וגבוליה הנולדים מזמן אשר אמרו לו הקוסמים שנולד הנער.

¹⁷ אז נשלם הדבר מה שאמר ירמיה הנביא

¹⁸ קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וכו.

¹⁹ ויהי כאשר מת הורוד'וס המלך ומלאך ה' נראה בחלום אל יוסף במצרים.

²⁰ לאמר קום קח את הנער ואת אמו ולך אל א"י כי מתו המבקשים את הנער להמית.

²¹ ויקם ויקח את הנער ואת אמו וישבו אל א"י.

²² וישמע כי הורקנוס שמו ארגי'לאס מלך ביהודה תחת הורודוס

אביו. וירא ללכת שם ויזרוהו המלאך בחלום ויפן אל ארץ הגלגל.

²³ ויבא וישכון בעיר הנקראת נאזרית לקיים מה שאמר הנביא נאזרת יקרא.

פרק ששי

¹ בימים ההם בא יוחנן המטביל דורש במדבר יהודה.

² ואמר חזרו בתשובה שמלכות שמים קרובה לבא.

³ לקיים מה שנאמר ע"י ישעיהו הנביא קול קורא במדבר פנו

דרך ה' ישרו בערבה מסילה לאלקיננו.

⁴ והנה יוחנן היה לבוש מצמר הגמלים ועור שחור אזור במתניו ומזונו הארבה ודבש היערים.

^{2:15} G יד פי | D וישב ויהי

^{2:16} D את כל לכל | 2 1 ADEFG | ויצו וישלח | DGH שלעגו | שראו

^{2:17} DH, + משני שנים ולמטה הנולדים + DH, משני שנים ולמטה כפי הזמן [מזמן

^{2:17} omit ABDEFGH | הנביא | omit FH [מה]

^{2:18} A מאנה להנחם על בניה כי איננו + [בניה] | omit F | רחל . . . בניה | omit G | [נה]

^{2:19} omit ABDEFG | המלך

^{2:20} A, 3 2 1 BDG, 3 1 EF | להרוג את הנער [את הנער להמית]

^{2:21} ABDEFG | אל א"י

^{2:22} G יואר וירא | BF, omit D | בידא [ביהודה] | B בלעז, A לעז [שמו] | DG ונשמע [וישמע]

^{2:22} B הגליל [הגלגל] | A לאמר + [בחלום] | A ומזונו מהמלאך +

^{2:23} A, נוארת [נאזרת] | A כי + [הנביא] | CDG נאזרת, EF נוארת, B נורות, A נוארת [נאזרת]

^{2:23} B, נוארת, EF

^{3:1} BCDEFG | יודא [יהודה]

^{3:3} G | ישרו . . . לאלקיננו | omit ABDEFG | [הנביא] | A מא' [מה שנאמר ע"י]

^{3:4} G צמר גמלים [מצמר הגמלים] | ABDG מלבוש + [לבוש] | EF והיה יוחנן [והנה יוחנן היה]

^{3:4} G על בשרו ואזור + ABDEF, +

MT 2:15-3:4]

¹⁵ and was there until Herod died, to fulfill what was spoken by the prophet: Out of Egypt I called my son.

¹⁶ Then Herod saw that the magicians had (mocked) him and was very displeased. Being grieved at heart, he commanded that word be sent to all his princes to kill all the male children who were in Bethlehem and its borders who had been born from the time when the magicians spoke to him concerning the birth of the boy.

¹⁷ Then was fulfilled that which Jeremiah the prophet spoke:

¹⁸ A voice was heard in Rama, lamentation and bitter weeping, Rachel weeping for her children, etc.

¹⁹ It came to pass when King Herod died, the angel of the Lord appeared in a dream to Joseph in Egypt

²⁰ saying: Arise, take the boy and his mother and go to the land of Israel, because those who were seeking the boy to kill him are dead.

²¹ So he arose, took the boy and his mother, and they returned to the land of Israel.

²² Then he heard that Horcanus, his name is Argelaus, reigned in Judah in the place of Herod his father, and he feared to go there. So the angel urged him in a dream that he should turn unto the land of Gilgal.

²³ He came and dwelt in a city called Nazareth in order to fulfill what the prophet said: He shall be called Nazareth.

Chapter 3

¹ In those days came John the Baptizer preaching in the wilderness of Judah.

² He said: Turn in repentance, for the kingdom of heaven is about to come,

³ to fulfill what was said by Isaiah the prophet: A voice of one crying, in the desert prepare the way of the Lord, make straight in the wilderness a path for our God.

⁴ Behold John was clothed with the hair of camels and black leather girded his loins and his food was locust and the honey of the forest.

[MT 3:5-15]

⁵ אז יצאו אליו מירושלם ומכל יהודה ומכל המלכות סביבות הירדן
⁶ וְאֵז מִתּוֹדִים חֲטָאתָם וְטוֹבִלִים בִּירְדֵן עַל מֵאֲמָרוֹ.

פרק שביעי

⁷ וַיֵּרָא כִּי רַבִּים מִהַפְּרוּשִׁים בִּלְעֹז פְּאָרִיזִיאִי וּמִן הַפְּרוּשִׁים בָּאוּ
לְטַבִּילָתוֹ וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכֹרוּחַ מִן הַקֶּצֶף לַעֲתִיד לְבֹא מֵהָאֵל.
⁸ עָשׂוּ פְרִי תְשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה.

⁹ וַיֹּאֵל תֹּאמְרוּ בְלִבְבְּכֶם אֲבִינוֹ אֲבֵרָהֶם. אֲמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם שִׁיּוּכֵל
אֲלֵקִים לְהַקִּים אֶת בְּנֵי אֲבֵרָהֶם מִן הָאֲבָנִים הָאֵלֵה.

¹⁰ (וְכֹכֵר הַגִּיעַ הַגְּרוֹזִן לְשֵׁרֵשׁ הָעֵץ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פְרִי טוֹב יִכְרַת
וּבֹאֵשׁ יִשְׂרָף. וַיִּשְׁאַלּוּ לוֹ הַחֲבוּרוֹת אֵיךְ מָה נַעֲשֶׂה. וַיַּעַן לָהֶם יוֹחָנָן
מִי שִׁישׁ לוֹ שְׁתֵּי כִתְנוֹת יִתֵּן הָאֵל לְמִי שֶׁאֵין לוֹ. וַיָּבֹאוּ הָעַם
לְהַטְבִּיל. וַיִּשְׁאַלוּהוּ רַבִּים מָה נַעֲשֶׂה וַיַּעַן לָהֶם תִּצְטַעְרוּ לְשׁוֹם
אִישׁ וְלֹא תַעֲנִשׁוּם וְתִשְׁמַחוּ בְחַלְקֵיכֶם. וְכֹל הָעַם הָיוּ חוֹשְׁבִים
וּמְדַמִּים בְּלִבָּם נִמּוֹל יוֹחָנָן הוּא יִשׁוּ.

¹¹ וַיּוֹחָנָן עֲנָה לְכוֹלֵם בְּאֵמַת הַנְּנִי מִטְבִּיל אֲתֶכֶם בִּימֵי תְשׁוּבָה וְאַחַר יָבֹא
חֹזֵק מִמֶּנִּי שֶׁאֵינִי רֹאֵי לְהַתִּיר שְׁרוּךְ נַעֲלוֹ. וְהוּא יִטְבִּיל אֲתֶכֶם בְּאֵשׁ
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

¹² אֲשֶׁר בִּידוֹ מִזְרָה לְזֵרוֹת אֶת גְּרֵנוֹ וַיֹּאסֹף הַדְּגָן לְאוֹצְרוֹ וְהַתְּבֵן עִיכֵי.

פרק שמיני

¹³ אֵז בֹּא יִשׁוּ מֵהַגְּלִיל אֶת הַיַּרְדֵּן לְהַטְבִּיל מִיּוֹחָנָן.

¹⁴ וַיּוֹחָנָן הָיָה מִסְפֵּק לְהַטְבִּילוֹ וַיֹּאמֶר אֲנִי רֹאֵי לְהַטְבִּיל מִיָּדְךָ וְאַתָּה
בֹּא אֵלַי.

¹⁵ וַיַּעַן יִשׁוּ וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּחַ שְׁכֵן אֲנִי חַיִּיבִים לְהַשְׁלִים כָּל צְדָקָה וְאִנִּי
הַטְבִּילוֹהוּ.

^{3:5} FG מלכות, A הממלכות (המלכות) | BDG יודא | יהודה | EF מיהודה ומירושלם (מירושלם ומכל יהודה)

^{3:6} B פי + [על] | G ומתודים (מתודים) | omit ABDEFG (ואז)

^{3:7} | ABDEFG הצדיקים (הפרושים) | ADEFG פארישיאוש (פאריזיא) | ADEFG לעז (בלעז)

DG, אלהם זרע תנינים מי למד לכן, A אלהם שרש פתנים מי הורה לכן (להם)

G מן האל (מהאל) | ABDEFG העתיד (לעתיד) | EF אלהם שרש פתנים מירא

ABDEFG שלמה (השלמה) | DG זאת + [עשו]

BDEFG האלקים, A האלהים (אלקים)

כרתי + [לא] | DG ושרש (לשרש) | ABDEFG | omit Brit. Lib. ms & C, Text = ABDEFG (וכבר . . . להטביל)

A | יוחנן + [להם] | EFG רבינו, AB | רבים | A | omit A (העם) | D פגנות (כתנות) | B שני (שתי) |

A | ABDEFG בחלקכם (בחלקים) | G ותר + [תענשום] | A תצטערו (תצטערו) | BDEFG יוחנן לא, A |

ABDEFG אם באולי יוחנן הוא ישו (יוחנן . . . ישו) | omit ABDEF (נמול)

ABCDEFG הוא (והוא) | EF אחר + ABDG, אחר + [יבא] | DEF במי (בימי) | EF אמר (ענה)

^{3:11} ABCDEFG הוא (והוא) | EF אחר + ABDG, אחר + [יבא] | DEF במי (בימי) | EF אמר (ענה)

^{3:12} ABDEFG ישרוף (באש אשר לא תכבה) + [והתבן] | D ביד (ביד)

^{3:13} B אל (את)

^{3:14} A על ידיך (מידך) | EF להטביל (להטביל)

^{3:15} BC יוחנן + ADEFG הטבילהו יוחנן (הטבילהו) | ABDEFG אליו (לו)

[MT 3:5-15]

⁵ Then they came out to him from Jerusalem, from
all Judah, and from all the kingdom round about the Jordan,

⁶ and at that time were confessing their sin and were baptizing in the
Jordan because of his word.

⁷ He saw that many of the Pharisees, that is, Pharizee, and (Sadducees)
came to his baptism and he said to them: (Offspring of serpents, who
taught you) to flee from the wrath to come from God?

⁸ Produce the fruit of perfect repentance.

⁹ Do not say in your heart: Abraham is our father. Truly I say to you that
God is able to raise up his son Abraham from these stones.

¹⁰ (Already the axe has reached the root of the tree; the one which does not
produce good fruit will be cut down and burned in the fire. The crowds
asked him: if so what shall we do? John answered them: He who has
two shirts let him give one to him who has none. So the people came to
be baptized.) Many asked him: What shall we do? And he answered
them: Be anxious for (no) man and do not chastise them, and be pleased
with your lot. And all the people were thinking and reckoning in their
circumcised heart: John is Jesus.

¹¹ John answered all of them: Behold I truly baptize you in the days of repen-
tance, but another comes mightier than I, the thong of whose
sandal I am not worthy to unfasten. He will baptize you with the fire
of the Holy Spirit.

¹² His winnowing fork is in his hand to fan his threshing floor and he will
gather the grain into his granary and the straw (he will burn with fire
which is not quenched).

¹³ Then came Jesus from Galilee (to) the Jordan to be baptized by John.

¹⁴ But John was doubtful about baptizing him and said: I should be bap-
tized by you, and you come to me?

¹⁵ Jesus answered and said to him: Permit it, because we are obliged to
fulfill all righteousness; then (John baptized him).

[MT 3:16-4:13]

¹⁶ומיד שעלה מן המים נפתחו לו השמים וירא רוח אלקים יורדת
כיונה ושרתה עליו.

¹⁷והנה קול מן השמים אומר זה בני אהובי מאד מאד נאהב וחפצי בו.

פרק תשיעי

¹אז לוקח יש"ו ברוח הקדוש למדבר להתנסות מהשטן.

²ויצום מ" יום וארבעים לילה ואח"כ נרעב.

³מקרב המנסה ואמר לו אם בן אלקים אתה אמור שהאבנים האלה
ישבו לחם.

⁴ויען יש"ו ויאמר לו כתוב כי לא על הלחם לבדו וגו'.

⁵אז לקח אותו השטן בעיר הקדוש ויעמידהו על מקום היותר גבוה
שבכל המקדש

⁶ואמר אליו אם אלקים אתה דלג למטה וכ' כי מלאכיו יצוה לך
לשמרך בכל דרכיך וגו'.

⁷ויען אליו יש"ו שנית לא תנסה את ה' אלקיך.

⁸וישא אותו השטן בהר גבוה מאד ויראהו כל ממלכות הארץ וכבודם
⁹ויאמר לו כל אלה אתן לך אם תפרע אלי.

¹⁰אז ענה לו יש"ו לך השטן בלעז שאטאנאס שכן כתיב את ה'
אתפלל ואותו לבדו תעבוד.

¹¹אז עזב אותו השטן והנה מלאכים קרבו אליו וישרפוהו.

פרק עשירי

¹²ויהי בימים ההם וישמע יש"ו כי נמסר יוחנן במאסר וילך אל
הגלגל.

¹³ויעבור את נאזראל וישכון בכפר נחום ראיתה לעז מאריטמה בקצה
ארץ זבולון

A אלים [אלקים] | G דמות + [ויאר] | G מהשמים [מן השמים] | EF עלה [שעלה]^{3:16}

G מאהב [נאהב] | ABDEFG מהשמים [מן השמים]^{3:17}

B הקדוש [הקדוש]^{4:1}

A האלו [האלה] | G אלוה, A אלהים [אלקים] | DEF omit [לו] | ABDEFG ויקרב [מקרב]^{4:3}

ABEFG יחיה האדם + [לבדו] | ABCDEF הוא + [כתוב] | G omit [לו כתוב] | A לך [לו]^{4:4}

D יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה'

G שבכית [שבכל]^{4:5}

[לשמרך . . . דרכיך] | ABDEFG וכתיב וכ' | G בן אלוה, ABDEF בן אלים [אלקים] | EF לו [אליו]^{4:6}

BDEF על כפים ישאונך וכ' | A על כפים ישאונך פן תיגף באבן רגליך + [דבריך] | G omit

A אלהיך [אלקיך] | BEF שם + [את] | BDEFG ג"כ כתיב + , A כן כתיב + [שנית] | G ויאמר [ויען]^{4:7}

G את + [ויראהו]^{4:8}

BDEFG תכרע, A תכרע ותשתחוו [תפרע]^{4:9}

ADEFG התפלל [אתפלל] | DFG שטאנש, B שאטאנש, AC שאטאנאס [שאטאנאס] | ADEFG לעז [בלעז]^{4:10}

ABCDEFG וישרתוהו [וישרפוהו]^{4:11}

B הגליל, A omit [אל הגלגל] | F המלך + [במאסר]^{4:12}

G | נאזרתאל, F בנזרת, C נאזרל, BD נזארל, A נזרל [נאזרל] | F omit [את]^{4:13}

D | רמתה, FG רמתה, D מרתה, B ראתה, A ברמתה [ראיתה] | A ויבא וישכן [וישכון]

G ראמטה מראטאנה | F מרטימה, C מארטמה, B מארטמה, AD מרא טימא [מאריטמה]

MT 3:16-4:13]

¹⁶ Immediately when he came up from the water,
the heavens were opened to him and he saw the Spirit of God coming
down like a dove and it dwelt upon him.

¹⁷ Then behold a voice from heaven was saying: This is my son, my
beloved, he is loved very very much and my pleasure is in him.

Chapter 4

¹ Then Jesus was taken by the Holy Spirit into the wilderness to be
tempted by Satan.

² He fasted forty days and forty nights and afterwards was hungry.

³ The tempter drew near and said to him: if you are the Son of God say
that these stones should turn into bread.

⁴ Jesus answered and said to him: It is written: not by bread alone, etc.

⁵ Then Satan took him to the holy city, placed him on the highest point
in all the temple

⁶ and said to him: If you are God, jump down, for it is written: he has
commanded his angels in regard to you to keep you in all your ways,
etc.

⁷ Jesus answered him again: You shall not tempt the Lord your God.

⁸ So Satan took him to an exceedingly high mountain, showed him all
the kingdoms of the earth and their glory

⁹ and said to him: All these things I will give to you if you bare your
head to me.

¹⁰ Then Jesus answered him: Go Satan, that is, Satanas, for it is written:
I will pray to the Lord and him only you will serve.

¹¹ Then Satan left him and behold angels drew near to him and (minis-
tered) to him.

¹² It came to pass in those days Jesus heard that John had been delivered
up into prison, so he went into Gilgal.

¹³ He passed by Nazareth and dwelt in Capernaum-Raithah, that is,
Maritima, on the outskirts of the Land of Zebulun,

¹⁴לקיים מה שאמר ישעיהו הנביא

¹⁵ארצה זבולון וארצה נפתלי דרך הים עבר את הירדן גליל הגוים.
¹⁶העם ההולכים בחושך ראו אור גדול יושבי בארץ צלמות אור נגה עליהם.

פרק י"א

¹⁷מכאן ואילך התחיל יש"ו לדרוש ולדבר חזרו בתשובה שמלכות שמים קרובה.

¹⁸וילך יש"ו על שפת הים הגליל וירא שני אחים שמעון שיקרא סימ"ון ונקרא פייט"רוס וְאַנְדִּירָה יָאָה אחיו משליכים מכמרותיהם בים שהיו דייגים.

¹⁹ויאמר להם לכו אחרי ואעשה אתכם מדייגים אנשים.

²⁰ויעזבו מכמרותיהם באותה שעה וילכו אחריו.

²¹ויט משם וירא שני אחים אחרים יעקב ויוחנן אחים בני זבדיאל בלעז זְבַדְאָן אוּ וְזַבְדֵּי אָדָה ואביהם באניה מכינים מכמרותיהם ויקרא אותם.

²²וימהרו ויניחו מכמרותיהם ואת אביהם וילכו אחריו.

פרק י"ב

²³ויסב יש"ו אל ארץ הגליל ללמד קהלותם ומבשר להם זבד טוב לעז מאוּנוּגְיִילִיּוּ ממלכות שמים ומרפא כל חולים וכל מדוה בעם.

²⁴וילך שמועתו בכל ארץ סור"יא וישאו אליו כל החולים מכל מיני חלאים משונים אחוזים השדים והנבעתים מרוח רעה והמתרעשים וירפא אותם.

²⁵וילכו אחריו רבות מקפ"ולי והג"ליל מירו"שלם ויוד"א ועבר היר"דן.

^{4:14}omit FG | הנביא | ABEF ישעיהו | ישעיהו

^{4:15}omit AEF | את

| BG שימון | omit A, | סימון | CDEFG שנקרא, B הנקרא, | omit A, | שיקרא | ADEFG | ים | הים | BCDEFG | ואנדריאש | ואנדריאה, A | ואנדריאש | ואנדריאה | BDEFG | פיטרוש, A | פאטרוש | פיטרוס | BDEFG | מכמרותיהם

| BDEF מאנשים, AG מהאנשים | אנשים | ADEFG | מדייגים | A | אלהם | להם | BDEFG

| EF | זבדאו, BC | זבדאו, A | זבדיאוש | זבדאו | DG | לעז או, ACEF | לעז | בלעז | G | בני | ^{4:21} | עמהם + | באניה | EF | אביהם עמהם, ABDG | ואביהם | C | זבדיא, B | זבדיאל, ADEFG | זבדאל | ABDG

G | וינחורו וינחורו וינחו + | וימהרו | ^{4:22}

| לעז | | AB, דבר | להם | זבד | | omit DG | להם | | AB | קהילותם | קהלותם | DG | על, A | כל | אל | ^{4:23} | חולי, AEF | חלי | חולים | | F | אוּאֶנְגִּילִיּוּזָר | DEG | אוּאֶנְגִּילִיּוּזָר | A | אוּאֶנְגִּילִיּוּזָר | B | מאוּנוּגְיִילִיּוּ | BG | בלעז | BDG

B | וירפאו | וירפא | | B, | וכל | מכל | ^{4:24}

| G | הגליל, A | ומהגליל | והגליל | | A | מקאפולי | מקפולי | | ABCDEFG | חרבות + | אחריו | ^{4:25} | A | ומעבר | ועבר | | EFG | ויהודה, A | ומיהודה | ויודא | | G | וירושלם | AB | ומירושלם

¹⁴ in order to fulfill that which Isaiah the Prophet said:

¹⁵ Land of Zebulun and land of Naphtali, the way of the Sea, beyond the Jordan, Galilee of the gentiles.

¹⁶ The people who walk in darkness have seen a great light; those who dwell in the land of deep darkness a light has shined upon them.

¹⁷ Henceforth Jesus began to preach and to say: Repent for the kingdom of heaven is near.

¹⁸ Jesus went along the shore of the sea of Galilee and saw two brothers, Shimon, who is called Simon, also called Petros, and Andrea his brother casting their nets into the sea because they were fishermen.

¹⁹ He said to them come after me and I will make you fish for men.

²⁰ So they left their nets in that hour and went after him.

²¹ He turned from there and saw two other brothers, James and John, brothers who were sons of Zebedeel, that is, Zabadao and Zabadah, and their father in a boat setting up their nets and he called them.

²² They hastened and left their nets and their father and followed after him.

²³ Then Jesus went around the land of Galilee teaching their assemblies and preaching to them the good gift, that is, mavangeleo, of the kingdom of heaven and healing all the sick and every disease among the people.

²⁴ So a report about him went into all the land Syria and they brought unto him all those who were sick from various kinds of diseases, those possessed by demons, those who were terrified by an evil spirit and those who shook, and he healed them.

²⁵ Many followed him from Kapoli and Galilee, from Jerusalem, Juda, and across the Jordan.

פרק י"ג

¹ ויהי אחרי זה בעת ההיא וירא החבורות ויעל ההר וישב.
 ויקריבו לו תלמידיו
² ויפתח פיו וידבר אליהם לאמר.
³ (אשרי שפלי רוח שלהם מלכות שמים.)
⁴ אשרי החוכים שינוחמו.
⁵ (אשרי הענוים שהם ירשו ארץ.)
⁸ אשרי זכי הלב והמה יראו אלקים.
⁹ אשרי רודפי שלום שבני אלקים יקראו.
¹⁰ אשרי הנרדפים לצדק שלהם מלכות שמים.
¹¹ אשריכם כאשר ירדפו ויגדפו אתכם ויאמרו אליכם כל רע בעדי
 ויכזבו.
¹² שישו ושמחו ששכרכם רב מאד בשמים שכן רדפו הנביאים

פרק י"ד.

¹³ בעת ההיא אמר יש"ו לתלמידיו מלח אתם בעולם אם המלח יבטל
 טעמו במה יומלח ואינו שוה כלום אלא שיושלך בחוץ להיות
 מרמס רגלים.
¹⁴ מאור אתם בעולם. עיר בנויה על ההר לא תוכל להסתר.
¹⁵ לא ידליקו נר להשים אותו במקום נסתר שלא תאיר רק משימים
 אותו על המנורה להאיר לכל בני הבית.
¹⁶ כן יאיר מאורכם לפני כל אדם להראותם מעשיכם הטובים
 המשוכחות ומכבודות לאביכם שבשמים.
¹⁷ בעת ההיא אמר יש"ו לתלמידיו אל תחשבו שבאתי להפר תורה
 אלא להשלים.
¹⁸ באמת אני אומר לכם כי עד שמים וארץ אות אחת ונקודה אחת לא
 תבטל מהתורה או מהנביאים שהכל יתקיים.

5:1 ABDEFG ויקריבו ויקריבו

5:2 omit EF (לאמר)

5:3 Whole vs] omit Brit. Lib. ms BCDEFG; text = A

5:4 vs 4] omit G; placed after vs 5 A | A הברכים (החוכים)

5:5 vs 5] omit Brit. Lib. ms BCDEFG; text = A

5:6 vs 6] omit all mss

5:7 vs 7] omit all mss

5:8 vs 8] omit G | A אלים (אלקים)

5:9 אלים (אלקים) | G השלום (שלום)

5:12 שלפנכם + (הנביאים) | omit EFG (רב) | G ששכרכם בחרב EF, כי שכרכם (ששכרכם) | G ושאתו (ושמחו)

A

5:13 ABDEF; omit G לרגלים (רגלים) | AEF לחוץ (בחוץ) | A שיושלח (שיושלך) | A יולחו (יומלח)

5:15 DEF | B לשים (להשים)

5:17 D והנביאים לא באתי להפר + A התורה או הנביאים לא באתי להפר (תורה) | omit EF (שבאתי)

5:18 A (תבטל) | A יוד (אות) | BCDEFG שמושו + A; עוד שימושו (עד) | omit D (כי)

5:18 A (הנביאים) | B ומן הנביאים (או מהנביאים) | B מן התורה

Chapter 5

- ¹ It came to pass after this when he saw the crowds that he went upon the mountain and sat down. Then his disciples (came to) him
² and he opened his mouth and spoke to them saying:
³ (Blessed are the humble of spirit for theirs is the kingdom of heaven.)
⁴ Blessed are those who wait for they shall be comforted.
⁵ (Blessed are the meek for they shall inherit the earth.)
⁸ Blessed are the innocent of heart for they shall see God.
⁹ Blessed are those who pursue peace for they shall be called sons of God.
¹⁰ Blessed are those who are persecuted for righteousness for theirs is the kingdom of heaven.
¹¹ Blessed are you when they persecute and revile you and say against you all kinds of evil for my sake, but speak falsely.
¹² Rejoice and be glad for your reward is very great in heaven, for thus they persecuted the prophets.
¹³ At that time Jesus said to his disciples: You are salt in the world. If the salt is neutralized in regard to its taste with what will it be salted? It is fit for nothing but to be cast outside to be trampled under foot.
¹⁴ You are light in the world. A city built upon a hill cannot be hidden.
¹⁵ They do not light a lamp to place it in a hidden place where it cannot shine; but they place it upon a lamp stand so that it might shine for all in the house.
¹⁶ Thus let your light shine before every man to show them your good deeds which are praised and glorified before your father who is in heaven.
¹⁷ At that time Jesus said to his disciples: Do not think that I came to annul the Torah, but to fulfill it.
¹⁸ Truly I say to you that until heaven and earth (depart) not one letter or dot shall be abolished from the Torah or the Prophets, because all will be fulfilled.

[MT 5:19-30]

¹⁹ ואשר יעבור מאמר א" מהמצוות אלו אשר אלמד אחרים בן הבל יקרא מלכות שמים והמקיים והמלמד גדול יקרא במלכות שמים.

פרק ט"ו

²⁰ בעת ההיא אמר יש"ו לתלמידיו באמת אני אומר לכם אם לא תגדל צדקתכם יותר מהפרושים והחכמים לא תבואו במלכות שמים.

²¹ הלא שמעתם מה שנאמר לקדמונים לא תרצח ואשר ירצח חייב הוא משפט מות.

²² ואני אומר לכם שהמכעיס לחבירו חייב הוא למשפט ואשר יקרא לאחיו פחות יחייב במשפט בהקהל ואשר יקראוהו שוטה חייב לאש גהינם.

²³ ואם תקריב קרבנך למזבח ותזכיר שהיה לך עם חברך דין והוא מתרעם ממך מאיזה דבר

²⁴ הנח קרבניך שם לפני המזבח ולך לרצותו קודם ואחר כך הקרב קרבניך.

פרק ט"ז

²⁵ אז אמר יש"ו לתלמידיו ראה שתמהר לרצות שונאך בלכתך עמו בדרך פן ימסור אותך לשופט וזה השופט ימסורך לעבד לתת אותך לבית הסוהר.

²⁶ באמת אני אומר לך לא תצא משם עד תנתן פרוטה אחרונה.

פרק יז

²⁷ עוד אמר להם שמעתם מה שנאמר לקדמונים לא תנאף.

²⁸ ואני אומר לכם שכל הרואה אשה ויחמוד אותה כבר נאף עמה בלבה.

²⁹ ואם יסיתך עיניך הימין נקר אותה ותשליכה ממך.

³⁰ וכן אם יסיתך ירך חתוך אותה. טוב לך שתפסיד אחד מאבריך מכל גופך בגהינם.

D כן קטן [בן הבל | ABDEFG וילמד [אשר אלמד | ABCDEFG ממצוות [מהמצוות | A קטן + | א] ¹⁹ | ABDEFG במלכות [מלכות |

למשפט [במשפט | BEF חייב הוא ADG חייב [יחייב | A במשפט [למשפט | EF את חברו [לחבירו] ²² | ABCEFG יקראו | ABEF

ABDEFG 2 1 A | [עם חברך דין | ABDEFG ותזכור [ותזכיר] ²³ |

EF הקרבת [הקרב | omit ABDEFG | כך | A 2 | [לרצותו קודם | ABDEFG קרבנך [קרבניך] ²⁴ |

A לשונאך [שונאך | B ויאזר ADEFG יאות [ראה] ²⁵ |

G האחרונה [אחרונה | EF שתתן | ABDG תתן [נתתן] ²⁶ |

omit D [לקדמונים] ²⁷ |

BDEFGH בלבו [בלבה | ABDEFG לאשה [אשה | EF אני [ואני] ²⁸ |

B ותשליכו, A, וישליכהו [ותשליכה | AB אותו [אותה | AD עיניך [עיניך | EF הסיתך [יסיתך] ²⁹ |

C כל, ABDEFG משיאבד כל [מכל | CEF מאיבריך, B מאיברך [מאבריך] ³⁰ |

MT 5:19-30]

¹⁹ He who shall transgress one word of these commandments (and shall teach) others, shall be called a vain person (in the) kingdom of heaven; but whoever upholds and teaches [them] shall be called great in the kingdom of heaven.

²⁰ At that time Jesus said to his disciples: Truly I say to you, if your righteousness is not greater than the Pharisees and the sages, you shall not enter into the kingdom of heaven.

²¹ Have you not heard what was said to those of old: You shall not murder and whoever murders is guilty of a judgment of death?

²² But I say to you, he who angers his companion is guilty of judgment; he who calls his brother inferior shall be guilty of judgment before the congregation; (he) who calls him a fool is guilty of the fire of Gehenna.

²³ If you should offer your gift at the altar and remember that you have a quarrel with your companion and he is complaining about you because of this matter,

²⁴ leave your gifts there before the altar and go to appease him first and afterwards offer your gifts.

²⁵ Then Jesus said to his disciples: See that you hasten to appease your enemy while you are walking with him in the way lest he deliver you to the judge and this judge delivers you to the servant to put you into the prison.

²⁶ Truly I say to you, you will not come out from there until the last piece of money is given.

²⁷ Again he said to them: You have heard what was said to those of long ago: You shall not commit adultery.

²⁸ But I say to you that everyone who sees a woman and covets her has already committed adultery with her in (his) heart.

²⁹ If your right (eye) seduces you, put it out and cast it from you.

³⁰ Also, if your hand seduces you, cut it off. It is better for you to suffer the loss of one of your limbs than all your body in Gehenna.

פרק י"ח

³¹ עוד אמר יש"ו לתלמידיו שמעתם מה שנאמר לקדמונים שכל העוזב אשתו ושלח לתת לה גט כריתות ובלעז לִיבִי'ל רִיפּוּדִיּוֹ.
³² ואני אומר לכם שכל העוזב אשתו יש לו לתת לה גט כריתות כי אם על דבר נאוף הוא הנואף והלוקח אותה ינאף.

פרק י"ט

³³ עוד שמעתם מה שנאמר לקדמונים לא תשבעו בשמי לשקר ותשיב לה" שבועתך.
³⁴ ואני אומר לכם לבלתי השבע בשום עניין לשוא לא בשמים שכסא אלקים היא.
³⁵ ולא בארץ שהדום רגליו הוא לא בשמים שעיר אלקים היא.
³⁶ ולא בראשך שלא תוכל לעשות שער א" לכן או שחור.
³⁷ אבל יהיו דבריכם הן הן וגם לא לא. כל הנוסף על זה הוא רע.
³⁸ ועוד שמעתם מה שנאמר בתורה עין תחת עין שן תחת שן.
³⁹ ואני אומר לכם לבלתי שלם רע תחת רע אבל המכה בלחך הימין הכן לו השמאל.
⁴⁰ ואשר ירצה לחלוק עמך במשפט ולגזול כתניך עוזב אליו מעילך.
⁴¹ ואשר ישאל אותך לילך עמו אלף פסיעות לך עמו אלפיים.
⁴² השואל ממך תן לו והרוצה ללות ממך אל תמנע.

פרק כ'

⁴³ עוד אמר יש"ו לתלמידיו שמעתם מה שנאמר לקדמונים ואהבת לאוהבך ותשנא לשונאך.
⁴⁴ ואני אומר לכם אהבו אויביכם ועשו טובה לשונאכם ומכעיסכם והתפללו בשביל רודפיכם ולוחציכם

^{5:31} omit A | omit DG | לתת | CDG ישלח, AEFH יש לו | ושלח | DEFG לקדמים | לקדמונים | vs 32 כריתות . . . vs 31 [כריתות] vs 32 vs 31 (hap) F | BE בלעז, ADG לעז | ובלעז | E ריפודאיו, A די ריפוג' | ריפודיו | omit H | ובלעז . . . ריפודיו | omit A | [אם] | omit F (hap. see vs 31) | [שכל] | GH כל | כריתות . . . כריתות | DGH
^{5:33} EF שבועתכם | שבועתך | EF ולא | לא | B אמר | עוד
^{5:34} ABDEFGH הם | היא | G אלהים, A אלים | אלקים
^{5:35} ABEFG | בירושלם | בשמים | BDEFG היא | הוא | G שאדום | שהדום | BD לא | ולא
^{5:36} D | הוא | A | omit (hap) | בשמים . . .
^{5:37} ADEF, omit BG | וגם | A דברכם | דבריכם | D לא | בירושלם | שער | אלקים | היא | + [Beginning] | BEF לא | לא | לא | לא
^{5:38} EF | שן | תחת | H עוד | ועוד
^{5:39} DGH | והכן | omit (hap) | רע | תחת | ABDEFGH | למכה | המכה
^{5:40} B, לו | אליו | EF | כתנתך, CDGH, כתנך, B | כתונך, A | כתונך | כתניך | C | ואם | ואשר
^{5:41} ABDG | ללכת | לילך | ABDEFG | יאנוס | ישאל
^{5:44} A | טוב | טובה | BDEFG | ועשו . . . ולוחציכם | A | לאויביכם | אויביכם | B | אני | ואני | A | ולוחצכם | ולוחציכם | A | רודפיכם | רודפיכם | A | בעד | בשביל | H | לשונאיכם

- ³¹ Again Jesus said to his disciples:
You have heard what was said to those of long ago that everyone who leaves his wife and divorces [her] is to give her a bill of divorce, that is, libela repudio.
- ³² And I say to you that everyone who leaves his wife is to give her a bill of divorce. But concerning adultery, he is the one who commits adultery and he who takes her commits adultery.
- ³³ Again you have heard what was said to those of long ago: You shall not swear by my name falsely, but you shall return to the Lord your oath.
- ³⁴ But I say to you not to swear in vain in any matter, neither by heaven because it is the throne of God,
- ³⁵ nor by earth because it is the footstool of his feet, nor by (Jerusalem) because it is the city of God,
- ³⁶ nor by your head for you are not able to make one hair white or black.
- ³⁷ But let your words be yes yes or no no. Everything in addition to this is evil.
- ³⁸ Again you have heard what is said in the Torah: An eye for an eye, a tooth for a tooth.
- ³⁹ But I say to you, do not repay evil for evil; but he who smites your right cheek provide for him the left.
- ⁴⁰ He who wishes to oppose you in judgment and to rob your shirt, leave to him your garment.
- ⁴¹ He who asks you to go with him a thousand steps, go with him two thousand.
- ⁴² To him who asks from you give and from him who wishes to borrow from you do not hold back.
- ⁴³ Again Jesus said to his disciples: You have heard what was said to those of long ago that you shall love the one who loves you and hate the one who hates you.
- ⁴⁴ But I say to you, love your enemies and do good to the one who hates you and vexes you and pray for those who persecute you and oppress you,

45 למען תהיו בני אביכם שבשמים שמזריח שמשו על טובים ורעים וממטיר על רשעים וצדיקים.

46 אם תאהבו אוהביכם איזה שכר לכם?

הלא עזי פנים אוהבים אוהביהם?

48 היו אתם תמיהים כאשר תם אביכם.

1 השמרו פן תעשו צדקתכם לפני האדם להלל אתכם ואם תעשו לא יהיה לכם שכר מאת אביכם שבשמים.

פרק כ"א

2 עוד אמר להם יש"ו כאשר תעשו צדקה לא תרצו להעביר כרוז

וחצוצרות לפניכם כמו החנפים בלעז איפוקראטיס

שעושים צדקתם ברחובות ובשווקים בעד שיראו אותם בני

אדם. אמן אני אומר לכם שכבר קבלו שכרם.

3 ואתם כאשר תעשה צדקה אל ידע שמאלך מה יעשה מינך

4 להיות מתנך בסתר ואביך הרואה הנסתרות ישלם לך.

פרק כ"ב

5 בעת ההיא אמר יש"ו לתלמידיו בשעה שתתפללו אל תרימו קול

ואל תהיו כחנפים העצבים האוהבים להתפלל בכתי כנסיות

ובמקצוע חצרות ומתפללים בגבוהות שישמעו וישבחו בני אדם.

אמן אני אומר לכם שכבר קבלו שכרם.

6 ואתה בהתפללך בא למשכבך וסגור דלתך בעדך והתפלל לאביך

בסתר ואביך הרואה בסתר ישלם לך.

7 ואתם כאשר תתפללו אל תרבו דברים כמו שהמינים חושבים

שברוב דברים ישמעום.

8 ואתם אל תראו שאביכם שבשמים יודע דבריכם קודם שתשאלו ממנו?

5:45 Beginning] + למען תהיו בני אביכם שבשמים ועשו טוב +

(Dit) BDEFG | לשונאיכם ומכעיסכם והתפללו בשביל רודפיכם ולחציכם

A הממטיר [וממטיר] G הרעים ועל הטובים [טובים ורעים]

A אוהבהם [אוהביהם] | G את + [אוהבים] A יהיה + [שכר] AC אוהבכם [אוהביכם]

5:47 vs 47] omit all mss

5:48 ABCDEFG תמימים [תמיהים]

B על פני, A לעיני [לפני]

איפוקריטיס, A איפוקריטאס [איפוקראטיס] | A לעזו [בלעז] | G ואתם שמעתם, ABDEF ואתם [ישו]

BDG, האדם [אדם] | ABC(?)DEFG | שיראו [שיראו] | EF איפוקרט, BDG

6:4 ABDEF מתנך [מתנך]

6:5 שיראו אותם [שישמעו וישבחו] | ABD ובמקצועי [ובמקצוע] | omit C [העצבים] | EF יהושע [ישו]

ABEF, האדם [אדם] | DG ושיראו אותו, ABEF

G שבשמים + [לאביך] | omit A [בעדך] | B דלתך [דלתך] | B למשכב [למשכבך]

6:6 A ישמיעון [ישמעום]

6:7 [שתשאלו] | EF שהתפללו + [קודם] | A דברכם [דבריכם] | DG תראו להם, AB(?)EF [תראו]

6:8 EF ותשאלו

45 in order that you might be sons of your father who is in heaven who causes his sun to shine on the good and evil and causes it to rain on the bad and the just.

46 If you love those who love you what is your reward? Do not the impudent love those who love them?

48 Be you (perfect) as your father is perfect.

Chapter 6

1 Beware lest you do your righteousness before men that they might praise you; if you do, you will have no reward from your father who is in heaven.

2 Again Jesus said to them: When you do righteousness do not wish to make a proclamation or [sound] trumpets before you as the hypocrites, that is, ipocrates, who do their righteousness in the streets and in the marketplaces in order that men might see them. Truly I say to you, they have received their reward already.

3 But you when you do righteousness, let not your left hand know what your right hand is doing,

4 in order that your gift might be in secret and your father who sees hidden things will reward you.

5 At that time Jesus said to his disciples: When you pray do not raise your voice and do not be like the sad hypocrites who love to pray in the synagogues and in the corner of the courtyards and pray with haughty speech that men might hear and praise them. Truly I say to you, they have received their reward already.

6 But you, when you pray, go to your couch, close your doors upon you, and pray to your father in secret, and your father who sees in secret will reward you.

7 So you, when you pray, do not multiply words as the heretics who think that by the multitude of words they will make them heard.

8 Do you not see that your father who is in heaven knows your words before you ask from him?

⁹ וכן תתפללו אבינו יתקדש שמך

¹⁰ וייתברך מלכותך רצונך יהיה עשוי בשמים ובארץ.

¹¹ ותתן לחמנו תמידית.

¹² ומחול לנו חטאתינו כאשר אנחנו מוחלים לחוטאים לנו

¹³ ואל תביאנו לידי נסיון ושמרינו מכל רע אמן.

¹⁴ אם תמחול לבני אדם עונותיהם ימחול אביכם שבשמים עונותיכם.

¹⁵ ואם לא תמחלו להם לא ימחול לכם עונותיכם לכם.

פרק כ"ג

¹⁶ עוד אמר להם וכאשר תצומו אל תהיו כחנפים העצבים שמראים

עצמם עצבים ומשנים פניהם להראות צמותם לבני אדם אמן אני

אומר לכם שכבר קבלו שכרם.

¹⁷ ואתם בצומכם רחצו ראשיכם

¹⁸ שלא תראו מתענים לבני אדם אלא אביך שהוא בסתר ואביך שהוא

בסתר ישלם לך.

פרק כ"ד

¹⁹ עוד אמר להם אל תרבו לצבור אוצרות בארץ כדי שיאכלנו רקב

ותולעה או יחפרו הגנבים ויגנבום.

²⁰ עשו לכם אוצרות בשמים במקום שרימה ותולעה לא יאכלם

ובמקום שהגנבים לא יחפרו ויגנבו.

²¹ באותו מקום שיהיה אוצרך שם.

²² וניר גופך עיעיך אם עיניך לנוכח יביטו כל גופך יחשוך.

²³ ואם האור שבך מחשיך כל דרכיך יהיו חשוכים.

⁹ EF התקדש [יתקדש] | omit DG [שמך] | A שבשמים + [אבינו]

¹⁰ D עשויה [עשוי]

¹¹ B, לחמינו תמידית תן היום לנו, A, לחמנו תמידית תן היום לנו [ותתן] . . . תמידית

¹² omit G [ותתן] | EF לחמנו תמידית תן היום לנו, D לחמינו תמידית תן היום לנו

G היום לנו + [תמידית] | C לחמינו [לחמנו]

¹³ omit ABDEFG [לנו]

¹⁴ ADE ושמרינו [ושמרינו] | B תביאנו [תביאנו]

G לכם [אביכם] . . . עונותיכם | ABDEFG תמחלו [תמחולו]

¹⁵ omit G [אביכם] | EF, omit EF [אביכם] | ABD את [לכם] | G [להם]

¹⁶ D ולמשנים [ומשנים] | B עצובים [עצבים] | EF כאשר [וכאשר] | A [אמר]

A את + [קבלו] | DE צומתם, ABFG

¹⁷ C בצומכם [בצומכם]

¹⁸ F הוא [שהוא] | A הוא + [בסתר] | ABDEFG [אביך]

¹⁹ omit H [לכם]

²⁰ BDEFG יהיה לך, A, יהא ליבך + [שם] | A המקום [מקום]

²¹ ABCDEFG כל גופך יזהיר [כל] . . . יחשוך | G ועיניך, A, omit EF, [ועיניך] | AB ונר [ונר]

²² C | ואם לאו כל גופך יחשיך + ABDEFG, [ואם עיניך כהו כל גופך יחשיך] + [Beginning]

²³ ABDEFG מחשכים יהיו כל דרכיך [כל] . . . חשוכים | ABCDEFG יחשיך

⁹ But thus you shall pray: Our father, may your name be sanctified;

¹⁰ may your kingdom be blessed; may your will be done in heaven and on earth.

¹¹ Give our bread continually.

¹² Forgive us our sins as we forgive those who sin against us,

¹³ and do not lead us into the power of temptation but keep us from all evil, amen.

¹⁴ If you forgive men their sins your father who is in heaven will forgive your sins.

¹⁵ But if you do not forgive them he will not forgive you your sins.

¹⁶ Again he said to them: When you fast do not be as the sad hypocrites who make themselves appear sad and who change their faces to show their fasting before men; truly I say to you, they have received their reward already.

¹⁷ But you when you fast, wash your heads

¹⁸ that you might not appear to men to be fasting, but (to) your father who is in secret, and your father who is in secret will reward you.

¹⁹ Again he said to them: Do not keep on heaping up treasures on earth so that decay and the grub devour it or thieves dig through and steal them.

²⁰ Make for yourselves treasures in heaven where the worm and the grub do not devour them and where thieves do not dig through and steal.

²¹ In the place where your treasure is (there will be your heart).

²² The lamp of your body is your eyes. If your eyes look straight ahead your body shall not be dark.

²³ (If your eyes grow dim your whole body will become dark;) and if the light which is in you becomes dark, all your ways will be dark.

פרק כ"ה

²⁴ בעת ההיא אמר יש"ו לתלמידיו לא יוכל איש לעבוד לשני אדונים כי אם האחד ישנא והא' יאהב או לאחד יכבד ולאחד יבוז לא תוכלו לעבוד האל והעולם.
²⁵ לכן אני אומר לכם שלא תדאגו למאכל לנפשתיכם ולא במלבוש לגופכם שהנפש יקרה מהמוון והגוף מהמלבוש.
²⁶ הסתכלו בעוף השמים אשר לא יזרעו ולא יקצרו ולא יאספו אוצרות ואביכם העליון מכלכל אתכם הלא אתם יקרים מהם?
²⁷ מי בכם מהדואגים שיוכל להוסיף בקומתו אמה אחת?
²⁸ א"כ על מה תדאגו בלבוש ראו חבצלת השרון לעז גיל"ון החומש.
²⁹ ואני אומר לכם שהמלך שלמה בכל כבודו לא היה מלובש כמוהו.
³⁰ ואם תבן הנשאר בקמות לעז פ"י"ן אשר היום לחה ומחר יבשה ומשימים אותה בתנור האל מלביש אותה כ"ש אנחנו מקטני אמנה.
³¹ וא"כ שהאל יחשוב מכם אל תדאגו לומר מה נאכל ומה נשתה.
³² שכל אלה הגופים מבקשים. ויודע אביכם שכל אלה אתם צריכים.
³³ בקשו קודם מלכות אלקים וצדקתו וכל אלה הדברים ינתנו לכם.
³⁴ אל תדאגו ליום מחר שיום מחר ידאגו ממנו די לו ליום בצרתו.

פרק כ"ו

¹ אל תדינו פן תדונו.
² באיזה דין תדונו ובאיזה מדה תמודו ימודד לכם.
³ ולמה תראו קש בעין זולתך ולא תראה קורה שבעיניך?
⁴ ואיך תאמר לזולתך כתר לי זעיר ואוציא קש מעיניך הנה הקרה בעיניך.
⁵ ההנף תוציא קודם הקורה מעיניך ואח"כ תוציא הקש מעין זולתך.

G באל, A את + והאל | B לא + יכבד | D או לאחד [ולאחד] | A את + [לעבוד]^{6:24}
 EF לגופותיכם, omit B, [לגופכם] | A בלבוש [במלבוש] | A לא [שלא] | EF באמת [לכן]^{6:25}
 A מהמלבוש
 ABDEFG אוים [אתכם] | G באוצרות, ABDEF לאוצרות [אוצרות] | DG יחסה [יאספו]^{6:26}
 G אחד [אחת] | EF על קמתו [בקומתו] | EF בהם [בכם]^{6:27}
 ABDFG בהגדלה אינה טווה ואורגת [החומש] | DG גילין, BC, גילין, A, ליריו [גילון]^{6:28}
 ADEFG כמה [כמוהו] | B ואיני [ואני]^{6:29}
 B ומשימים [ומשימים] | A ולמחר [ומחר] | A ליחה [לחה] | B בלעז [לעז] | EF במוך [בקמות]^{6:30}
 ABDEFG קטני [מקטני] | ABDEFG אתם
 G אלהים, A אלים [אלקים] | DG בקיימו [בקשו]^{6:33}
 ADEF, ידאג [ידאגו] | ABDEFG לכן + [Beginning]^{6:34}
 DG תדונו [תדינו]^{7:1}
 ABCDEFG ימודו [ימודד] | E באיזה [ובאיזה] | omit B (hap) . . . תדונו^{7:2}
 C קודם [קורה] | BEF תראה [תראו]^{7:3}
 ABDEFG והנה [הנה] | EF לרעך [לזולתך]^{7:4}
 DEFG ואחר [ואח"כ] | DEFG שבעיניך [מעניך] | AD הוצא [תוציא]^{7:5}
 G מוולתך [זולתך] | omit G [הקש מעין]

- ²⁴ At that time Jesus said to his disciples:
 No one is able to serve two masters except he hates the one and loves the other, or he honors the one and despises the other; you cannot serve God and the world.
- ²⁵ Therefore I say to you: do not be anxious for the food for your souls nor for the clothing for your body, because the soul is more precious than food and the body than clothing.
- ²⁶ Behold the birds of the sky which sow not nor reap nor gather into barns, but your exalted Father feeds (them). Are you not more precious than they?
- ²⁷ Who among you of those who are anxious is able to add to his height one cubit?
- ²⁸ If this is the case, why are you anxious for clothes? Behold the lilies of Sharon, that is, "Gilyon," (in growing they neither spin nor weave).
- ²⁹ But I say to you that King Solomon in all his glory was not clothed like these.
- ³⁰ If God clothes the straw which is left in the standing grain, that is, penon, which is fresh today and tomorrow is dried up and is placed into the oven, so much the more [will he clothe] (you) who are little of faith.
- ³¹ If God so thinks of you, do not be anxious saying what shall we eat and what shall we drink,
³² because all these things the bodies seek. But your Father knows that you need all these things.
- ³³ Seek first the kingdom of God and his righteousness and all these things will be given to you.
- ³⁴ Do not be anxious for tomorrow because tomorrow will be anxious for itself. Sufficient for itself is today with its trouble.

Chapter 7

- ¹ Judge not lest you be judged.
- ² With what judgment you judge and with what measure you use, it will be measured to you.
- ³ Why do you see the straw in the eye of the other person but not see the beam in your own eyes?
- ⁴ How is it that you say to the other person: Wait for me a while and I will cast the straw out of your eyes, (and) behold the beam is in your own eyes?
- ⁵ Hypocrite, first cast the beam out of your eyes and afterwards you will cast the straw out of the eye of your fellowman.

פרק כ"ז

⁶ עוד אמר להם אל תתנו בשר קדש לכלבים ואל תשימו פניכם לפני חזיר פן יכרסמנו אותה לעיניכם ויחזרו אותה לקרוע אתכם.
⁷ שאלו מהאל וינתן לכם בקשו ותמצאו דפקו ויפתחו לכם.
⁸ כל השואל יקבל ולאשר יבקש ימצא ולקורא יפתח.
⁹ מי בכם שיבקש בנו ממנו לפרוס לחם ויתן לו אבן?
¹⁰ או אם יבקש דג ויתן נחש?
¹¹ ואם אתם עם היותכם רעים תבואו לתת מתנות טובות לפניכם כ"ש אביכם שבשמים שיתן רוחו הטוב למבקשיו.
¹² וכל מה שתרצו שיעשו לכם בני אדם עשו להם זאת התורה ודברי הנביאים.

פרק כ"ח

¹³ בזמן ההוא אמר יש"ו לתלמידו באו בשער הצר ששער האבדון רחב ומצולה ורבים הולכים בה.
¹⁴ וכמה השער צר וכבד הדרך המשייר לחיים ומעטים המוצאים אותה.

פרק כ"ט

¹⁵ עוד אמר להם הזהרו מנביאי השקר הבאים לכם במלבושי צמר דומים לצאן שמתוכם זאבים טורפים.
¹⁶ ובמעשיהם תכירום הילקוט אדם מן הקוצים ענבים ומן הברקונים תאנים?
¹⁷ שכל עץ טוב יעשה פרי טוב וכל עץ רע יעשה פרי רע.
¹⁸ ועץ הטוב לא יוכל לעשות פרי רע ועץ רע לא יוכל לעשות פרי טוב.

^{7:6} | BDGH פניניכם, AEF פנינכם [פניכם] | BD קדש [קדש] | A ישו + [להם] ^{7:6}
 H אותם, omit EF [אותה] | EF יכרסמנו, ADGH יכרסמו [יכרסמנו] | H החזירים, A חזירים [חזיר]
 omit ADEFG [אותה] | C לעיניכם, A ברגלהם [לעיניכם]
^{7:7} A ויתן [וינתן]
 B ולקורא [ולקורא] | G יקבלו [יקבלו]
^{7:8} ABDEFG לו + [לפרוס]
^{7:10} A לו + [וינתן]
 ABDEFG הטובה [הטוב] | BDEFG לבניכם, A לבנכם [לפניכם] | DG תבואו, AEF תבואו [תבואו]
^{7:11} EF וספרי [ודברי]
 EF והבית [ורבים] | DEFG מצלה, A ומסילה [ומצולה] | EF הזה [הצר] | G בואו [באו]
^{7:13} BDEF המיישר, AG המיישר [המשייר] | ABDEFG וכמה כבד [וכבד] | ABDEFG 2 [השער צר]
^{7:14} ABDEFG שבתוכם [שמחוכם] | ABDEFG הצמר [צמר]
^{7:15} G בין [מן]
^{7:16} omit D [פרי רע]
^{7:17} G הרע [רע] | EF והעץ [ועץ] | omit C (hap) [ועץ הטוב] . . . רע ^{7:18}

- ⁶ Again he said to them:
 Do not give holy flesh to dogs nor place your (pearls) before swine lest (they) chew (them) before you and turn to rend you.
⁷ Ask from God and it will be given to you, seek and you will find, knock and it will be opened to you.
⁸ Everyone who asks will receive, by the one who seeks it will be found, and to the one who calls it will be opened.
⁹ Who is there among you whose son asks him for a piece of bread and he gives him a stone?
¹⁰ Or if he should ask for a fish, he gives (him) a snake?
¹¹ But if you being evil come to place good gifts before yourselves, so much the more your father who is in heaven will give his good spirit to those who seek him.
¹² Everything you wish that men should do to you, do to them; this is the Torah and the words of the prophets.
¹³ At that time Jesus said to his disciples: Enter in the narrow gate because the gate of destruction is wide and deep and many are going through it.
¹⁴ How narrow is the gate and grievous the way (that leads straight) to life and few are those who find it.
¹⁵ Again he said to them: Beware of false prophets who come to you in wool clothing like sheep, but inside are tearing wolves.
¹⁶ By their deeds you will know them. Does a man gather grapes from thorns or figs from briars?
¹⁷ Every good tree makes good fruit and every bad tree makes bad fruit.
¹⁸ The good tree cannot make bad fruit nor can the bad tree make good fruit.

¹⁹ וכל עץ אשר לא יעשה פרי טוב כאשר ישרף.

²⁰ לכן כפריים ר"ל במעשיהם תכירום.

²¹ שכל האומר אלי אדוני לא יבא במלכות שמים אבל העושה רצון אבי שבשמים יכנס במלכות שמים.

²² רבים אומרים אלי ביום ההוא אדוני אדוני הלא בשמך נבאנו

ובשמך שדים הוצאתנו ואותות רבות על שמך עשינו?

²³ ואז אמר להם מעולם לא ידעתי אתכם סורו ממני כל פועלי און.

פרק שלשים

²⁴ עוד אמר להם כל השומע דברים אלו ועושה אותם דומה לאיש

חכם שבנה בית בסלע.

²⁵ וירד הגשם עליו והרוחות מקישות אותו ולא יפול לפי שיסודו אבן.

²⁶ וכל השומע דברי אלה ולא יעשה דומה לאיש שוטה אשר בנה

ביתו על החול.

²⁷ וירדו גשמים ויבואו זרמים ויפילוהו נופל מפלה גדולה.

²⁸ ובעוד שיש"ו היה מדבר דברים אלו כל העם היו תמהים מרוב

טוב הנהגתו

²⁹ לפי שהיה דורש להם בכח גדול שלא כשאר החכמים.

פרק ל"א

¹ ויהי כאשר ירד יש"ו מן ההר וחבורות רבות אחריו.

² והנה מצורע אחד בא וישתחוה לו לאמר אדוני אם תוכל לרפאת אלי.

³ ויש"ו את ידו ויגע בו לאמר רוצה אני שתטהר ובאותה

שעה נטהר המצורע מצרעתו.

7:19 BD ישרוף | ישרף | BDEFG באש, omit A, כאשר 7:19

A כפריים ינכרום | כפריים 7:20

G אבי + [2 במלכות] | DEFG כל + [אבל] | omit B (hap) . . . שמים | G אומר | האומר 7:21

G שבשמים, omit A, [2 שמים]

הוצאתנו | הוצאתנו | EF נבחרו | נבאנו | EF לי | אלי | ABDEFG יאמרו | אומרים 7:22

ABDEFG

7:23 ABDEFG אומר | אמר 7:23

ABCDEFH ביתו | בית 7:24

AH בו | אותו 7:25

EF יעשה | יעשה 7:26

ABCDEFH, N ונפל | נופל | H ויפילוהו | ויפילוהו | omit H | ויבואו זרמים | ויבואו | ACDEFG, omit H 7:27

omit H

BD האלו, AH האלה | אלו | AH הדברים | דברים | EF שהיה מדבר | ישן | שישו היה מדבר 7:28

ABCDEFH מגודל | מרוב | C omit | העם היו | H 1 2 3 | כל העם היו

A 1 2 | דורש להם | ABDEFG שהוא + | לפי 7:29

G מההר | מן ההר | A הנוצרי + | ישו 8:1

B לרפאת | לרפאת | A תרצה + | אם | D וישתחוה | וישתחוה | omit B | אחד 8:2

BDEFG ממנו ונטהר +, A ונטהר + | המצורע | DEF באותה | ובאותה | omit G | אני 8:3

¹⁹ Every tree which does not make good fruit (is burned in the fire).

²⁰ Therefore it is according to fruits, that is, by their deeds, you will know them.

²¹ Because not everyone who says unto me, Lord, will enter the kingdom of heaven but the one who does the will of my Father who is in heaven will enter the kingdom of heaven.

²² Many will say to me in that day, Lord, Lord, did we not prophesy in your name and in your name cast out demons and do many signs in your name.

²³ Then I will say to them: I never knew you. Depart from me all you workers of iniquity.

²⁴ Again he said to them: Everyone who hears these words and does them is like a wise man who built (his) house on a rock.

²⁵ The rain came down against it and the winds beat it and it did not fall because its foundation was a rock.

²⁶ Everyone who hears these my words and does not do them is like a foolish man who built his house upon the sand.

²⁷ The rains came down, the floods came and fell against it, (and it fell) with a great fall.

²⁸ While Jesus was speaking these words all the people were greatly astonished at his conduct,

²⁹ because he was preaching to them with great power, not as the rest of the sages.

Chapter 8

¹ It came to pass when Jesus came down from the mountain that a great crowd [came] after him.

² Then behold a leper came and worshipped him saying: Lord, are you able to heal me?

³ Jesus stretched forth his hand and touched him saying: I wish that you be cleansed, and in that hour the leper was cleansed from his leprosy.

[MT 8:4-16]

4 ויאמר אליו ישׁו השמר לך פן תגיד לאדם ולך לכהן להקריב
קרביניך כאשר צוה משה בתורתכם.

פרק ל"ב

5 ויהי כבואו בכפר נחום המרתה ויבא אליו שר המאות ויתחנן לו
6 לאמר אדוני בני שוכב בביתי מחולי הכווץ בלעז פִּירָא־לְשִׁינָה
ומתחלחל מהמחלה.

7 ויאמר אלי ישׁו אני אלך וארפאהו.

8 ויען שר המאות ויאמר לו אדוֹ אינך ראוי שתבא תחת גגי אלא
שתגזור אומר וירפא.

9 ואני אדם חוטא ויש לי ממשלת תחת ידי פירושים ופרשים ורוכבים
ואומר אני לא מהם לך וילך בא ויבא ולעבדי עשו זה ויעשו.

10 וישמע ישׁו ויתמה ולבאים אחריו אמר אמן אני אומר לכם לא
מצאתי אמונה גדולה בישראל.

11 כי האומר אני לכם שיבואו רבים ממזרח וממערב וינוחו

עם אברהם ועם יצחק ועם יעקב במלכות שמים

12 ובני המלכות יש לנו במחשכי גהינם ושם יהיה כְּכִי וְתַחֲזֵק שְׁנָיִם.

13 ויאמר ישׁו לשר המאות לך וכאשר האמנת יעשה לך.

ונרפא הנער בעת ההיא.

פרק ל"ג

14 בעת ההיא בא ישׁו לבית פיטיירוס והנה חותנתו שוכבת מקדחת.

15 ויגע לידה ויעזבה הקדחת. ותקם ותשרתהו.

16 ויהי לעת הערב ויבאו אליו אחוזי השדים וירפאום במאמרו

לבד וכל החולי ריפא

8:4 ABDEFG קרבניך | קרבניך ABDEFG | הקריב | להקריב 8:4

8:5 AEF הרמתה | המרתה | ACDG כבואו | כבואו 8:5

8:6 A פראלטיקו | פיראליזיה | ACDEFG לעז | בלעז | A הכיווץ | הכוץ | G הַם + | מחולי 8:6
EF פיראליזיה | DG⁽⁷⁾ פיראליזיה, B

8:7 ABCDEFG אליו | אלי 8:7

8:8 ABDEFG איני | אינך | G | לו | G | אלי + | ויען 8:8

omit A | ABDEF פרשים | פירושים . . . | ורוכבים | ABDEF | תחת | תחת 8:9

omit BEF | זה | EF ולאחד | ABD ולאחר + | וילך 8:9

omit AG | גדולה | A | 2 | אמן | אני | G | אמן | G | ויאמר | ישו | ויתמה 8:10
ABDEFG כמו | בזה + | בישראל

omit EF | EFG עם | יעקב | ועם | יעקב | A, ויצחק | ועם | יצחק | ABDEFG | וכי האומר 8:11
omit EF | במלכות שמים

omit EF | ABDEFG | וחיירוק | ותחזק | B | יהי | יהיה | EF | גהנם | גהינם | ABDEFG | ישלכו | יש | לנו 8:12

G | היילד | הנער | G | וירפא | ונרפא | G | עלך | לך | B | והאמנת | האמנה | B | כאשר | אמרת | וכאשר 8:13

omit EF | ABDEFG | פיטרו | פיטרוס | A | אמר | בא 8:14

omit EF | ADEFG | ותשרתם | ותשרתהו | EF | ויניחנה | ויעזבה 8:15

omit EF | ABDEFG | החולים | החולי | AEFG | וירפאום | וירפאום | A | רבים + | השדים | A | לו | אלי + | G | והיה | ויהי 8:16
omit EF | ריפא

MT 8:4-16]

4 Then Jesus said to him:

Be careful lest you tell any man, but go to the priest to offer your gifts as Moses commanded in your law.

5 It came to pass when he entered into Capernaum-hamartha that a captain of hundreds came to him and implored him,

6 saying, Lord, my son lies in my house with the sickness of contraction, that is, (paralatiko) and he is weak with the illness.

7 Jesus said to (him): I will go and heal him.

8 The captain of hundreds answered and said to him: Lord (I) am not worthy that you should come under my roof; only make the decision that he might be healed.

9 I am a sinful man and I have authority under the Pharisees and [I have] horses and riders and I say to one of them go and he goes, come and he comes, and to my servants do this and they do it.

10 Jesus heard and was amazed and said to those who were following him: truly I say to you, I have not found a great faith in Israel (like this).

11 (I say) to you that many will come from the East and from the West and will rest with Abraham, Isaac and Jacob in the kingdom of heaven;

12 but, the sons of the kingdom (will be cast) into the darkness of Gehenna; there will be weeping and (gnashing) of teeth.

13 Then Jesus said to the captain of hundreds: Go; as you have believed, it will be done to you. So the lad was healed at that time.

14 At that time, Jesus went into the house of Peter and behold his mother-in-law was lying sick with a fever.

15 He touched her hand, and the fever left her. Then she arose and ministered to him.

16 At the time of evening they brought to him those seized by demons and (he) healed them by his word alone and he healed every sickness,

[MT 8:17-28]

¹⁷לגמור מה שנאמר ע"י ישעיה הנביא ז"ל אכן חליינו הוא נשא ומכאובינו הוא סבלם.

פרק ל"ד

¹⁸ויהי אחרי זאת וירא יש"ו חבורות רבות סביבותיו ויצוה ללכת עבר הים.

¹⁹ויקרב חכם א"ו ויאמר לו אדו' אלך אחריך בכל מקום שתלך.

²⁰ויען אליו יש"ו לשועלים חורים ולעוף קנים ולבן אדם בן הבתולה אין מקום להכניס ראשו.

²¹ו'א' מתלמדיו אמר לו עזוב אותי שאלך ואקבור את אבי.

²²ויאמר לו יש"ו בא אחרי ועזוב המתים לקבור מתיהם.

פרק ל"ה

²³ויהי כאשר באו יש"ו באניה ויבואו תלמידיו אחריו.

²⁴ויהי סער גדול בים והגלים הולכים מאד והאניה חשבה להשבר.

²⁵ויקרב אליו תלמידיו ויבקשו ממנו לאמר אדונינו הושיענו

פן נאכד.

²⁶ויאמר אליהם למה תתראו מקטני אמנה. ויקם ויצו לים ולרוחות שינוחו ומיד נחו.

²⁷והאנשים אשר שם שראו תמהו ויאמרו מי הוא זה שהרוחות והים עושה רצונו.

פרק ל"ו

²⁸ויהי כאשר עבר הים ויעבור עבר הים במלכות גארגיזאני נקראים בלעז ג'יניטר'ארוס ויפגעו בו שנים אחוזי שדים יוצאים מהקברים משתגעים עד שלא יוכל איש לעבור בדרך ההיא.

C חילנו [חליינו] omit A | [הנביא ז"ל] ABDEFG על פי [ע"י] ^{8:17}

EF ויקרא אדם [ויקרב חכם] ^{8:19}

G ולעופות [ולעוף] ^{8:20}

omit A [שאלך] ABDEF מתלמדיו [מתלמדיו] ^{8:21}

B המתים [מתיהם] | A את + [ועזוב] | G א"ל [ואמר לו] ^{8:22}

ABCDEFG בא [באו] ^{8:23}

G והוא [האניה] | ABDEFG נכנסים באניה [הולכים מאד] | EF [בים] ^{8:24}

ABDEFG ויקיצוהו [ויבקשו ממנו] ^{8:25}

omit A [ויקם] | ABDEFG קטני [מקטני] | ABDEFG תראו [תתראו] | A להם [אליהם] ^{8:26}

A, שהים והרוחות [שהרוחות והים] | A ואמרו [ויאמרו] | ABDEFG [שראו] | G [אשר שם] ^{8:27}

ABDEFG עושים [עושה] | G אשר הים והרוחות

BE, omit G [נקראים] | ABCDEFG גדרי [גארגיזאני] | ABCDEFG לים [הים] | EF מעבר [עבר] ^{8:28}

G | A גיניטראריש, B גיניטראריש, A גיניטרארוס [גיניטרארוס] | A לעז [בלעז] | G [איש] | G מהשדים [שדים] | EFG אחוזים [אחוזי] | AEF שני [שנים] | G גיניטראדיט, D גיניטראדיט

BG ההוא [ההיא] | omit C

[MT 8:17-28]

¹⁷ to complete what was said by Isaiah the prophet, of blessed memory:

Surely our sicknesses he bore and our pains he suffered.

¹⁸ It came to pass after this Jesus saw many crowds around him and he commanded to go across the sea.

¹⁹ Then a sage came to him and said to him: Master I will follow you wherever you go.

²⁰ Jesus answered him: The foxes have holes and the birds have nests, but the Son of Man, the son of the virgin, has no place to enter his head.

²¹ One of his disciples said to him: allow me to go and bury my father.

²² Jesus said to him: Follow me and let the dead bury their dead.

²³ It came to pass when Jesus entered a boat, his disciples followed him.

²⁴ A great storm came on the sea, and the waves were coming on excessively, and the boat was thought to be breaking up.

²⁵ His disciples came to him and begged him saying: O our master save us lest we perish.

²⁶ He said to them: Why do you look at one another, O you little of faith? He arose and commanded the sea and the winds that they should be quiet and immediately they became quiet.

²⁷ When the men who were there saw, they marveled and said: Who is this that the winds and the sea do his will?

²⁸ It came to pass when he crossed over the sea and passed by the region beyond the sea into the realm of the (Gaderi), that is, Ginitraros, there met him two demon-possessed men coming out of the tombs, raging until no man could pass by that way.

[MT 8:29-9:8]

²⁹ ויצעקו אליו לאמר מה לך עמנו יש"ו בן אלקים באת קודם הזמן
לצערנו וגם להשמידנו? ויש"ו אמר להם צאו משם מחנות רעות.
³⁰ ושם קרוב מהם עדרי חזירים רבים רועים.
³¹ ויפגעו בו השדים יען יש לנו לצאת מכאן תן לנו רשות לבא באלו
החזירים.
³² ויאמר להם לכו. ויצאו השדים מהאנשים ויבאו בחזירים וילכו כל
העדר כבהלה ונשמטו בים ומתו במים.
³³ ויפחדו הרועים ויברחו ויגידו בעיר הכל. ותהום כל העיר.
³⁴ ויצאו לקראת יש"ו. ויראו אותם ויחלו פניו לבלתי עבור בגבולם.

פרק ל"ז

¹ ואז יש"ו בא באניה וישוטו וישוכו לעירו.
² ויקרבו לפניו חולה א"מכווץ בלעז פארא"לטיקו וישכב על מטתו.
וירא יש"ו אמונתם ויאמר לחולה תתחזק בני. באמונת האל כי נמחלו
עונותיך.
³ וקצת החכמים אומרים בלבם זהו מגדף.
⁴ וירא יש"ו מחשבותם ויאמר אליהם למה תחשבו רעה בלבבכם.
⁵ זהו קל לאמר נמחל עוניך או קום לך?
⁶ רק להודיעכם שבן אדם יכול למחול עונות בארץ אז אמר לחולה
קום וקח מיטתך ולך.
⁷ ויקם וילך אל ביתו.
⁸ ויראו החבורות ויראו מאד ויהללו לאל אשר נתן יכולת לבני
אדם לעשות כאלה.

לצערנו | B ולהשמידנו ADEF, ולהשמידנו וגם להשמידנו | A אלים [אלקים] | A השדים + [אליו] ²⁹
G להשמידנו ולצערנו ולצערנו וגם להשמידנו | omit EF [עמנו] | B לצערנינו
³⁰ G מחני, A עדר [עדרי] | G להם [מהם]
G להכנס [לבא] | G מבני אדם, D מכנין [מכאן] ³¹
G מבני אדם, B מהאנשים השדים האלו [השדים מהאנשים] | omit (hap) EF [ויאמר] . . . בחזירים ³²
ABDG ותהום [ותהום] ³³
ABDEFG אותו [אותם] ³⁴
CD וישוטו [וישוטו] | A וישב [וישוכו] | A בא + [בא] ¹
A, פראלטיקו [פאראלטיקו] | ADEF לעז [בלעז] | B מקמץ, A מכיווץ [מכווץ] | B חולי [חולה] ²
ABDEFG התחזק [תתחזק] | ABDEFG מושכב [וישכב] | EF פליטיקו, DG פרליטיקו, C פראלטיקו
BEF זה [זהו] | G מהחכמים, A חכמים [החכמים] ³
omit D [בלבבכם] ⁴
ABDEFG ולך [לך] | ABG נחמלו [נחמלו] | G קל [קל] | EFG זה, A איזהו [זהו] ⁵
B וילך [ולך] | EF ישו + [אמר] | ABDEFG 3 1 2 [למחול עונות בארץ] | BDEFG אדם + [יכול] ⁶
G וילך החולה לביתו [ויקם] . . . ביתו ⁷
B האדם [אדם] ⁸

MT 8:29-9:8]

- ²⁹ They cried out to him saying:
What is between you and us, Jesus son of God? Have you come before
the time to grieve us and to destroy us? Jesus said to them: Come
out from there, evil host.
³⁰ There near them were herds of many swine feeding.
³¹ So the demons entreated him: Since we have to go out from here, grant
us authority to go into these swine.
³² He said to them: Go. The demons went out from the men and
entered the swine, and all the herd went in sudden haste, slipped off into
the sea and died in the water.
³³ Those who were feeding [them] feared, fled, and told everything in the
city. So the whole city was frightened.
³⁴ They went out to meet Jesus. They saw them and entreated him
not to pass over into their border.

Chapter 9

- ¹ Then Jesus entered a boat; they set sail and returned to his city.
² They brought to him one who was sick with contractions, that is,
paralitico, lying upon his bed. Jesus saw their faith and said to the sick
man: Have courage my son. It is by the faith of God that your sins have
been forgiven.
³ Some of the sages were saying in their heart: This one blasphemes.
⁴ Jesus saw their thoughts and said to them: Why do you think evil in
your heart?
⁵ (Which) is easier to say: your sins are forgiven, or, rise walk?
⁶ But to inform you that the Son of Man is able to forgive sins on earth,
then he said to the sick man: Arise and take your bed and walk.
⁷ He arose and went to his house.
⁸ The crowds saw, feared exceedingly, and praised God who had given
power to men to do such things.

פרק ל"ח

9 ויהי כאשר עבר יש"ו משם וירא איש אחד יושב על שלחן החלוף מתתיה שמו בלעז מאט'אן ואמר לו לך אחרי ויקם וילך אחריו.
 10 ויוליכוהו לביתו לאכול. ויהי בעת אכלו והנה פריצים רבים ורשעים בשלחן והנה סועדים עם יש"ו ותלמידיו.
 11 ויראו הפרושים ויאמרו לתלמידיו למה רבכם יושב ואוכל עם הפריצים והרשעים.
 12 וישמע יש"ו ויאמר בבריאים אינם צריכים רפואה כי אם החולה.
 13 ולכו ולמדו הכתוב כי חסד חפצתי ולא זבח ולא באתי להשיב הצדיקים כי אם הרשעים.

פרק ל"ט

14 אז קרבו אליו תלמידי יוחנן ויאמרו לו למה אנו והפרושים מתענים הרבה פעמים ותלמידך אינם מתענים.
 15 ויען להם יש"ו ויאמר לא יוכלו חבירי החתן לִבְכוֹת ולהתענות בהיותו עמם. יבואו ימים וילקח מהם החתן ויצומו.
 16 לא יאבד איש חתיכת מלבוש חדש במלבוש ישן לחוזק החתיכה משוך מהמלבוש הבלויה ויקרע יותר.
 17 ולא ישימו יין חדש בכלים ישנים פן ישברו הכלים וישפוך היין והכלים יאבדו. רק חדש בכלי חדש ושניהם ישמרו.

פרק ארבעים

18 ויהי בדברו אליהם ויקרב שר אחד וישתחוה לו לאמר אדוני בתי אתה עתה מתה. בא נא ושים ירך עליה והחיה.
 19 ויקם יש"ו וילך הוא ותלמידיו עמו.
 20 והנה אשה אחת שופעת דם שנים עשרה שנה בא אחריו ותגע בציצית בגדו.

BDEF מאטיב, A מטיב (מאטיאו) | ADEFG לעז (בלעז) | A מתתיה (מתתיה) | 2 1 ABDEFG | ישו משם 9
 G מאטי, C מאטי
 omit H | ABDEFGH | וסועדים (והנה סועדים) | ABDEFG | ויוליכוהו (ויוליכוהו) | 10
 G | ופריצים + (הפרושים) | 11
 ABCDEFG | החולים (החולה) | BDGH | לרפואה, A, לרופא (רפואה) | ABDEFGH | הבריאים (בבריאים) | 12
 A | לא (ולא) | 13
 A | ותלמידך (ותלמידך) | B | (פעמים) | G | (הפרושים) | G | (יוחנן) + | 14
 G | (יבא יבואו) | B | (של) + | (חבירי) | 15
 ABDEFG | (משוך) | ABDEFG | (החדשה) + | (החתיכה) | ABDEFG | (שחוק) | (לחוק) | A | (יחבר) | (יאבד) | 16
 A | (אות) | (יותר) | G | (הישן), A, (הבלה) | (הבלויה) | G | (במלבוש), EF | (המלבוש) | (מהמלבוש) |
 AEF | (בכלים) | (חדשים) | (בכלי) | (חדש) | ABDEFG | (יין) + | (רק) | 17
 ADE, 2 | (עתה) | (מתה) | ADEFG | (אתה) | B | (אדו) | EF | (אלף) + | (שר) | 18
 G | (אותה) + | (החיה) | C | (מתה) | G | (מתה) | (ועתה), F | (מתה) | (עתה) | B | (מה) | (עתה) |
 ADEF | (בציצית) | AD | (באה) | B | (אחת) | 20

- 9 It came to pass when Jesus passed on from there, he saw a man sitting at the table of exchange; Matthew was his name, that is, Matyeo, and he said to him: Follow me. So he arose and followed him.
 10 (He) brought him to his house to eat. It came to pass while he was eating, that behold many violent and evil men were at the table and behold they were dining with Jesus and his disciples.
 11 The Pharisees saw [this] and said to his disciples: Why does your teacher sit and eat with violent and evil men?
 12 Jesus heard [this] and said: The healthy have no need (for) healing, but the sick.
 13 Go and learn that which is written: I desire kindness and not sacrifice; I have not come to restore the righteous but the wicked.
 14 Then the disciples of John came to him and said to him: Why do we and the Pharisees fast often but your disciple(s) do not fast?
 15 Jesus answered them and said: The friends of the bridegroom cannot weep and fast while he is with them. The days will come when the bridegroom will be taken from them; then they will fast.
 16 No man wastes a piece of new garment on an old garment (because) the force of the piece (stretches) the worn out garment and it tears more.
 17 Nor do they put new wine into old vessels lest the vessels break, and the wine spills out and the vessels perish. But new (wine) is for new vessels and both of them are preserved.
 18 It came to pass when he had spoken to them, a captain approached and bowed down to him saying: Master, my daughter just died. Please come and place your hand upon her and restore her to life.
 19 Jesus arose and went, he and his disciples with him.
 20 Behold a woman with a flow of blood for twelve years came behind him and touched the fringe of his garment.

²¹ואומרת בלבכה אם אגע בלבושו לבד ארפא מיד.

²²וישב פניו ויאמר אליה התחזקי בתי בש"ית שאמונתך רפאך.

באותה שעה נרפאת

²³ויהי בבואו בית השר וירא אנשים רבים בוכים.

²⁴ויאמר אליהם צאו כולכם חוצה ואל תבכו שהנערה ישנה ולא מתה. ויהי כמצחק בעיניהם. ואומרים הלא אנו רואים שהיא מתה.

²⁵ובהוציאם אותם החוצה בא אליה יש"ו ויגע בידה ותקם הנערה.

²⁶ותצא שמועה זאת בכל הארץ ההיא.

פרק מ"א

²⁷ויעבור משם יש"ו והנה שני עורים רצים אחריו וצועקים

אליו חנינו בן דוד.

²⁸ויהי הבית ויקרבו אליו העורים. ויאמר

²⁹אמונתכם תרפא אתכם.

³⁰ותפקחנה עיני שניהם מיד ויראו. ויצום לאמר השמרו

פן יודע הדבר.

³¹והם יצאו ויגלוהו בכל הארץ ההיא.

פרק מ"ב

³²ויצא משם יש"ו ויביאו לפניו איש אלם והשד בתוכו.

³³ויוציא את השד וידבר האלם. ויפלאו החבורות ויאמרו

לא נראה כזה בישראל.

³⁴ויאמרו הפרושים באמת כשם השדים מוציא השדים.

³⁵ויסב כל הערים והמגדלים מלמד בבתי כנסיות

ומבשר בשורות ומרפא כל חולי וכל מדוה.

B בלעד | לבד | EF בלכה, A בליכה | בלבכה | ABDEFG אומרת | ואומרת ²¹:

EF בתי + אליה | EF בתי + אליה | G omit | פניו | ABDEFG ויסב | וישב ²²:

ABCEFG ובתאותה | באותה | F שאמונתך | שאמונתך | BDEF בש, A באל | בשית | G 2 1 |

F נתרפאת | נרפאת

G ונשים + אנשים | A בבית | בית | G כבא, D כבוא | כבואו | ²³:

G שאומרים, ABDEF אורים | ואומרים | G והיה | ויהי | G omit | להם | אליהם ²⁴:

EF בה | בידה ²⁵:

G הזאת | זאת | G השמועה | שמועה ²⁶:

G חוננו | חוננו | BDEF חנונו, A חוננו | חוננו | ²⁷:

DEFG כבואו + AB כבואו | ויהי ²⁸:

EF לכם + | השמרו | A לומר | לאמר | A ענהם | עיני שניהם ²⁹:

B omit | בכל . . . | ההיא ³¹:

A אליו | לפניו ³²:

G omit | את | EF omit | כזה ³³:

A omit | באמת ³⁴:

A חלים | חולי | G אל + ABDEFH את + | ויסב ³⁵:

²¹ She was saying in her heart:

If only I touch his garment, I will immediately be healed.

²² He turned and said to her: Courage my daughter, through God, blessed be He, your healing is because of your faith. In that very hour she was healed.

²³ It came to pass when he entered the house of the captain, he saw many people weeping.

²⁴ He said to them: Go outside all of you and stop weeping because the girl is asleep and not dead. But in their eyes he was as one who jests. They were saying: Have we not seen that she is dead?

²⁵ When he had put them outside, Jesus went to her, touched her hand, and the girl arose.

²⁶ This report went out in all that land.

²⁷ Jesus passed on from there, and behold two blind men were running after him and crying out to him: Have mercy on us, Son of David.

²⁸ He came to the house, and the blind men drew near to him. He said:

²⁹ Your faith will heal you.

³⁰ The eyes of the two men were immediately opened and they saw. He commanded them saying: Be careful lest the matter be made known.

³¹ As for them, they went out and made him known in all that land.

³² Jesus went out from there, and they brought before him a dumb man who was demon possessed.

³³ He cast out the demon so that the dumb man spoke. The crowds were amazed and said: We have not seen it like this in Israel.

³⁴ The Pharisees said: Truly in the name of demons he casts out demons.

³⁵ He went around all the cities and towers teaching in the synagogues and preaching the good tidings and healing every illness and every sickness.

³⁶ וירא יש"ו החבורות ויחמול עליהם שהיו יגיעים ושוכבים כצאן אשר אין להם רועה.

³⁷ אז אמר לתלמידיו הקמה מרובה והקוצרים מעטים.

³⁸ חלו נא פני בעל הקמה וישלח הקוצרים רבים לקצור קומתו.

פרק מ"ג

¹ אז קרא יש"ו ליי"ב תלמידיו ויתן להם יכולת על כל רוח טומאה להוציא מהאדם ולרפאת כל חולי וכל נגע.

² ואלה שמות יי"ב השלוחים נקראו אפוסטולוס סימון

נקרא פיטר וס ואנדריא אחיו

³ פיליפוס ובורטולומיאוס יעקב נקרא גאיימי ויוחנן

אחיו בני זבדיאל טומאס ומתתיה הוא מאטס או מלוה בריבית

בפרסום ויעקב אלופיא וטריאוס

⁴ שמעון כנעני לעז סימון קאנאניאוס ויודא אסקאריוטה

אשר אחר זה מסרהו.

⁵ אלה שנים עשר שלח יש"ו ויצו אליהם לאמר בארצות הגוים

אל תלכו ובערי השמרונים אל תבואו.

⁶ לכו לצאן אשר נדחו מבית ישראל.

⁷ ובשרו להם שתתקיים מלכות שמים.

⁸ רפאו החולים והחיו המתים והנה טהרתם המצורעים והוציאו

השדים מבני אדם. ואל תקבלו שכר. חנם קבלתם ובחנם תתנו.

⁹ אל תצברו כסף וזהב ולא ממון בכיסכם

^{9:36} ADEFGH יגיעים יגיעים

^{9:37} A מועטים מעטים

^{9:38} AEFH קמתו קומתו | A הרבה רבים | G קוצרים הקוצרים | A שישלח וישלח | G אל בעל הקמה

^{10:1} G מאדם מהאדם

^{10:2} G אפוסטולוש D אפוסטוליס B אפוסטולוס A אפוסטולוש [אפוסטולוס]

A ואנדריאש [ואנדריא] | DG פיטרש B פטרוס A פיטרו [פיטרוס] | ABDG שימון [סימון] | B ואנדריאש | EF [אחיו] + (marg of Brit. Lib. ms) | G אכיו . . . נקראו . . . אחיו

יקופוס די יבדיא גיונאני הוא אחו שלו

^{10:3} A, B וברטולומיאוש ובורטולומיאוס | omit EF [פיליפוס] . . . נקרא | ADG פיליפוש [פיליפוס] | EF גיאיימי [גאיימי] | G וברטולומיאוש D וברטולומיאוש C ובורטולומיאוש B ובורטולומיאוש | C מאטיו ABDEF מאטיב [מאטיא] | AEG טומאס [טומאס] | G זבדיאל DEF זבדיאל | G וטדיוש BDEF וטדיאוש A וטדיאוש [טדיאוש] | DEFG בריבית [בריבית]

^{10:4} EF קאנאניאוס BCD קאנאניוס A קאנאניאוש [קאנאניאוס] | ABFG שימון [סימון] | B בלעז [לעז] | A אסקריוטא B איסקוריוטו A אישכריוטיא [אסקאריטה] | EF וידא A ויהודה [יהודה] | G כנאניאוס B מסרהו [מסרהו] | omit B | G אסקריאוטי EF איסקריוטא D אסקריוטי C

^{10:5} G אלה + [תבואו] | A שנים שנים + [ישו]

^{10:6} G [לכן] omit G

^{10:7} ABDEFG שתתקרב [שתתקיים]

^{10:8} [תתנו] | G תקבל [תקבלו] | ABDEFG וטהרו [והנה טהרתם] | A מתים [המתים] | A חולים [החולים]

^{10:9} EF הלמדו

^{10:9} A בכסכים [בכיסכם] | G ואל [אל]

³⁶ Jesus saw the crowds and had pity on them because they were weary and lying [around] like sheep without a shepherd.

³⁷ Then he said to his disciples: The standing grain is much but the reapers are few.

³⁸ Entreat now the Lord of the standing grain that he send many reapers to harvest his grain.

Chapter 10

¹ Then Jesus called his twelve disciples and gave them power over every unclean spirit to cast them out from man and to heal every sickness and every plague.

² These are the names of the twelve apostles, called Apostolos: Simon, called Petros, and Andrea his brother,

³ Philipos, and Bortolameos, and James, called Jimi, and John, his brother, sons of Zebedeel, Thomas and Matthew, that is Matio, who by reputation was a lender of [money] for interest, James Aluphei and Tereos,

⁴ Simon the Canaanite, that is, Simon Cananayos, and Juda Ascareyotah, who after this betrayed him.

⁵ These twelve Jesus sent; he commanded them saying: To the lands of the Gentiles do not go and into the cities of the Samaritans do not enter.

⁶ Go to the sheep who have strayed from the house of Israel.

⁷ Preach to them that the kingdom of heaven will be fulfilled.

⁸ Heal the sick, restore life to the dead, (cleanse) the lepers, and cast out demons from men. Do not take wages. Freely you received, freely you shall give.

⁹ Do not heap up silver and gold; nor (have) wealth in your purse,

[MT 10:10-22]

- 10 ולא חליפות שמלות ולא מנעלים ולא מקל בידכם. ראוי הפועל לקבל די אכילתו.
 11 ובכל עיר ובכל מגדל אשר תבואו מי האיש הטוב שבתוכם ושם תנוחו עד שתצאו.
 12 ובבואכם אל הבית תנו להם שלום לאמר שלום בזאת הבית שלום לכל היושבים בתוכה.
 13 ואם תהיה הבית ההיא ראויה תבא שלומכם עליה ואם לא תהיה ראויה תשוב שלומכם לכם.
 14 ואשר לא יקבל אתכם ואשר לא ישמע אליכם תצאו מן הבית ההיא והעתקם רגליכם מן העפר.
 15 אמן אני דובר אליכם יותר טוב יהיה אל סדום ואל עמורה ביום ההוא מן העיר ההיא.

פרק מ"ד

- 16 הנני שולח אתכם כצאן בין הזאבים תהיו ערומים כנחשים ועניים כיונים.
 17 הזהרו בבני אדם. לא ימסרו אתכם בקהלותם ובבתי כנסיותם וּלְפָחוֹת וְלַמְלָכִים. תוכלון בעדי להעיד להם ולגוים.
 18 כאשר יתפשו אתכם אם תחשבו מה שתאמרו שבשעה שתצטרכו יבא לכם מענה.
 19 אינכם המדברים כי אם רוח קדשו של אבי הוא הדובר בכם.
 20 ימסור האח את אחיו למות והאב לבנו ויקומו הבנים על האבות ויובילו אותם עד למות.
 21 ותהיו ללעג וזעוה לכל העמים על שמי אכן מי שיסבול עד עת קץ יושע.

10:10 DG לקבלהו [לקבל] omit DEF

10:11 G ושם | G שאלו את, ABDEF שאלו + [תבואו] | G ועיר ובכל מקום ומקום + [עיר]

10:12 ABDEF לה [להם]

10:13 G וא"ל [ואם לא תהיה ראויה] | G והיה [ואם] omit A

10:14 G מן העיר או מהבית ההיא [מן הבית ההיא] | A חוצה + [תצאו] | ABDEF אליכם [אתכם] | G מהעפר [מן העפר] | G ותעורו, ABDEF ונערו [והעתקם] | ADEF או העיר ההיא +

10:15 3 4 5 1 2 G [ביום ההוא מן העיר היא] | AG לכם [אליכם]

10:16 ABDEF בקרב [בין] | ABDEF כמו הצאן [כצאן] | EF לכם [אתכם] | EF הנה [הנני] | ABDEF ועניים [ועניים] | A זאבים

10:17 G שלא [לא] | A בקהילותם [בקהלותם]

10:18 EG תוכלו [תוכלון] | C ולמלאכים [ולמלכים] | EF 2 1 [ולפחות ולמלכים]

10:19 AG שתצרכו [שתצטרכם] | ABDEF אל [אם] | G תתפשו [יתפשו]

10:20 EF הקדש [קדשו] | EFG מדברים [המדברים]

10:21 G יובילו [ויובילו] | C הבנים, ABDEF אבותם [האבות] | G יקומו [ויקומו] | G באח [האח]

10:22 G [שמי] omit G

MT 10:10-22]

- 10 nor changes of clothes, nor shoes, nor a staff in your hand. The workman is worthy to receive enough for his food.
 11 In every city and in every tower that you enter (ask) who is the good man among them and there remain until you go out.
 12 When you enter into the house, give to them a shalom saying: Shalom to this house; shalom to all who dwell in it.
 13 If that house should be worthy, your shalom will come upon it, but if it is not worthy, your shalom will return to you.
 14 [When] one does not receive you or listen to you, you shall go out from that house and (shake off) your feet from the dust.
 15 Truly I say unto you, it will be better for Sodom and Gomorrah in that day than for that city.
 16 Behold I send you like sheep in the midst of wolves. Be as crafty as serpents and humble as doves.
 17 Beware of men. They will not deliver you up in their congregations and houses of assembly,
 18 but to governors and kings. You will be able to bear witness on my behalf to them and to the Gentiles.
 19 When they seize you, do not consider what you will say, because in the hour that you are in need an answer will come to you.
 20 It will not be you who speak, but the Holy Spirit of my Father will speak through you.
 21 Brother will deliver up brother to death and a father his son; the sons will rise up against (their) fathers and lead them unto death.
 22 You will become a derision and a fright to all the nations because of my name. Whoever endures, however, until the time of the end will be saved.

פרק מ"ה

²³ עוד אמר יש"ו לתלמידיו כאשר ירדפו אתכם בעיר הזאת ברחו
לאחרת אמן אני אומר לכם לא תשלימו לכם ערי ישראל עד כי
יבא בן אדם.

²⁴ אין תלמיד גדול מרבו ולא העבד גדול מאדוניו.

²⁵ די לתלמיד להיות כרבו ולעבד כאדוניו. אם לבעל הבית
יקראו בעל זכוב כ"ש לבני ביתו.

²⁶ אל תראו מהם שאין דבר שלא יראה ולא נעלם.

²⁷ אני אומר לכם בחשך אמרו אותו באור.

²⁸ ואל תפחדו מהורגי שאין בידם להרוג הנפשות רק פחדו לאשר
יכולת בידו לאבד הנפש והגוף בגהינם.

²⁹ הלא שני צפורים אבדו בפרוטה אחת ולא תפול אחת מהם על
הארץ כי אם ברצון אביכם שבשמים?

³⁰ הלא שערות ראשיכם כלם ספורים?

³¹ אל תראו שטובים מצפורים אדם.

³² המשבח אותי בפני אדם אשבחנו לפני אבי שבשמים.

פרק מ"ו

³⁴ באותה שעה אמר יש"ו לתלמידיו אל תחשבו שבאתי לשים בארץ
אלא חרב.

³⁵ באתי להפריד האדם הבן מאביו והבת מאמה.

³⁶ והאויבים להיות אהובים.

³⁷ האוהב אביו ואתר ממני איני ראוי לו.

³⁹ האוהב את נפשו יאבדיה האובד אותי בשבילי ימצאנה.

10:23 ABDEF האדם | אדם | omit ABDEF | כי | ABDEFG לסכיב | לכם | G | לכם + | ברחו 10:23

10:24 ABDEFG התלמיד | תלמיד 10:24

10:25 G קראו | יקראו 10:25

10:26 G יודע + ABDEF, שלא יודע + | נעלם 10:26

10:27 G | לאון ספרו אותו (omit G אותו) | בשער + | באור | ABDEFG אשר + | Beginning 10:27

10:28 ABDEFG ואשר (אשר DG) תשמעו

10:29 BDG בגינהם | בגינהם | F | וגוף | והגוף | DG | הגויית, BEF | הגויית, A | הגוות + | מהורגי 10:28

10:29 EF (?) | האל ית + | ברצון | EF | לארץ | על הארץ | G | לא | ולא | ABDEFG | מכרו | אבדו 10:29

10:30 G | אביכם שבשמים

10:30 A ראשכם | ראשיכם | E | שער | שערות 10:30

10:31 ABCDEFG אתם | אדם | BCDEFG מצפורים, A | מצפורים | D | שמונים | שטובים 10:31

10:32 G בפני | לפני | C | לפני, A | בני + | בפני 10:32

10:33 All mss omit vs 33 except A which reads:

ואשר יכחש בי לפני בני אדם אכחש בן לפני אבי שבשמים

10:34 ABD, + | שלום | שלום | EFG 10:34

10:36 ABDEFG אוהבים | אוהבים | DG | שהיו | להיות 10:36

10:37 AD אינו ראוי לי | איני ראוי לו 10:37

10:38 All mss omit vs 38

10:39 omit G | בשבילי ימצאנה | AEF | אותה | אותי | ABDEFG | יאבדנה | יאבדיה | DG | האב והבן | האוהב 10:39

²³ Again Jesus said to his disciples:

When they pursue you in this city flee to another; truly I say to you, you will not have completed for yourselves the cities of Israel before the Son of Man comes.

²⁴ No disciple is greater than his teacher, nor is the servant greater than his master.

²⁵ It is sufficient for the disciple to be like his teacher, and for the servant to be like his master. If they call the master of the house Baalzebub, so much the more the sons of his house.

²⁶ Do not fear them, because there is nothing which will not be seen, nor hidden (which will not be made known).

²⁷ (That which) I say to you in darkness, say it in the light; (that which you hear by the ear, tell it in the gate).

²⁸ Do not fear those who kill (bodies) who have no power to kill souls; but fear the one who has power to destroy the soul and the body in Gehenna.

²⁹ Are not two sparrows (sold) for a small coin and not one of them will fall to the earth except by the will of your Father who is heaven?

³⁰ Are not all the hairs of your head numbered?

³¹ Do not fear, because (you) are better than the sparrows.

³² He who praises me before man I will praise before my Father who is in heaven.

³⁴ In that hour Jesus said to his disciples: Do not think I have come to put (peace) on the earth, but a sword.

³⁵ I have come to separate mankind, the son from his father and the daughter from her mother.

³⁶ The enemy is to be loved ones.

³⁷ He who loves his father and his mother more than me, I am not suitable for him.

³⁹ He who loves his life will lose it, he who loses (it) for my sake will find it.

[MT 10:40-11:12]

⁴⁰המקבל אתכם יקבל אותי והמקבל אותי יקבל את אשר שלחני.

⁴¹המקבל נביא לשם נביא יקבל שכר הנביא והמקבל צדיק לשם צדיק יקבל שכר הצדיק.

⁴²והנותן כלי א" של מים קרים לאחד מתלמידי הקטנים לשם תלמידי אמן אני אומר לכם שלא יאבד שכרו.

פרק מ"ז

¹ויהי בכלות יש"ו לצוות לשנים עשר תלמידיו ויעבור משם ויצום ללמד ולהוכיח בעריהם.

²וישמע יוחנן בהיותו תפוס מעשה יש"ו וישלח שנים מתלמידיו ³לאמר לו האתה הוא מי שעתיד לבא או נקוה אחר.

⁴ויען להם יש"ו לכו והגידו ליוחנן את אשר ראיתם ואשר שמעתם ⁵העורים רואים ופסחים הולכים והמצורעים נטהרים והחרשים שומעים והחיים מתים והענוים מתפשרים.

⁶ואשרי אשר לא יהיה נבוך בי.

⁷ויהי המה הולכים ויחל יש"ו לדבר אל החבורות מיוחנן. לראות מה יצאתם במדבר קנה מושלכת ברוח?

⁸או מה יצאתם לראות? התחשבו שיוחנן אדם לבוש בגדים רבים? הנה לובשי הבגדים רבים בבתי המלכים.

⁹א"כ מה יצאתם לראות נביא? באמת אני אומר לכם שזה גדול מנביא.

¹⁰זהו שנכתב בעדו הנני שולח מלאכי ופנה דרך לפני.

פרק מ"ח

¹¹עוד אמר יש"ו לתלמידיו באמת אני דובר לכם בכל ילדי הנשים לא קם גדול מיוחנן המטביל.

¹²מימי עד עתה מלכות שמים עשוקה קורעים אותה.

omit G [המקבל . . . אותי ⁴⁰]

A לא [שלא ⁴²]

D ויצא [ויצום ¹¹]

EF (?) עשר + [שנים ¹²]

A אתה [האתה ¹³]

A omit [את ¹⁴]

ABDEF והמתים חיים [והחיים מתים | EF מטהרים [נטהרים | F הפסחים, BDE והפסחים [ופסחים ¹⁵]

EF מתפשרים [מתפשרים

EFG (?) ואשר לא יהיה נבוך בי [ואשר . . . בי ¹⁶]

A [יצאתם | B ביוחנן [מיוחנן | A את [אל | omit A [ויהי המה הולכים ¹⁷]

A, omit G [הרבים [רבים | ADEFG לובש [לבוש | omit D [אדם ¹⁸]

omit G [לפני | E, omit F [את (?)] הנביא [מלאכי . . . לפני | AE לכם + [שולח | A זה [זהו ¹⁹]

AH אומר [דובר ¹¹]

BDEFGH והנבילים, A והנבילים + [עשוקה | omit G [שמים | G ועד [עד ¹²]

MT 10:40-11:12]

⁴⁰ He who receives you, receives me

and he who receives me, receives the one who sent me.

⁴¹ He who receives a prophet in the name of a prophet, will receive the reward of the prophet; he who receives a righteous one in the name of a righteous one, will receive the reward of the righteous one.

⁴² He who gives a vessel of cold water to one of my little disciples in the name of my disciple, truly I say to you that he will not lose his reward.

Chapter 11

¹ It came to pass when Jesus finished commanding his twelve disciples that he passed on from there and commanded them to teach and reprove in their [own] cities.

² John, when he was in captivity, heard of the work of Jesus and sent two of his disciples

³ saying to him: Are you the one who is to come or should we expect another.

⁴ Jesus answered them: Go and tell John that which you have seen and that which you have heard:

⁵ the blind see, the lame walk, the lepers are cleansed, the deaf hear, the dead are revived and the poor are acquitted.

⁶ Blessed is he who is not perplexed in me.

⁷ It came to pass as they were going that Jesus began to speak to the crowds about John: You went out into the wilderness to see what? A reed cast about by the wind?

⁸ Or what did you go out to see? Do you think that John was a man clothed in noble garments? Behold those who wear noble garments are in king's houses.

⁹ If so, what did you go out to see, a prophet? Truly I say to you that this one is greater than a prophet.

¹⁰ This is he about whom it is written: Behold I am sending my messenger and he will make the way clear before me.

¹¹ Again Jesus said to his disciples: Truly I say to you, among all those born of women none has arisen greater than John the Baptizer.

¹² From his days until now the kingdom of heaven has been oppressed (and senseless persons) have been rending it.

¹³שכל הנביאים והתורה דברו על יוחנן.
¹⁴ואם תרצו לקבלו הוא אליה העתיד לבא.
¹⁵למי אזנים לשמוע ישמע.

פרק מ"ט

¹⁶עוד אמר יש"ו זה הדור אדמהו לנערים היושבים בשוק
 קוראים זה לזה
¹⁷ואומרים שדנו ולא דקדקתם ספרנו לכם ולא בכיתם.
¹⁸כי בא יוחנן ואינו אוכל ושותה ואומרים עליו שהוא אחוז
 משדים.
¹⁹ובן האדם בא לאכול ולשתות ואומר עליו שהוא זולל וסובא
 ואוהב לפריצים וחוטאים והסכלים שופטים לחכמים.

פרק חמשים

²⁰אז התחיל יש"ו לקלל הנערים שנעשו מאותותיו ולא חזרו
 בתשובה.
²¹אי לך בורוזואים ואי לך בית שידה שאם בצור וסדום לעז
 טיראו דייטיר או סדומה נעשו האותות שנעשו בכם היו
 חזרות בתשובה בזמן ההוא בשק ואפר.
²²אמן אני אומר לכם יותר קל יהיה לצור וסדום אכן.
²³ואתה כפר נחום אם לשמים תעלה? משם תורד. שאם בסדום נעשו
 מאותות שנעשו בך אולי תשאר. עד שאול תורד.
²⁴אמן אני אומר לך שיותר קל יהיה לארץ סדום ליום הדין ממך.

פרק נ"א

²⁵בעת ההיא נתרומם יש"ו ואומר אני ישתבח אני בורא שמים
 והארץ שהסתרת דברים אלה מהחכמים והנבונים
 וגלית אותם לעניים.

H דוכרים, D דברי דברו | A כולה + [והתורה] | DGH לכל [שכל] ^{11:13}
 ABDG אליהו אליה | B (?) מלכות שמים + [לקבלו] ^{11:14}
 DEFG אדמה [אדמהו] ^{11:15}
 ABCDEF ספרנו [ספרנו] | D מדתם, ABDEFG רקדתם [דקדקתם] | ABDEFG שרנו לכם [שדנו] ^{11:17}
 EF השדים, A מהשדים [משדים] ^{11:18}
 ABDEFG ואומרים [ואומר] | AG אדם [האדם] ^{11:19}
 BDEFG בהם +, A בהן + [שנעשו] | ABCDEFG הערים [הנערים] | G אתחיל [התחיל] ^{11:20}
 שידה [שידה] | DG בת בית | G כורוזואים, D כורוזואים, BEF כורוזואים, A כורוזואים [בורוזואים] ^{11:21}
 A, טיר וסדומה [טיראו] . . . סדומה | B בלעז [לעז] | G וצדון [וסדום] | EF בפור [בצור] | ADG
 EF טיר או שדומה, BDG טיר או שדומה
 EF מכך, B מכאן, ADG מכך [אכן] | AB ולסדום [וסדום] ^{11:22}
 A היום הזה [שאול תורד] | B תוריד [תורד] | A עד שאול [משם] ^{11:23}
 F להיות [יהיה] . . . קדום | ABDG תהיה [יהיה] | G omit [קל] ^{11:24}
 A [אני] | A ישתבח [ישתבח] | ABCDEFG omit [אני] | G ברוח הקדש +, ABDE ברוח + [ישו] ^{11:25}
 אבי [אני] | A מן החכמים [מהחכמים] | FG וארץ [והארץ] | ABCDEF השמים [שמים] | AEF
 וגילתם [וגלית אותם] | B וגליתו, ADEFG לעניים [לעניים]

- ¹³ For all the prophets and the law spoke concerning John.
¹⁴ If you wish to receive it, he is Elijah who is going to come.
¹⁵ He who has ears to hear, let him hear.
¹⁶ Again Jesus said: I will liken this generation to lads who sit in the market place calling to one another,
¹⁷ saying: (We sang to you), and you did not (dance; we wailed) to you, and you did not weep.
¹⁸ Because John came neither eating nor drinking, and they say concerning him: He is possessed of demons.
¹⁹ But the Son of Man came eating and drinking, and one says concerning him: He is a glutton, a drunkard, and a friend to violent men and sinners. So fools judge the wise.
²⁰ Then Jesus began to curse (the cities in which) his signs were done, for they did not turn in repentance.
²¹ Woe to you (Corozim) and woe to you Beth Saida, for if in Tyre and Sodom, that is, Tirao deter or Sidomah, the signs had been done which were done in you, they would have turned in repentance at that time in sack cloth and ashes.
²² Truly I say to you, it shall be easier for Tyre and Sodom (than for you).
²³ You Capernaum, will you ascend to heaven? From there you will be brought down. Because if in Sodom the signs which were done in you had been done, perhaps she would have remained. Unto Sheol you will be brought down.
²⁴ Truly I say to you that it shall be easier for the land of Sodom in the day of judgment than for you.
²⁵ At that time Jesus raised himself up and said: Be praised (my Father) creator of heaven and earth, because you have hidden these words from the wise and prudent and have revealed them to the humble.

- ²⁶ Truly this is because it was upright before you, my Father.
- ²⁷ All has been given to me from my Father. There is none who knows the son, but the Father alone, and the Father no one knows, but the son and to whomever the son wishes to reveal him.
- ²⁸ Come unto me all you who are weary and who are enduring labor, and I will help you to bear your yoke.
- ²⁹ (Take) my yoke as your yoke and learn of me that I am humble and good and pure of heart and you shall find rest for your souls,
- ³⁰ (because my yoke is soft) and my burden light.
- Chapter 12**
- ¹ At that time Jesus passed through the standing grain on the Sabbath day, and his disciples being hungry began to pluck the ears and to crush them between their hands and to eat them.
- ² The Pharisees saw it and said to him: Behold your disciples are doing that which is not proper to do on the Sabbath day.
- ³ Jesus answered them: Have you not read what David did when he was hungry and his men
- ⁴ in the house of God when they ate from the bread of the Presence, that is, paan sagrah, which is not to be eaten except by the priests alone?
- ⁵ Also in the Torah have you not read that the priests in the Temple sometimes profane the Sabbaths and are without sin?
- ⁶ Truly I say to you that the temple is greater than this.
- ⁷ If you had known what this is: I desire kindness and not (sacrifice), you would not have convicted the innocent.
- ⁸ For the Son of Man is lord of the Sabbath.
- ⁹ It came to pass at the end of the days that Jesus passed on from there and entered into their Synagogues.

²⁶ אמנם כי כן ישר לפניך אבי.
²⁷ הכל נתון לי מאת אבי. ואין מכיר את הכן אלא האב בלבד ולאב
 אין מכיר אלא הכן ולאשר ירצה הכן לגלותו.
²⁸ כבואו אליו כל היגיעים ונושאי העמל ואני אעזור אתכם לשאת
 עולכם.
²⁹ צאו עולי עולכם ולמדו ממני ותכירו כי עני אני וטוב ובר
 הלכב ותמצאו מרגוע לנפשותיכם
³⁰ רק ומשאי קל.

פרק נ"ב

¹ בעת ההיא עבר ישׁו בקמות ביום השבת ותלמידיו רעבים
 התחילו לעקור השבולים ולפרוך אותם בין ידיהם ולאכול אותם.
² ויראו הפרושים ויאמרו אליו הנה תלמידך עושים דבר שאינו
 נכון לעשות ביום השבת.
³ ויען להם ישׁו ולא קראתם מה שעשה דוד כשהיה רעב ואנשיו
⁴ בבית האלקים שאכלו מלחם הפנים בלעז פֶּאֶן סַאגְרָה שאינו
 נאכל אלא לכהנים בלבד.
⁵ וגם בתורה לא קראתם שהכהנים בבית המקדש מחללים לפעמים
 השבתות ואין להם חטא?
⁶ אמן אני אומר לכם שמקדש גדול ממנו הוא.
⁷ אילו ידעתם מהו חסד חפצתי ולא זבה לא הייתם מחייבים
 התמימים.
⁸ שבן אדם אדון השבת.

פרק נ"ג

⁹ ויהי לקצת הימים ויעבור משם ישׁו ויבא בבתי כנסיותם.

^{11:26} אמנם ABDEFGH | אבי H | רצוי A, ישׁו H | אבי omit ABDEFGH
^{11:27} הכל H | נתון נתון B | מאת מאת H | מאת אבי H | מאת A, ישׁו H | אבי omit GH | את G | מאת + מאת H | מאת אבי H | נתון נתון B | כל H | אלא H
 H | ולמי שירצה | ולאשר ירצה | omit EF | H | כי אם אלה | C, omit H | לבד בלבד | H
^{11:28} DG | לשנות | לשאת | AB | אלי | אליו | H | לכו | בואו | H
^{11:29} BDEFG | עליכם, A, עלכם | עולכם | C (hap) | omit | צאו . . . | עולכם | AB | שאו | צאו | B
 B | לנפשותיכם | לנפשותיכם | A
^{11:30} A | רק | BDEFG | שועולי, A, ושועולי + Beginning | A
^{12:1} C | התחיל | התחילו | B | תלמידיו | ותלמידיו | H
^{12:2} F, omit G | הנון | נכון | | omit A | הנה | F | הפרושים | הפרושים | F | אותם | | ויראו | H
^{12:3} A | הוא + | רעב | ABDG | עשה | שעשה | B | לא | ולא | H
^{12:4} B | שאגראט A | שאגרט | סאגרה | | omit G | פֶּאֶן סַאגְרָה | ABDEF | לעז | בלעז | A | האלים | האלקים | H
 EF | שגראט D | שאגראט | H
^{12:5} EF | השבת | השבתות | H
^{12:6} A, omit G | זה | הוא | H
^{12:7} ABDEFG | זבח | זבה | | G | כי, B | מהוא | מהו | H
^{12:8} EF | השמים | השבת | | EF | האדם | אדם | H
^{12:9} A, כנסיותהם | כנסיותם | H

[MT 12:10-25]

¹⁰ ושם אדם וידו יבשה וישאלוהו לאמר אם מותר בשבת לרפאתו.
¹¹ ויאמר להם מי בכם שיש לו צאן אחת ותפול בשוחה ביום השבת
 ולא יקימנה.
¹² כ"ש האדם שהוא טוב ממנה. לפיכך מותר לעשות ויש לאדם
 לעשות יותר טוב בשבת.
¹³ אז אמר לאיש נטה ירך. ויט ידו ותשב כמו האחרת.
¹⁴ ואז נוסדו הפרושים וינכלו אליו להמיתו.

פרק נ"ד

¹⁵ ויהי אחרי זאת וידע יש"ו ויט משם וילכו אחריו חולים רבים
 וירפא את כולם.
¹⁶ ויצום לאמר לכל יגלוהו
¹⁷ לקיים מה שנאמר ע"י ישעה
¹⁸ הן נערי אשר בחרתי בחירי רצתה נפשי אתן רוחי עליו ומשפט
 לגוים יגיד.
¹⁹ ולא ירהה ולא ירוץ ולא ישמע אחד בחוץ.
²⁰ קנה רצוץ לא ישבור ופשתה כהה לא יכבנה עד ישים לנצח משפט
²¹ ולשמו גוים ייחלו.

פרק נ"ה

²² אז הובא לפניו אדם אחד עור ואלם והשד בתוכו וירפא אותו.
 וראו
²³ ונפלאו החבורות ויאמרו הלא זה בן דוד.
²⁴ וישכימו הפירושים וישמעו ויאמרו זה אינו מוציא השדים
 אלא בבעל זבוב בעל השדים.
²⁵ וידע מחשבותם יש"ו ויאמר אליהם במשל כל מלכות שביניכם
 מחלוקת תשומם וכן כל עיר ובית שתפול מחלוקת בתוכם
 לא יתקיים.

^{12:10} EF וישאלוהו A, וישאלוהו^{12:13} EF וישב [ותשב]^{12:14} EF ויתנכלו [וינכלו] omit D^{12:15} H והוא רפא [וירפא] H ועבר [ויט] | 2 1 H | [וידע ישו] EF | כן [זאת]^{12:16} H יפרסמוהו, DG יגלוהו [ויגלוהו] | H שלא, G לא, EF לבלתי [לכל] | omit H [לאמר]^{12:17} CDEFGH ישעה, AB ישעה [ישעה] | H בעבור שיתקיים [לקיים]^{12:18} EF משפט [ומשפט] | DEFH עבדי [נערי]^{12:19} ABCDEF קולו + [בחוץ] | G יכבה, A ירהה [ירעה]^{12:20} C 2 1 C [ישים לנצח] | ABDEFG ישליך [ישים]^{12:22} ABDEFGH וראה [וראו] | H אחד | G לפני ישו [לפניו]^{12:24} AB-DEFG שר [בעל] | BG שדים [השדים] | omit ABDEFGH [וישמעו] | ABDEFGH וישמעו [וישכימו]

DEFG

^{12:25} A או בית [ובית] | DEFGH שביניהם, A שבנהם [שביניכם] | 2 1 ABDEFGH [מחשבותם ישו]

A בנהם [בתוכם] | E מחלוקתם, F מחלוקותם [מחלוקת]

MT 12:10-25]

- ¹⁰ A man was there with a withered hand; so they asked him saying: Is it permissible to heal him on the Sabbath?
- ¹¹ He said to them: Who among you has a sheep that falls into a pit on the Sabbath day and does not raise it up?
- ¹² So much the more is man better than that. Therefore it is permissible and [necessary] for man to do better on the Sabbath.
- ¹³ Then he said to the man: Stretch out your hand. He stretched out his hand, and it returned as the other.
- ¹⁴ Then the Pharisees took counsel and plotted to put him to death.
- ¹⁵ It came to pass after this that Jesus knew it; so he turned aside from there. Many sick followed him and he healed all of them.
- ¹⁶ He commanded them saying not to reveal him,
- ¹⁷ in order to establish what was spoken by Isaiah:
- ¹⁸ Behold my servant whom I have selected, my chosen one with whom my soul is pleased; I will put my spirit upon him, and he will declare justice to the nations.
- ¹⁹ He will not fear nor will he run nor shall one hear (his voice) in the street.
- ²⁰ A crushed reed he will not break and a dim wick he will not quench until he establishes justice forever,
- ²¹ and in his name the Gentiles hope.
- ²² Then there was brought to him a blind and dumb man who was demon possessed; he healed him. The crowds saw [it] and marveled and said: Is this not the Son of David?
- ²⁴ The Pharisees were quick to hear [this] and said: This one does not cast out demons except by Baalzebub, the lord of demons.
- ²⁵ Jesus knew their thoughts and said to them in a parable: Every kingdom among you divided shall be made desolate, and so every city or house upon which division shall fall shall not stand.

[MT 12:26-38]

26 ואת השטן מוציא שטן אחר מחלוקת ביניכם איך תעמוד מלכותו?
 27 ואם אני מוציא השדים בבעל זכוב בנים שלכם למה לא הוציאם
 ולזה יהיו הם שופטיכם.
 28 ואם אני מוציא השדים ברוח אלקים באמת בא קץ מלכות.
 29 ואיך יוכל איש לבא בבית גבור לקחת את כליו אם לא יקשור
 אותו תחילה? ואח"כ ישלול בביתו.

פרק נ"ז

30 מי שאינו עמדי לנגדי. הוא מה שלא יתחבר עמי יכפור בפועל.
 31 כן אני אומר לכם שכל חטא וגדוף ימחל לבני אדם וגדוף
 הרוח לא ימחל.
 32 וכל האומר דבר נגד רוח
 הקדוש לא ימחל לו לא בעה"ז ולא בעה"ב.
 33 עשו עץ טוב כפרי טוב או עץ רע כפרי רע שהאמת מן הפרי
 יודע העץ.
 34 משפחת פתנים איד תוכלו לדבר טובות בהיותכם רעים? והלא
 הפה מתעוררת הלב מדברת.
 35 אדם טוב מאוצר לב טוב יוציא טוב ואדם רע מאוצר לב רע
 ווציא רע.
 36 אומר אני לכם שמכל הדברים אשר ידבר האדם חייב לתת חשבון
 ליום הדין.
 37 על פי דבריו תהיה נשפט ועל פי מעשיך תתחייב.

פרק נ"ז

38 בעת ההיא בא ליש"ו קצת פירושים וחכמים לאמר נרצה לראות
 אות מהשמים בעבורך.

12:26 BDEFGH ביניהם, A בנהם [ביניכם] | C השטן [שטן] | A ואם [ואת] 12:26
 G תוציאום, ADEFH הוציאום [הוציאם] | F omit [לא] | GH omit [בנים] 12:27
 G באמת מלכות שמים [אלקים] . . . מלכות | A אלים [אלקים] | EF omit [ברוח אלקים] 12:28
 EF אלקים + [קץ] | D omit [באמת] . . . מלכות | H אלקים באמת מלכות אלקים
 B אלקים ומלכותו, A אלים + [מלכות]
 12:29 ABDEFGH ביתו [בביתו] | ABDGH ואחר [ואח"כ] 12:29
 DG במעל, AB EF בי [בפועל] | EF מתחבר [יתחבר] | EF שאינו [שלא] | BDG מי, AEF ומי [מה] 12:30
 DG ימחול [ימחל] | B ימחול [ימחל] | AB EF על כן [כן] 12:31
 ABD הקדוש [הקדוש] | EF הדוח [רוח הקדוש] | H אדם [האדם] 12:32
 D על [עץ] 12:33
 A מהתעוררות [מתעוררת הלב] | B מדבר [מדברת] | A ואתם [בהיותכם] 12:34
 EF לב + ABDG, אדם [ואדם] 12:35
 C דבר [ידבר] 12:36
 A הפרושים [פירושים] | A מקצת [קצת] | ABDEFG באו [בא] | D ההוא [ההיא] 12:38
 F משמים [מהשמים] | B נרצו [נרצה] | ADEF

MT 12:26-38]

- 26 (If) Satan casts out another satan, there will be
 division among (them); how will his kingdom stand?
 27 If I cast out demons by Baalzebub, why do your sons not cast them out?
 Therefore, they will be your judges.
 28 But if I cast out demons by the Spirit of God truly the end of [his]
 kingdom has come.
 29 How shall a man be able to enter the house of the strong man to take
 his goods unless he bind him first? Then he shall plunder his house.
 30 Whoever is not with me is against me. (Whoever) does not join himself
 to me denies (me).
 31 (Therefore) I say to you that every sin and blasphemy will be forgiven
 the sons of men, but blasphemy of the Spirit shall not be forgiven.
 32 Everyone who says a word against the Son of Man, it shall be forgiven
 him. But everyone who says a word against the Holy Spirit, it shall not
 be forgiven him either in this world or in the world to come.
 33 Make the tree good according to good fruit, or the tree bad according to
 bad fruit; because the truth is: from the fruit the tree will be known.
 34 Family of vipers, how can you speak good things when you are evil?
 Surely the mouth awakens, the heart speaks.
 35 A good man from the treasure of a good heart brings forth good; an
 evil man from the treasure of an evil heart brings forth evil.
 36 I say to you that for all the words which a man shall speak he will be
 obliged to give an account on the day of judgment.
 37 According to your words you will be judged and according to your
 deeds you will be convicted.
 38 At that time, some of the Pharisees and sages came to Jesus saying:
 We wish to see a sign from heaven by you.

[MT 12:39-13:1]

³⁹ויאמר להם דור רע וחנף מבקש אות ואת לא ינתן לו אלא האות של יונה.

⁴⁰שכאשר היה במעי הדגה ג' ימים וג' לילות כן יהיה בן אדם בבטן הארץ ג' ימים וג' לילות בקבר.

⁴¹אנשי ננוה יקומו למשפט עם זה הדור וירשיעו אותו כי חזרו בתשובה לדברי יונה ואני גדול מיונה.

⁴²מלכת שבא בלעז ריזינה "די אישטריאה תקום למשפט עם זה הדור ותרשיעם שבאה מקצות הארץ לשמוע חכמת שלמה והנני גדול משלמה.

⁴³וכיוצא רוח טומאה מהאדם הולך בציות מבקש מנוח ולא ימצא.

⁴⁴אז אומר אשיב לביתי אשר יצאתי ממנו ובא ומוצא אותו ריק בטוח ונכון.

⁴⁵אז יקח שבעה רוחות יותר רעים ממנו ובאים עמו ויושבים שם ויהיה אחרית האדם רע מראשיתו. כן יהיה לדור הרע הזה.

פרק נ"ח

⁴⁶עודנו מדבר על כל החבורות והנה אמו ואחיו עומדים בחוץ מבקשים ממנו לדבר עמו.

⁴⁷ויאמר לו אדם אחד הנה אמך ואחיד מבקשים לראותך.

⁴⁸ויען למגיד מי אחי ומי אמי.

⁴⁹ויפרוש כפיו על תלמידיו ויאמרו אלו הם אמי ואחי.

⁵⁰כל העושה רצון אבי שבשמים הוא אחי ואחיותי ואמי.

פרק נ"ט

¹ביום ההוא יצא יש"ו מהבית וישב על שפת הים.

^{12:39} A הנביא + יונה | G לך, EF להם | לך

^{12:40} G כשהיה [שכאשר היה] BDEG האדם, A האדמה [אדם] + E ימים, F ימים | לילות | BDEG

A לדבר [לדברי] EF הרע + [הדור] A ניונה [ננוה]

B, ראינה דאישטריאה, A ריינה די אישטוריאש [ריזינה די אישטריאה] ADEFG לעז [בלעז]

EF הרע + [הדור] | G ראינה די אישטריאה, EF ראינה די אישטריאה, D ראינה די אישטריאה

F מאדם [מהאדם] BEF הטומאה [טומאה] | AE וכשיוצא [וכיוצא]

EF לבקש [מבקש] | A לעז פירליוקאש שיקאש + [בציות]

ABDEFG אשוב [אשיב] | A אומרת [אומר]

A ויהי [ויהיה] | F יושבים, DG והולכים [ויושבים]

omit D (hap) ממנו . . . עמו | EF אחיו [אמו ואחיו] ABDEFG עם [על]

omit D [ויאמר] . . . מבקשים

A 2 | אחי . . . | ABDEFG אליו + [למגיד]

BEF אליהם [אלו הם] | ABCDEFG ויאמר [ויאמר]

G אמי ואחי ואחיותי [אחי ואחיותי]

EF בעת ההיא [ביום ההוא]

MT 12:39-13:1]

³⁹ He said to them: An evil and wicked generation seeks a sign, but no sign will be given to it except the sign of Jonah.

⁴⁰ For as he was in the bowels of the fish three days and three nights, so will the Son of Man be in the belly of the earth, (buried) for three days and three nights.

⁴¹ The men of Nineveh will rise up in judgment with this generation and shall condemn it, because they turned in repentance at the words of Jonah and I am greater than Jonah.

⁴² The queen of Sheba, that is, Rezinah de Isteriah, will rise up in judgment with this generation and shall condemn it, because she came from the ends of the earth to hear the wisdom of Solomon, and behold I am greater than Solomon.

⁴³ When the unclean spirit goes out from the man, he goes through waterless places seeking rest, but does not find it.

⁴⁴ Then he says: I will return to my house from which I came out, and he goes and finds it empty, safe, and ready.

⁴⁵ Then he takes seven spirits more evil than himself, and they go with him and dwell there, and the latter state of the man is worse than his first. Thus it will be to this evil generation.

⁴⁶ While he was speaking to all the crowds, behold his mother and his brothers were standing outside seeking him to speak with him.

⁴⁷ A man said to him: Behold your mother and your brothers are seeking to see you.

⁴⁸ He answered the one who spoke (to him): Who are my brothers and who is my mother?

⁴⁹ He stretched out his hands to his disciples and said: These are my mother and brothers.

⁵⁰ Everyone who does the will of my Father who is in heaven is my brothers, my sisters, and my mother.

Chapter 13

¹ On that day Jesus went out of the house and sat on the shore of the sea.

² ויתחברו אליו חבורות עד שנצטרך לבא באניה וכל החבורה עומדת בחוץ.

³ וידבר להם דברים רבים במשלים ויאמר להם איש יוצא מביתו בבוקר לזרוע את זרעו.

⁴ וזרעו נפל ממנו בדרך ואכל אותו העוף.

⁵ וממנה נפלה באבן שאין שם עובי עפר ובצמחו נתייבש לפי שאין שם עפר לרוב.

⁶ ובחום השמש עליו נשרף ונתייבש שאין לו שורש.

⁷ וממנו נפל בין הקוצים ויגדלוהו הקוצים ויעמדוהו.

⁸ וממנו נפל בארץ טובה ויעשה פרי ותבואה האחד מאה והשני ששים והשלישי שלשים.

⁹ ולמי אזנים לשמוע ישמע.

¹⁰ ויקרבו אליו תלמידיו ואמרו לו תלמידיו למה תדבר במשלים.

¹¹ ויאמר שלכם נתן מלכות שמים להכיר ולא להם.

¹² ולמי שיש לו ינתן עוד ולמי שאין לו מה שהוא חושב ילקח ממנו.

¹³ לזה אני מדבר במשלים שהם רואים ואינם רואים שומעים ואינם שומעים

¹⁴ לגמור מה שנאמר ע"י ישעיה הנביא לך ואמרת לעם הזה שמעו שמוע ואל תדעו וראו ראה ואל וכו'.

¹⁵ השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו וכו'.

¹⁶ ואשרי עיניכם שרואות ואזניכם ששומעות.

¹⁷ אמן אני דובר לכם שנביאים רבים וצדיקים התאוו לראות מה שאתם רואים ולא ראו ולשמוע מה שאתם שומעים ולא שמעו.

¹⁸ ואתם שמעו משל הזורע.

^{13:2} B בחוף, A מבחוף [בחוף]

^{13:3} omit F | את | G לבקר [בבוקר] | EFG omit [רבים]

^{13:5} D^(margin) = [לפי . . . לרוב] | C שם + שם | DG ממנו נפלה, AEF וממנו נפל [וממנה נפלה]

^{13:6} = D^(margin), ms G unclear | [ובחום] . . . ונתייבש

^{13:7} B, ויגדלו הקוצים ויעמדוהו, A ויעמדוהו ויגדלו הקוצים [ויגדלוהו] . . . ויעמדוהו | EF נפלה [נפל]

^{13:8} EF [הפ] ויעמדוהו, DG ויגדלו הקוצים ויעמדוהו, C ויגדלו הקוצים ויעמדוהו

^{13:8} EF [תבואה] ותבואה | EF ויעשו [ויעשה]

^{13:10} C אתה + [תדבר] | omit ABDEFG [תלמידיו]

^{13:11} G השמים [שמים]

^{13:12} ABDEFG שיש לו + [חושב] | ABDG לו + [ינתן]

^{13:14} AEF [תדעו] | A אל העם [לעם] | G omit [הנביא] . . . ואל | EF לקיים [לגמור]

^{13:14} D תבינו + ABDEFG תדעו + [ואל] | A

^{13:15} omit AF [בעיניו] | G omit [ואזניו] . . . בעיניו

^{13:17} EF [התאוו] ודאגו

² Crowds joined themselves to him until he needed to enter a boat; the whole crowd was standing (on the shore).

³ He spoke to them many things in parables and said to them: A man went forth from his house in the morning to sow his seed.

⁴ In his sowing some of it fell on the road, and the birds ate it.

⁵ Some of it fell among rocks where there was no density of soil, and when it sprang up it withered because there was not much soil there.

⁶ When the sun above it became warm, it was burned and dried up because it had no root.

⁷ Some of it fell among the thorns, and the thorns (grew and darkened it).

⁸ Some of it fell on good ground and made fruit and produce, the first a hundred, the second sixty and the third thirty.

⁹ Whoever has ears to hear let him hear.

¹⁰ Then his disciples drew near to him and his disciples said to him: Why do you speak in parables?

¹¹ He said: To you it has been given to know the kingdom of heaven, but not to them.

¹² Whoever has, it will be given (to him) again, but whoever has nothing, that which he thinks (he has) will be taken from him.

¹³ For this [reason] I speak in parables because they see but do not see, hear but do not hear,

¹⁴ in order to fulfill what was said through Isaiah the Prophet: Go and say to this people, hear but do not comprehend, see but do not (understand).

¹⁵ Make the heart of this people fat and make their ears heavy and blind their eyes, lest they should see with their eyes.

¹⁶ Blessed are your eyes that see and your ears that hear.

¹⁷ Truly I say to you that many prophets and righteous men desired to see what you see but did not see it, and to hear what you hear but did not hear it.

¹⁸ But hear you the parable of the sower.

[MT 13:19-30]

¹⁹הזורע הוא בן אדם והזרע שנפל בדרך כל השומע מלכות שמים
ולא יבין. יבא השטן ויחתוף מלכו כל מה שנזרע בו. וזהו הזרע
שנפל על הדרך.

²⁰ואשר נפל על האבן הוא השומע דבר האל וקבלנו מיד בשמחה.
²¹והוא בלא שורש ומבוכה ובכא מעט צער וצרה להם השטן משכחו
מלבם.

²²ואשר נפל בקוצים זה השומע את הדבר ובחמדתו לאסוף עושר
השטן משכחו דבר האל ולא יעשה פרי.

²³ואשר נפל בארץ הטובה הוא השומע את הדבר ומבין ועושה פרי
ר"ל ממעשים טובים. ויוציא מן הא" מאה ומן השני ששים ומן
השלישי שלשים. הא" מאה זהו מטהרת הלב וקדושת הגוף.
ומהאחד ששים זהו מפרישות האשה. ומהשלישי שלשים זהו
מקדושה בזיווג בגוף ובלב.

פרק ששים

²⁴וישם לפנייהם משל אחר. מלכות שמים דומה לאיש הזורע כשזרעו
זרע טוב.

²⁵ויהי כאשר בני אדם ישנים בא שונאו ויזרע על החטים זון
בלעז ברייא"גה וילך.

²⁶ויהי כאשר גדלה העשב לעשות פרי וראה הזון.

²⁷ויקרכו עבדי בעל השדה אליו ויאמרו לו אדונינו הלא זרע
טוב זרעת. ומאין היה הזון?

²⁸אמר להם שונאי עשו זה ויאמרו לו עבדיו נעקור הזון.

²⁹ויאמר להם לא פן תעקרו החטה.

³⁰אלא הנייהו זה וזה ויגדל עד הקציר ובעת הקציר אמר לקוצרים
לקטו הזון ראשונה וקשרו אותה חבילות חבילות לשרוף
והחטה תנו באוצר.

שזרע [שנזרע] | EFG ויחתוף [ויחתוף] | omit G [שמים] | ADEF האדם [אדם] | B משל + [Beginning] ^{13:19} | G זה, A זהו [זהו] | EF

ABDEFG ויקבלנו [ויקבלנו] + [השומע] | G אבן [האבן] ^{13:20} | EF צרה וצער [צער וצרה] | EF ומכוסה [ומבוכה] ^{13:21} | EF האל [אלהים] | EF מלבם + [משכחו] | EF, omit G [את] | A זהו [זה] | EF אל הקוצים [בקוצים] ^{13:22} | ABCDEFG

C, ומה"כ [ומהאחד] | G השלישי [שלישי] | ABDEFG omit ר"ל [את] | A זהו [הוא] ^{13:23} | B omit [בזיווג] | EFG מקדושה [מקדושה] | EF ומא, BDG ומהאחד, A ומהא [ומהשלישי] | EF והא
ABDEFG בשדהו [כשזרעו] | A ⁽¹⁾ ציאלאים [לאיש] | BEFG והוא + [שמים] ^{13:24} | AEFG ויראנה [ברייאגה] | ADEF לעז [בלעז] | A החטה [החטים] | AD האדם [אדם] | A ויהיא [ויהי] ^{13:25} | AEF omit [וילך] | D ויראנה, C בריאגה
G נראה, B ⁽²⁾ ונתראה [וראה] ^{13:26} | A זרעתה [זרעת] ^{13:27} | G כן [זה] | ABDEFG עשה [עשו] ^{13:28} | A, omit G [לו] | FG לה [להם] ^{13:29} | ABDEFG את + [לקטו] | G אמור, EF אומר [אמר] | C בעת [ובעת] | B עת + [עד] | D יגדל [ויגדל] ^{13:30} | A אותה + [תנו] | omit A [חבילות] | ABDEFG אותו [אותה] | EFG תחלה [ראשונה] |

MT 13:19-30]

¹⁹ The Sower is the Son of Man
and the seed which fell on the road is every one who hears the kingdom
of heaven and does not understand it. Satan comes and snatches away
from his heart everything which was sown in it. This is the seed which
fell on the road.

²⁰ That which fell upon the rocks is the one who hears the word of God
and receives it immediately with joy.

²¹ But he is without root and is (in) confusion and when a little trouble
and distress come to them, Satan causes [them] to forget from their
heart.

²² That which fell among the thorns, this is the one who hears the word
and in his desire to gather wealth, Satan causes him to forget the word
of God, and he makes no fruit.

²³ That which fell into the good earth is the one who hears the word and
understands it and makes fruit, that is, from good works. He brings
forth from the first a hundred, from the second sixty, and from the third
thirty. As for the hundred, this is the one purified of heart and sanctified
of body. As for the sixty, this is the one separated from women. As for
the thirty, this is the one sanctified in matrimony, in body and in heart.

²⁴ He set before them another parable. The kingdom of heaven is like a
man who sows good seed (in his field).

²⁵ It came to pass when the men were sleeping, his enemy came and sowed
tares over the wheat, that is, beriyagah, and he went away.

²⁶ It came to pass when the herb grew up to make fruit, he saw the tares.

²⁷ The servants of the master of the field drew near to him and said to
him: Master did you not sow good seed? Then whence came the tares?

²⁸ He said to them: My enemy (did) this. His servants said to him: We
will uproot the tares.

²⁹ He said to them: No, lest you uproot the wheat.

³⁰ But let them remain together and grow up until the harvest and in the
time of the harvest I will say to the reapers: Gather the tares first and
bind them into individual bundles for burning and the wheat put into
the granary.

פרק ס"א

³¹וישם לפנייהם משל אחר. מלכות שמים דומה לגרגיר חרדל שיקח אותו אדם ויזרעהו בשדה.
³²והוא דק מכל זרעונים ובגדלו יגדל על כל העשבים ונעשה עץ גדול עד שעוף השמים יאצילו באנפא.
³³וידבר להם משל אחר. מלכות שמים דומה לשאור שמביא אותו האלה בשלש סאים קמח ויחמיץ את כולו.
³⁴כל המשלים האלה דבר יש"ו לחבורות ובלי משל לא היה דובר אליהם
³⁵לקיים מה שנאמר ע"פ הנביא אפתחה במשל פי אביעה חדות מני קדם.

פרק ס"ב

³⁶אז נפרד יש"ו מן החבורות ויבא אל הבית. ויקרבו אליו תלמידיו ובקשו ממנו לפרוש להם משל הזון.
³⁷וייען להם ויאמר להם הזורע זרע טוב הוא האדם
³⁸והשדה הוא העולם הזה ופרי הטוב הם הצדיקים והזון הם הרשעים.
³⁹והשונא שזרע אותו הוא השטן והקמה אחרית העה"ב והקוצרים הם המלאכים.
⁴⁰וכאשר לקטו הקוצרים הזון לשרוף כן יהיה באחרית הימים.
⁴¹וישלח בן אדם את ממלאכיו לעקור ממלכותו כל רשע וכל פועלי און.
⁴²וישליחו אותם במדורת אש ושם יהיה בכי וחריקת שיניים.
⁴³אז יזהירו הצדיקים כשמש במלכות אביהם. למי אזנים לשמוע ישמע.

B ויזרעה [ויזרעהו] ^{13:31}
 G עליו, ABDEF בענפיו [באנפא] | G השבים + [כל] | ABDEFG הזרעונים [זרעונים] ^{13:32}
 ABDEFG האשה [האלה] | A שתביא [שמביא] | ABDEFG ויאמר להם + [אחר] ^{13:33}
 ABDEF להם [אליהם] | G אמר [דבר] | ABCDEFG האלו [האלה] ^{13:34}
 B omit [אביעה . . . קדם] | F אביעה [אביעה] | D ישעיה + [פי] ^{13:35}
 ABDEFG ויבקשו [ויבקשו] ^{13:36}
 A בן + [הוא] | ABCDEF omit [להם] | G omit [וייען להם] ^{13:37}
 ABDG omit [הם] | F טוב [הטוב] ^{13:38}
 A וקוצרים [הקוצרים] | ABDEFG העולם [העה"ב] | A omit [הוא] ^{13:39}
 G להשלך אותו באש [לשרוף] ^{13:40}
 G omit [וכל פועלי און] | ABD מלאכיו [ממלאכיו] | ABDG האדם [אדם] ^{13:41}
 B וחריק [וחריקת] | ABDEG האש [אש] | G אותו [אותם] | ABDEFG וישליכו [וישליחו] ^{13:42}
 G שן
 A omit [לשמוע] ^{13:43}

- ³¹ He set before them another parable. The kingdom of heaven is like a grain of mustard which a man takes and sows in the field.
³² It is smaller than all garden herbs, but when it grows up it is greater than all herbs and is made into a great tree until the birds of heaven withdraw into (its branches).
³³ He spoke to them another parable. The kingdom of heaven is like leaven which (a woman puts) into three measures of flour and it leavens all of it.
³⁴ All of these parables Jesus spoke to the crowds and without a parable he did not speak to them,
³⁵ to fulfill what was said according to the prophet: I will open my mouth in parables; I will utter riddles from ancient times.
³⁶ Then Jesus was parted from the crowds and went into the house. His disciples came to him and asked him to explain for them the parable of the tares.
³⁷ He answered them and said to them: The one who sows good seed is man,
³⁸ the field is this world, the good fruit is the righteous, and the tares are the evil.
³⁹ The enemy who sowed it is Satan, the standing grain at the end is the world to come, and the reapers are the angels.
⁴⁰ As the reapers gather the tares to burn, so will it be at the end of the days.
⁴¹ The Son of Man will send his angels to uproot from his kingdom all evil and all who do iniquity.
⁴² They will (cast) them into the pyre of fire; there will be weeping and gnashing of teeth.
⁴³ Then the righteousness will shine like the sun in the kingdom of their father. Whoever has ears to hear let him hear.

פרק ס"ג

⁴⁴עוד אמר ישׁו לתלמידיו מלכות שמים היא דומה לאדם המוציא מטמון אשר יסתירוהו ובשמחת הממון ימכור כל אשר לו ויקנה השדה בעדו.
⁴⁵ועוד מלכות שמים דומה לאדם סוחר המבקש אבנים יקרות.
⁴⁶וכאשר ימצא אחת טובה ימכור כל אשר לו ויקנה אותה.
⁴⁷מלכות שמים דומה לרשת בתוך הים שכל מיני דגים נאספים בה.
⁴⁸וכאשר תמלא יוציאוה לחוץ ויוצאים הדייגים ובוחרים הטובים בכליהם והרעים משליכים חוצה.
⁴⁹כן יהיה באחרית הימים יצאו המלאכים ויבדילו הרשעים מתוך הצדיקים.
⁵⁰וישליכו אותם במדורות אש שם יהיה בכי וחריקת שינים.
⁵¹ויאמר להם הבנתם זה. ויאמרו כן.
⁵²לזאת כל חכם ידמה במלכות שמים לאדם אבי הטף המוציא מאוצרו דברים חדשים גם ישנים.

פרק ס"ד

⁵³ויהי אחרי זאת כאשר כלה ישׁו הדברים האלה עבר משם.
⁵⁴ובא לארצו והיה מלמד לאנשים בבתי כנסיות. והפרושים נפלאו ויאמרו בלבם מאין בה לזה החכמה וכח לעשות אלו הפעולות.
⁵⁵אין בן זה הנפח ומרים? הלא ידעתם שכל אלו אמו מרים ואחיו ג' יוסף ושמעון ויהודה?
⁵⁶ואחיותיו. הלא ידעתם שכל אלו עמנו? ומאין בא לזה כל אלה?
⁵⁷והיו נבוכים בו. ויען להם ישׁו אין נביא שאין לו כבוד כ"א בארצו ועירו וביתו.
⁵⁸ולא רצה לעשות שם שום אות למיעוט אמונתם.

^{13:44} A מה שיש [אשר] | ABDEFG המוצא [המוציא] | 2 1 A, 2 B | [היא דומה] ^{13:44} ABDEF יסתירוהו [יסתירוהו]

^{13:46} G את [אחת]

^{13:47} D הוא, ABEFG היא + [דומה]

^{13:48} DEFG הדגים [הדייגים] | EF ויצאו [ויוצאים]

^{13:49} G והם + [המלאכים]

^{13:50} AB וחריקות [וחריקת] | BDG יהי [יהיה] | ADEFG במדורת [במדורות]

^{13:51} A אליו + [ויאמרו]

^{13:54} EF כאלו [אלו] + A זאת + [לזה] | ABCDEFGH כא [בה] | A כנסיותהם [כנסיות]

^{13:55} ABCDEGH שאמו [שכל אלו אמו] | F מרים, DG אין שם אמו מרים [ומרים] | ABDEFGH 2 1 [בן זה]

^{13:56} 2 1 3 [יוסף ושמעון ויהודה] | ABDEGH ויוסף [יוסף] | DH יאקומו, ABEFG גאימי [ג'] | F שאמרו

BCDEGH ויודא [ויהודה] | EF

^{13:56} ABDEFGH מאין [ומאין] | D שמענו כל אלו [שכל אלו עמנו]

^{13:57} A אלא [כ"א] | H בעירנו +, BDEFG בעירו + [נביא]

^{13:58} omit EF [שום]

- ⁴⁴ Again Jesus said to his disciples:
The kingdom of heaven is like a man who finds a treasure which had been hidden and in gladness over the value he sells all which he has and buys the field for himself.
- ⁴⁵ Again the kingdom of heaven is like a certain merchant seeking precious stones.
- ⁴⁶ When he finds a good one, he sells all which he has and buys it.
- ⁴⁷ The kingdom of heaven is like a net in the midst of the sea in which are gathered all kinds of fish.
- ⁴⁸ When it is full, they draw it out, and the fishermen go forth and choose the good for their vessels and the bad they cast away.
- ⁴⁹ Thus it will be at the end of days; the angels will go forth and separate the evil from the midst of the righteous.
- ⁵⁰ Then they shall cast them into the pyre of fire; there shall be weeping and gnashing of teeth.
- ⁵¹ He said to them: Have you understood this? They said: Yes.
- ⁵² Every wise man in the kingdom of heaven, therefore, is like a certain father of children who brings forth from his treasure things new and old.
- ⁵³ It came to pass after this, when Jesus finished these words, he passed on from there.
- ⁵⁴ He came into his own country and was teaching the people in the synagogues. The Pharisees were amazed and said in their heart: Whence (came) to this one the wisdom and power to do these deeds?
- ⁵⁵ (Is this) not the son of the smith and Mary? Do you not know all these: his mother Mary, his three brothers: Joseph, Simon, and Judah,
- ⁵⁶ and his sisters? Do you not know all these who are with us? Whence came to this one all these things?
- ⁵⁷ So they were confused about him. Jesus answered them: A prophet is not without honor except in his own land, city and house.
- ⁵⁸ Then he did not wish to do there any sign because of their little faith.

פרק ס"ה

¹בעת ההיא שמע הורוד'וס טיטרא'קה שמועות יש'ו.
²ויאמר לעבדיו הנה אני מאמין שאלו הפלאות עושה יוחנן המטביל.

³שהיה לפי שהורוד'וס תפש ליוחנן בימים ההם ויאסרוהו במאסר לפי שהיה מוכיחו שלא יקח לאורדיסא לאשה שהיתה אשת אחיו.
⁴והיה אומר לו יוחנן אינה ראויה לך.

⁵והנה הורוד'וס היה רוצה להורגו לולי יראת העם שלנביא היה ביניהם.

⁶ובמשתה יום הולד את הורודוס קרא לגדולי המלכות לאכול עמו ובעוד שהיו אוכלים היתה בתו מרקדת ביניהם וייטב להורודוס.

⁷וישבע לה שיתן לה את כל אשר תשאל ממנו.

⁸והנערה מיוסרת מיומה שאלה ראש יוחנן המטביל באגן א'.

⁹והמלך נעצב מאד בעד השבועה שעשה בפני הקרואים ויצו להעשות כן.

¹⁰וישלח לשחוט יוחנן בבית הסוהר.

¹¹ויביאו ראש יוחנן באגן ויתנוהו לנערה והנערה נתנה לאמה.

¹²ויבאו תלמידי יוחנן וישאו הגוף ויקברוהו והתלמידים הגידו הדבר ליש'ו.

¹³וכשמוע יש'ו נסע משם באניה וילך למדבר יהודה.

וכשמוע החבורות וילכו אחריו מכל המדינות.

¹⁴וכשיצאו ראה אחריו עם רב ויט אליו חסד וירפא כל מחלותם.

¹⁵ובעת ערב קרבו אליו תלמידיו ויאמרו לו זה המקום צר עובר.

עזוב החבורות שילכו במגדלים ויקחו הצורך אליהם.

¹⁶ויען להם יש'ו אינם צריכים לילך תנו להם לאכל.

EF טיטרוקה D טיטראקה [טיטראקה | B הורודוס] הורודוס:14

omit E [המטביל | DG הפעולות, A הנפלאות] הפלאות | D הנהי [הנה אני:2

G לאורודיסה, EF לאורודיסה, D לאורודיסה, AB לאורודיסה [לאורודיסה | ABFE שחיה] שהיה:3

AG לולא [לולי | omit EF] והנה:5

AEF לפנהם [ביניהם | omit ABDEFG] את | ABDEFG הולדת [הולד:6

omit ABDEFG [את | ABDEFG ונשבע] וישבע:7

omit F [א' | omit F] [המטביל | ABDEFG מאמה] מיומה:8

omit F [שעשה . . . הקרואים | G זה +] בעד:9

omit EF [לשחוט] לשחוט:10

A לאמו [לאמה | A נתנה] נתנה:11

G תלמידי [תלמידי יוחנן] יוחנן:12

A הלכו [ויכלו | BCDG יודא] יהודה:13

G כל + [אליו | A הצריך] הצורך | G ברגלים [במגדלים | ABCDEFG והעת +] צר:15

A אתם + [להם] להם:16

Chapter 14

¹ At that time Herod the Tetrarch heard reports about Jesus.

² He said to his servants: Behold I believe that John the Baptizer is doing these miracles.

³ This happened because Herod had seized John in those days and had bound him in prison because he was reproving him that he should not take Herodias for a wife because she was the wife of his brother.

⁴ John was saying to him: She is not permissible to you.

⁵ Then behold Herod wished to kill him, except for fear of the people [who believed] he was a prophet among them.

⁶ On the feast of Herod's birthday, he called the nobles of the kingdom to eat with him, and while they were eating, his daughter danced among them and it was pleasing to Herod.

⁷ He swore to give her whatever she asked from him.

⁸ The girl, being instructed by (her mother), asked for the head of John the Baptizer in a bowl.

⁹ The king was very sad because of the oath which he had made before those invited. But he commanded to do so

¹⁰ and sent to kill John in prison.

¹¹ They brought the head of John in a bowl and gave it to the girl and the girl gave it to her mother.

¹² Then the disciples of John came and took the body and buried it and the disciples told the matter to Jesus.

¹³ When Jesus heard it, he departed from there in a boat and went into the wilderness of Judea. When the crowds heard they followed him from all the cities.

¹⁴ When they came out he saw behind him a numerous people; so he extended kindness to [them] and healed all of their diseases.

¹⁵ At evening time his disciples came to him and said to him:

This place is limited (and the time) is advancing. Let the crowds go into the towers that they might take the necessities for themselves.

¹⁶ Jesus answered them: They have no need to go; give them to eat.

17 והם ענו אין לנו בכאן כי אם חמש ככרות שני דגים.
 18 ויאמר להם הביאו אותם אלי.
 19 ויצו שישבו העם על העשבים. וכשישבו לקח החמש ככרות
 והשני דגים ובהיותו מביט לשמים ברך אותם ויחלקם ויתנם
 לתלמידיו והתלמידים חלקו לסייעות.
 20 ואכלו כולם וישבעו. וכן מהדגים אכלו כרצונם. ואחר
 שתכלו לקחו הפתיתים הנשארות וימלאו מהם שנים עשר סאים.
 21 ויהי מספר האוכלים חמשת אלפים אנשים מלבד הנשים והטף.

פרק ס"ו

22 ואחרי זה צוה לתלמידיו לכנס באניה וישליחו קודם ממנו
 בעיר שהחבורות הולכות.
 23 ואחר שעזב החבורות עלה להר והתפלל לבדו ויהי לעת ערב
 והוא לבדו עומד.
 24 והאניה באמצע הים וגליהם היו דוחפות אותה לפי שהרוח
 היה מנגד.
 25 למשמרה הרביעית מהלילה בא להם יש"ו הולך בים.
 26 וכאשר ראוהו תלמידיו הלך בים נבהלו בשר בחושכם שהיה
 שד ומרוב פחדם היו צועקים.
 27 ואז ענה להם יש"ו ויאמר להם יהיה אמונה בכם שאני הוא
 ואל תיראו.
 28 ויען פייט"רוס ויאמר לו אדו' אם אתה הוא צוה אותי לבא
 אליך במים.
 29 ויאמר לו יש"ו בא. וירד פייט"רוס מהספינה והלך בים
 ובא ליש"ו.

14:17 ABCDEFG ושני ושני | שני | A חמש | חמש 17:14

14:18 omit A | להם 18:14

14:19 ABCDEFG וישבו וכשישבו | G וישבו וכשישבו | A החמש | החמש | G וישבו וכשישבו | שישבו וישבו 19:14
 + ABDEFG אותם | חלקו | G לקחו אותם +

14:20 omit DG | וכך 20:14

14:21 G מנשים | הנשים | BDEFG לבד מלבד | AEF G חמש | חמשת 21:14

14:22 DEFG וישליכו, B וישליכו אותם, A וילכו וישליחו | ADEF ליכנס | לכנס | EF ואחר כן | ואחרי זה 22:14

14:23 A האניה | אותה | EFG גלי הים, D וגליהם, C והגלים, AB וגליהם | וגליהם | G בלב | באמצע 23:14

A מקדם רצו' + | היה

14:24 AG הרביעי | הרביעית | EF ולאשמורה, B ולאשמורת, ADG ולאשמורת | למשמרה 24:14

14:25 G וחשבהו, ABDEF בחושכם | בחושכם | omit ABCG | בשר | ABDEFG הולך | הלך 25:14

A היה | היה | G בשד | שהיה שד | EF כי היה | שהיה

14:26 AEF G אל | ואל | 2 EF | אמונה בכם | CD ואמר להם, B וא"ל | ויאמר להם | G אז | ואז 26:14

14:27 omit EF | אותי לבא | omit EF | הוא | CEF פיטרוס, BDG פיטרוש, A פיטרוס | פייטרוס 27:14

14:28 במים | בים | G וילך | והלך | G המספינה | מהספינה | EF פיטרוס, BDG פיטרוש, A פיטרוס | פייטרוס 28:14

A, B ו | בא | BDG במים, A

- 17 They answered:
 We have nothing here except five loaves (and) two fish.
 18 He said to them: Bring them to me.
 19 Then he commanded that the people should (sit) on the grass. When they sat he took the five loaves and two fish and as he looked into heaven he blessed them, divided them, gave them to his disciples and the disciples made distribution to the groups.
 20 All of them ate and were satisfied. They also ate the fish according to what they desired. After they had finished, they took the fragments which remained and filled twelve seahs with them.
 21 The number of those eating was five thousand men apart from women and children.
 22 After this, he commanded his disciples to assemble in a boat that they might (go) before him to the city to which the crowds were going.
 23 After he left the crowds, he went upon a mountain and prayed alone. At the time of evening he was standing alone.
 24 The boat was in the midst of the sea and (the waves of the sea) were driving it because the wind was contrary.
 25 At the fourth watch of the night Jesus came to them walking on the sea.
 26 When his disciples saw him walking on the sea they were alarmed, thinking he was a demon, and from the greatness of their fear they were crying out.
 27 Then Jesus answered them and said to them:
 Let faith be among you because it is I; do not fear.
 28 Peter answered and said to him: Master, if it is you, command me to come to you on the water.
 29 Jesus said to him: Come. So Peter came down from the boat, walked on the sea and came to Jesus.

³⁰ ובראותו חוזק הרוח פחד מאד ובהתחילו ליטבע צעק
ואמר אדו'הושיעני.

³¹ ומיד יש"ו האריך ידו ולקחו ואמר לו אדם מאמונה מעוטה
למה נסתפקת.

³² וכאשר עלו באניה נח הרוח

³³ ואשר בספינה השתחוו לו ואמרו באמת אתה הוא בן האלקים.

³⁵ וכאשר הכירוהו אנשי המקום שלחו בכל אותו המלכות
והביאו לו כל החולים מכל מדוים.

³⁶ וחלו פניו ירצו לעוזבם יגעו בכנף מעילו וכל אשר נגע
נתרפא.

פרק ס"ז

¹ אז בא אל יש"ו החכמים והפרושים ויאמרו אליו

² למה עוברים תלמידך תקנות הראשונות שהם אינם רוחצים
ידיהם קודם האכילה.

³ ויאמר להם יש"ו ולמה אתם עוברים מאמרי האל בעד
תקנותיכם

⁴ שהאל אמר כבד את אביך ואת אמך ומכה אביו ואמו מות יומת.

⁵ ואתם אומרים שאיזה דבר יאמר האדם לאביו ולאמו שבאיזה
נדבה שיתן בעד אותו חטא שיכופר לו אותו עון.

⁶ ולא יכבד אביו ואמו ואתם מבזים אמרי אל בתקנותיכם.

⁷ והיו חנפים הנה ישעיה ניבא מכם ואמר

⁸ כה אמר ה' יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו
רחק ממני

⁹ ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה.

¹⁰ ויש"ו קרא לסיעות ויאמר להם שמעו והביטו.

14:31 G זה [אדם]

14:33 F אלקים, A האלים [האלקים]

14:34 All mss lack vs 34.

14:35 omit EF [מכל מדוים] ABCDG מיני + [מכל] CDEFG [אותה] אותה

14:36 ABDEFG [נתרפאו] [נתרפאו] ABDEFG נגעו [נגע] AE [לעזובם] [ירצו] ABCG

15:1 H לו [אליו] EF [לישו] [אל ישו] ABCDEFGH [כאן] [בא]

15:2 AH הראשונית [הראשונות] ABDEFH [תלמידך] [תלמידך]

15:4 EF [יאמר] [אמר]

15:5 EFH [החטה] [חטה] H [שבאיזו] [שבאיזה] H [אדם] [האדם] H [שיאמר] [יאמר] H [באיזה] [שאיה]

15:6 AEF [האל] [אל] ACEF [מאמרי] [אמרי] EF [אומרים] [מבזים] [מבזים]

ABDEFGH [בתקנותיכם] [בתקנותיכם]

15:7 ABCDEFG [נבא] [ישעיה] [ישעיה] [ניבא] F [חנפים] [חנפים] ABCDG [אוי] [הוי]

15:8 EF [ולבו] [ולבו] B [כי] [כי] F [ה'] [ה'] G [כך] [אמר] [ה']

15:9 omit G [יראתם] . . . מלומדה

15:10 F [הביטו] [והביטו] EF [דעו] [שמעו] H [אליהם] [להם]

³⁰ But when he saw the strength of the wind he feared
exceedingly and as he began to sink he cried out and said: Master, save
me.

³¹ Immediately Jesus stretched out his hand, took him, and said to him:
Man of little faith, why did you doubt?

³² When they went up into the boat, the wind became quiet,

³³ and those in the boat worshipped him and said: Truly you are the Son
of God.

³⁴ When the people of the place recognized him they sent into all that
kingdom and brought to him all who were sick with various kinds of
diseases.

³⁶ They implored him that (he) might be pleased to allow them to touch the
skirt of his garment; and each one who touched him was healed.

Chapter 15

¹ Then the sages and the Pharisees came to Jesus and said to him:

² Why do (your disciples) transgress the ordinances of antiquity by not
washing
their hands before eating?

³ Jesus said to them: Why do you transgress the words of God because of
your ordinances?

⁴ For God said: Honor your father and your mother and he who
smites his father and mother will surely be put to death.

⁵ But you say that whatever word a man should say to his father and
mother in regard to any donation he might give for him as a sinner, this
iniquity itself will be made void to him.

⁶ So he does not honor his father and his mother, and you despise the
words of God by your ordinances.

⁷ Woe, hypocrites; behold Isaiah prophesied concerning you and said:

⁸ Thus the Lord said: because this people has come near with their mouth
and has honored me with their lips, but their heart is far from me

⁹ and their reverence toward me, which is taught,
is the commandments of men.

¹⁰ Jesus called to the crowds and said to them: Hear and consider.

¹¹הנכנס בעד הפה אינו מלכלך האדם אבל היוצא מהפה מלכלך האדם.

¹²אז קרבו אליו תלמידיו ויאמרו לו דע שהפרושים נבוכים בעד דבר זה.

¹³ויען להם יש"ו כל נטיעה שלא נטעה אבי שבשמים תשחת.

¹⁴הניחו אותם שהעורים מדריכים לעורים ואם עור ידריך עור אחר יפלו שניהם בבור.

¹⁵ויען לו פייט"רוס אדוני פרוש לנו זאת החדה.

¹⁶ויען להם יש"ו עדיין אתם מבלי דעת.

¹⁷לא תבינו אתם שכל הנכנס בעד הפה הולך לבטן והכל הולך בעד המקום הטבעי?

¹⁸והיוצא בעד הפה מתנועע מהלב וזהו המלכלך האדם.

¹⁹לפי שמחלל הלב יוצא התרמית והרציחה והנאופים והגנבות ועדות שקרים והקללות.

²⁰וכל אלה הדברים הם המבלבלים האדם. אמנם האכילה בלי רחיצת ידים אינה מלכלכת האדם.

פרק ס"ח

²¹ואחר שאמר יש"ו זה הלך בגלילי צור וסדום.

²²ותבוא לפניו אשה כנענית באה מארצות מזרח צועקת אליו אדוני בן דוד חנני שבתי אחוזת השדים.

²³ויש"ו לא ענה דבר. ותלמידיו קרבו אליו ויאמרו לו אדונינו למה אתה מניח לזאת האשה צועקת אחרינו.

²⁴ויען להם יש"ו לא שלחוני כי אם לצאן אובדות מבית ישראל. והאשה משתחוה לו ואומרת אדוני עוזרני.

²⁶ויאמר לה יש"ו לא טוב שיקח האדם הפת מבניו ויתננו לכלבים.

²⁷ותען האשה פעמים רבים אוכלים הכלבים הפתיתים הנופלים משלחן אדוניהם.

^{15:11} A מה שיוצא [היוצא] | H כפה האדם [בעד הפה]

^{15:12} A ואמרו [ויאמרו]

^{15:14} A omit [אחר] | E העורים, F את העורים [לעורים] | EF omit [אותם]

^{15:15} G ויאמר + DEFG פיטרוש, B פטרוש, A פיטרו [פייטרוס]

^{15:17} EF הטבעים [הטבעי] | A עובר [הולך] | E בבטן [לבטן] | G omit [הפה] . . . הטבעי

^{15:19} A ועדיית [ועדות]

^{15:20} G omit [ידים] | ABDEFGH בלא [בלי] | BCDEFG המלכלכים, A המלכלכים [המבלבלים]

^{15:21} FG וצדון, E וצידון [נסדום]

^{15:22} A אחוזה [אחוזת] | A omit [אדוני] | B המזרח [מזרח] | G אליו [לפניו]

^{15:23} EF ללכת [צועקת] | ABCDEFG לה + [ענה]

^{15:24} G שלחני [שלחוני] | A הנדחות [אובדות] | G ויאמר [ויען]

^{15:25} BDEFG עזרני [עוזרני]

^{15:26} A ותננו [ויתננו] | A אליה [לה]

^{15:27} ADG משולחן [משלחן] | EF רבות [רבים]

¹¹ That which enters through the mouth does not soil the man, but that which goes out of the mouth soils the man.

¹² Then his disciples came to him and said to him:

Know that the Pharisees were perplexed by this word.

¹³ Jesus answered them: Every plant which my Father who is in heaven did not plant will be destroyed.

¹⁴ Leave them alone because the blind are leading the blind; and if a blind man leads another who is blind, both will fall into a pit.

¹⁵ Peter answered him: Lord explain to us this riddle.

¹⁶ Jesus answered them: Are you still without knowledge?

¹⁷ Do you not understand that every thing that enters through the mouth goes into the belly and all of it goes on to the natural place?

¹⁸ But that which goes out through the mouth is moved by the heart; this is what soils the man.

¹⁹ Because the defiled heart brings forth deceitfulness, murder, adulteries, robberies, the witness of liars and curses.

²⁰ All these things are what (soil) the man. Indeed eating without washing the hands does not soil the man.

²¹ After Jesus had said this, he went into the regions of Tyre and Sodom.

²² Then there came to him a certain Canaanite woman, who came from the lands of the East, crying out to him: Master, son of David, have mercy on me because my daughter is possessed by demons.

²³ Jesus did not answer (her) a word. So his disciples approached him and said to him: Our master, why do you abandon this woman who is crying out after us?

²⁴ Jesus answered them: They did not send me except to the lost sheep from the house of Israel.

²⁵ Then the woman worshipped him and said: Lord help me.

²⁶ Jesus said to her: It is not good that a man should take the bread from his children and give it to the dogs.

²⁷ The woman answered: Often the dogs eat the pieces of bread that fall from the table of their master.

[MT 15:28-16:1

²⁸ ויען לה ישׁו אשה גדולה אמונתך יעשה לך כאשר שאלת.
ומהעת ההוא והלאה נרפאת בתה.

פרק ס"ט

²⁹ וכאשר הלך ישׁו משם הלך עבר הגליל להר. בעומדו שם
³⁰ ראה עם רב מביטים הרבה צולעים ומנוגעים ופסחים ורבים
אחרים ויפלו לרגליו וירפאם.
³¹ והעם היו תמהים איך האלמים היו מדברים והפסחים הולכים
והעורים רואים וכלם משבחים לאל.
³² אז אמר ישׁו לתלמידיו יש לי רחמנות מהם שהם מיחלים אותי
זה שני ימים שעברו ואין להם מה שיאכלו. ואיני רוצה
להוליכם בתענית יען לא יחלשו בדרך.
³³ ויענו לו תלמידיו ומאין אנו יכולים למצוא לחם במדבר
הזה לשביע לעם.
³⁴ ויען ישׁו ויאמר להם כמה ככרים לחם לכם. ויענו שבעה
ומעט דגים.

³⁵ ויצו ישׁו לעם לישב ע"ג העשבים.
³⁶ וילקח השבעה ככרות וישברם ונתנם לתלמידיו והם נתנו לעם.
³⁷ ויאכלו כולם וישבעו והותר שבעה סאים.
³⁸ והאוכלים היו במספר ארבעת אלפים אנשים לבד הנשים והטף.

פרק שבעים

³⁹ אחר זה נכנס ישׁו בספינה ובא לארץ מאצידוֹנְיָא.
ויבואו אליו החכמים והפרושים מנסים אותו וילמדם איזה
אות מהשמים.

^{15:28} EFG נתרפאת | נרפאת | F והלאה + | והלאה | A כל + | לך | ABDEFG אמונתך | אמונתך ^{15:28}

^{15:29} EF וכעמדו | בעומדו | A מול + | ה"ה | A עבר | ה"ה ^{15:29}

^{15:30} A לפניו | לרגליו | 2 1 EF, 2 D | הרבה צולעים | BDEF מביניהם, A מוכנים | מביטים ^{15:30}

^{15:31} G 1 3 2 | האלמים היו מדברים ^{15:31}

^{15:32} ABEF יאכלו | שיאכלו | A עברו | שעברו | omit EF | אותי ^{15:32}

^{15:33} | לשביע לעם | B גדול +, ADEFG העם | לעם | A לשבוע | לשביע | A להם | לחם | EF ומאין | ומאין ^{15:33}

^{15:34} והם ענו | ויענו | A | omit A | לחם | ABDEFG ככרות | ככרים | ABDEFG וישו | ישו | אמר | ויען | ישו | ויאמר ^{15:34}

^{15:35} F וישבו | לישב ^{15:35}

^{15:36} EF לאכול | לעם | G לחם והודה לאל +, ABDEF והודה לאל + | ככרות ^{15:36}

^{15:37} ABDEF ומהנשאר מלאו | והותר | ACDEFG ושבעו | וישבעו | DEFG ואכלו | ויאכלו ^{15:37}

^{15:38} G והנשאר מלאו ^{15:38}

^{15:39} A מלבד | לבד ^{15:39}

^{15:39} EF, מאסידוני, D, מאסידוֹנְיָא, C, מאסידוֹנְיָא, A, מסאדוֹנְיָא | מאצידוֹנְיָא | EF לספינה | בספינה ^{15:39}

^{15:39} G מצדוֹנְיָא ^{15:39}

^{16:1} | מהשמים | G לעשות, D, לאדם, ABEF ילמדם | וילמדם | A הפרושים | החכמים | החכמים | הפרושים ^{16:1}

^{16:1} A מן השמים ^{16:1}

MT 15:28-16:1]

²⁸ Jesus answered her:

Woman, great is your faith, let it be done to you as you asked. So from that time on her daughter was healed.

²⁹ When Jesus moved on from there, he went to the region across Galilee to a mountain. As he stood there

³⁰ he saw many people (among whom) were many lame, leprous, those who limped, and many others; they fell at his feet and he healed them.

³¹ The people were amazed at how the dumb were speaking and the lame were walking and the blind were seeing; all of them were praising God.

³² Then Jesus said to his disciples: I have compassion on them because they have remained with me these two days since they came across and they have nothing to eat. I do not want to lead them fasting [lest] they grow faint in the way.

³³ His disciples answered him: Whence will we be able to find bread in this wilderness to satisfy the people?

³⁴ Jesus answered and said to them: How many loaves of bread do you have? They answered: Seven and a few fish.

³⁵ So Jesus commanded the people to sit upon the grass.

³⁶ He took the seven loaves and broke them and gave them to his disciples and they gave to the people.

³⁷ All of them ate and were satisfied and (from that which was remaining they filled) seven seahs.

³⁸ Those who were eating were by number four thousand men besides women and children.

³⁹ After this Jesus entered a boat and came to the land of Macedonia.

Chapter 16

¹ Sages and Pharisees came to him, tempting him to teach them some sign from heaven.

[MT 16:2-16]

² ויען להם ישׁו חנפים אתם אומרים ערב מחר יום צח יהיה לפי
שהשמים אדומים

³ ובבקר אתם אומרים היום ימטיר שהשמים חשוכים. א״כ אתם
יודעים משפט מראים השמים ואין אתם יודעים משפט הזמנים.
⁴ זרע מרעים שאל אות ואת לא ינתן להם כי אם אות של יונה
הנביא. ואז נפרד והלך לו.

⁵ וכאשר ישׁו היה בשפת הים אמר לתלמידיו שיכינו לחם והוא
נכנס לספינה עם תלמידיו ותלמידיו שכחו ולא הכניסו
שום לחם.

⁸ וישׁו אמר להם אתם מעטי השכל חושבים שאין לכם לחם.
⁹⁻¹² ואין אתם זוכרים מהחמשה ככרות וארבע אלף איש וכמה סאים
נשארו? ולכן תבינו שאיני מדבר מהחלמיש וגם מהלחמים
הטבעיים אבל אני אומר לכם שתשארו מהנהגת הפרושים
היצדוקים.

פרק ע״א

¹³ ויצא ישׁו אל ארץ סוריא ואל ארץ פילוף נקרא פיליבוס
וישאל לתלמידיו לאמר מה אומרים בני אדם בשבילי.

¹⁴ ויאמרו אליו מהם אומרים שהוא יוחנן המטביל ומהם אומרים
שהוא אליהו ומהם ירמיהו או א״ מהנביאים.

¹⁵ ויאמר להם ישׁו ואתם מה אומרים בשבילי.

¹⁶ ויען שמעון נקרא פיטרוס ויאמר אתה משיח לעז קריסטו
בן אלקים חיים שבאתה בזה העולם.

G שרואים השמים [שהשמים] | A 2 1 3 | [יום צח יהיה] 16:2

ABDEFG מראית [מראים] + A אותות + [משפט] A ממטיר [ימטיר] | EF שהיו [היום] 16:3

omit EF [נפרד והלך לו] | A מהם + [נפרד] | AEFG לו [להם] 16:4

G והם [ותלמידיו] | G בספינה [לספינה] | EF (between parentheses) נפרד והלך לו + [הים] 16:5
EF הכינו

All MSS omit (hap). 16:6-8a

A אין [שאיך] 16:8b

כמה [וכמה] | AEF אלפים [אלף] | A וארבעת [וארבע] | D דברות [ככרות] | AG מהחמש [מהחמשה] 16:9-12
הטבעיות [הטבעיים] | C omit [מהלחמים] | ABDEFG omit [מהחלמיש וגם] | G לכן [ולכן] | ABDEFG
2 1 BG [הפרושים והצדוקים] | ABDEFG שתשמרו [שתשארו] | A omit [לכם] | B

DEF, בלעז שישריאה + B, בלעז שישריאה + A, סוריא לעז שישריאה [סוריא] 16:13

omit H [פילוף נקרא] | B ארץ [וארץ] | H שוריא, G בלעז שישרארה +
EF בני האדם [בני אדם] | D הם + [מה] | G פיליפוס, ABDEF, פיליפוס [פיליפוס]

BH ירמיהו [ירמיהו] | BH אליהו [אליהו] | G omit [אומרים] | EF Whole vs omitted 16:14

A תאמרו [מה] . . . בשבילי | G אתם + [מה] | D מה אתם [אתם] | EF Whole vs omitted 16:15

בלעז [לעז] | H המשיח [משיח] | H omit [ויאמר] | C פיטרוס, BDEFG, פיטרוס, A פיטרו [פיטרוס] 16:16
שבאת [שבאתה] | A אלים [אלקים] | H omit [לעז קריסטו] | EF קרישטוס, ADG, קרישטו [קריסטו] | B
ACDEFGH

MT 16:2-16]

² Jesus answered them: Hypocrites, you say in the evening:
Tomorrow will be a clear day because the sky is red.

³ Then in the morning you say: Today it will rain because the sky is dark.
If so, you know the law regarding the appearance of the sky, but
you do not know the law regarding the times.

⁴ The offspring of evil-doers ask for a sign, but no sign will be given them
except the sign of Jonah the Prophet. Then he was separated (from
them) and went away.

⁵ When Jesus came to the sea shore he told his disciples to prepare bread.
Then he entered a boat with his disciples, but the disciples forgot and
did not bring any bread.

^{8b} Jesus said to them: You have little understanding who think that you
have no bread.

⁹⁻¹² Do you not remember the five loaves and four thousand men how many
seahs were left over? Therefore you should understand that I am not
speaking of natural loaves but I am saying to you that you should
(beware) of the behavior of the Pharisees and Sadducees.

¹³ Jesus went out unto the Land of Syria (that is, Caesarea) and the
land of Philoph, called (Philippos), and asked his disciples saying: What
do men say about me?

¹⁴ They said unto him: Some say he is John the Baptizer, some say he is
Elijah and some Jeremiah or one of the prophets.

¹⁵ Jesus said to them: What do you say about me?

¹⁶ Simon, called Petros, answered and said: You are the Messiah, that is,
Kristo, the Son of the living God, who has come into this world.

[MT 16:17-28]

17 ויאמרו אליו יש"ו אשריך שמעון בר יונה שבשר ודם לא גלה לך
כי אם אבי שבשמים.
18 ואני אומר לך שאתה אבן ואני אבנה עליך בית תפלתי. ושערי
גהינם לא יוכלו נגדך
19 לפני שאני אתן לך מפתחות מלכות השמים. וכל אשר תקשור בארץ
יהיה קשור בשמים וכל אשר תתיר בארץ יהיה מותר בשמים.
20 אז צוה לתלמידיו לבל יאמרו שהוא משיח.

פרק ע"ב

21 מכאן ואילך התחיל יש"ו לגלות לתלמידיו שהוא צריך ללכת
לירושלם ולשאת עול רבים מהכהנים וזקני העם עד שיהרגוהו
ויום השלישי יקום.
22 ויקחהו פייט"רוס בינו לבינו והתחיל להוכיח לאמר חלילה
לך להיות לך כן אדו.
23 וישב יש"ו ויבט אליו ויאמר לו לך השטן לא תמרה פי שאינך
מכיר דבר האל כי אם דברי האדם.
24 אז דבר יש"ו לתלמידיו מי שירצה לבא אחרי יבוה עצמו
ויקח את השתי וערב ר"ל שקרב עצמו למיתה וילך אחרי.
25 ככל הרוצה להושיע נפשו יאבד אותה בעדי והמאבד את חייו
בעה"ז בשבילי יושיע נפשו לחיי העה"ב.
26 מה בצע לאדם אם ירויח את כל העולם אם נפשו יאבד לעד ואיזה
תמורה טובה יעשה האדם אם בעד הדברים ההווים והנפסדים
יתן נפשו לדין גהינם.
27 כי בן האל יבא בכבוד אביו שבשמים עם מלאכיו להשיב לכל
איש כמפעלו.
28 אמן אני אומר לכם שיש מהעומדים פה שלא יטעמו מות עד
שיראו בן אלוה בא במלכותו.

[לך | AH שב"ו שבשר ודם | G שבשה [שבשר | H בונבר | BCDEG ויאמר, AFH ויאמר] ויאמרו
omit G

לך, A, נגדה [נגדך | BD גיהנם [גהינם | H ועליך אבנה, A, ועל זאת האבן אבנה] ויאני אבנה עליך
G

A וביום [ויום | EF על [עול | omit G] לגלות] 16:21

G | בנינו [בינו | DEFG פיטרוס, B פיטרוס, A פיטרוס] ויקחהו ויקחהו [אדעף | ADEFG ויקחהו] ויקחהו
G | אדון להיות לך [להיות | אדו | A להוכיחו [להוכיח | G ויאמר לו [התחיל . . . לאמר

2 | 1 A [כן אדו | omit C] 2 | לך

ABDEFG שאתה אינך [שאינך | ABDEF | פי] | D | omit D [לו] 16:23

ויקרב [ויקח | ADG את + [יבוה | G אז לקח ישו את תלמידיו ואמר להם שירצה [או . . . שירצה] 16:24
ABD שיקרב [שקרב | omit AG] את | EF

BEFG העולם, A, עולם [העה"ב | omit D] [בשבילי | G את נפשו] 2 & 1 נפשו 16:25

EF | בדברים [בעד הדברים | A ואיזו [ואיזה | omit ABDEFG] את | D ירויח [ירויח] 16:26
EF לנפשו [נפשו] | AB הנפסדים

G כפעולו, ABDEF כפעלו [כמפעלו | omit A] [עם מלאכיו | ABDEFG אשר בשמים] [שבשמים] 16:27

omit BEF [בא | G האלוה, A, האלים [אלוה | ABDEF את + [שיראו | EF טעם + [יטעמו] 16:28

MT 16:17-28]

17 Jesus said to him:

Blessed are you Simon bar Jonah because flesh and blood has not revealed [this] to you but my Father who is heaven.

18 I say to you: you are a stone and I will build upon you my house of prayer. The gates of Gehenna will not prevail against you

19 because I will give to you the keys of the Kingdom of heaven. Whatever you bind on earth will be bound in heaven; whatever you loose on earth will be loosed in heaven.

20 Then he commanded his disciples not to say that he is the Messiah.

21 Henceforth Jesus began to reveal to his disciples that it was necessary for him to go to Jerusalem and to suffer the injustice of many, from the priests and the elders of the people, until they should kill him; then on the third day he would arise.

22 Peter took him aside privately and began to rebuke (him) saying: Far be it that it should be like this to you, Lord.

23 Jesus turned, looked at him, and said to him: Go away Satan; do not disobey (me), because you do not regard the word of God but the words of man.

24 Then Jesus said to his disciples: Whoever wishes to come after me let him despise himself, take the cross, that is, offer himself unto death, and come after me.

25 Everyone who wishes to save his soul will lose it for my sake, and he who loses his life in this world for my sake will save his soul for the life of the world to come.

26 What profit is there for a man if he should gain the whole world [but] lose his soul forever; what good exchange does the man make if for present things that are spoiled he should give his soul to the judgment of Gehenna?

27 Because the Son of God will come in the glory of his Father who is in heaven with his angels to reward each man according to his work.

28 Truly I say to you there are some of those standing here who will not taste death until they see the Son of God coming in his kingdom.

פרק ע"ג

¹אתר ששה ימים לקח יש"ו לפייט"רוס וגם יעקב לעז גאימ"י ויוחנן אחיו ויוליים אל הר גבוה משם להתפלל הוא.

²ובעוד שהיה מתפלל השתנה לפניו וקרן עור פניו כשמש ומלבושיו לבנים כשלג.

³אליהם משה ואליהו מדברים עמו והגידו לישי"ו כל מה שיקראהו בירושלם. ופייט"רוס וחביריו היו נרדמים. נים ולא נים תיר ולא תיר. ראו גופו ושני אנשים עמו.

⁴וכאשר הלכו אז אמר פייט"רוס לישי"ו טוב להיות בכאן. ונעשה פה שלש משכנות לך אחד ולמשה אחד ולאלוה אחד שלא היה יודע מה היה דובר.

⁵עודנו מדבר והנה ענן שכסה אותם ויבהלו עד מאד ובעוד שהם תחת הענן שמעו מתוך הענן קול מדבר ואומר הנה זה בני יקירי וחפצי בו אליו תשמעון.

⁶וישמעו התלמידים ויפלו על פניהם ארצה וייראו מאד.

⁷וכאשר נפסק הקול ויאמר להם יש"ו קומו אל תיראו.

⁸וישאו עיניהם ולא ראו כי אם יש"ו בלבד.

פרק ע"ד

⁹וירד יש"ו מן ההר ויצו להם לאמר אל תדברו לאיש המראה אשר ראיתם עד שיקום בן האדם מן המות.

¹⁰וישאלוהו לו תלמידיו לאמר מה חכמים אומרים שאליה יבא ראשונה.

¹¹וייען להם ויאמר אמנם אליה יבא ויושיע כל העולם.

¹²אומר אני לכם שכבר בא ולא הכירוהו ועשו בו כרצונם. פן יעשו כבן אדם.

¹³אז הבינו התלמידים שבשביל יוחנן המטביל היה מדבר זה.

^{17:1} לעז | ADH ויעקב וגם יעקב | BDEG לפיטרוש, AH לפיטרו [לפייטרוס] | ABDEF ששת [ששה] ^{17:1} | B בעז | G, omit H מאד [משם] | G להר [אל הר] | H וגיוראני, D וגואן [ויוחנן] | B גיאמי [גאימי] | B בלעז | AH omit [הוא]

^{17:2} H omit [ומלבושיו . . . כשלג] | F השונה [השתנה]

^{17:3} ופיטרוש, AB ופיטרו [ופייטרוס] | D שיקרהו, B שיקריהו [שיקראהו] | ABDEFG ונגלו + [Beginning] | G אותו [גופו] | A ונים [נים] | ABDEF מאד + [נרדמים] | F ופיטרוס, DEG | G אדוני, ABDEF אדוני + [לישו] | F פיטרוס, BDEG פיטרוש, A פיטרו [פייטרוס] | A omit [אז]

^{17:4} A ולאליהו, BDEF ולאליה [ולאלוה] | ABDEFG משכנים [משכנות] | AEF כאן [פה] | A omit [בכאן] | AF omit [הנה] | G omit [ואומר] | ADEF כסה [שכסה] | EF אחד +, ADG צח + [ענן]

^{17:5} C omit [קומו] | ABDEFG אליהם [להם] | C ואומר [ויאמר]

^{17:6} EFG לבד [בלבד]

^{17:7} A שאליהו [שאליה] | A התלמידים לו [לו תלמידיו] | ABDEFG וישאלו [וישאלוהו]

^{17:8} A אליהו [אליה]

^{17:9} AEF האדם [אדם] | ADG בכך [כבן] | D וכן, AEFG כן [פן] | G לו [בו]

^{17:10} G omit [שבשביל] | F omit [אומר] | D [מדבר]

Chapter 17

- ¹ After six days Jesus took Peter, James, that is, Jimi, and John his brother and brought them to a high mountain where he might pray.
- ² While he was praying he was changed before them and the skin of his face shone like the sun and his garments [became] white like snow.
- ³ (Then) Moses and Elijah, while speaking with him, (were revealed) to them and they told Jesus all which would happen to him in Jerusalem. Peter and his companions were asleep. Asleep but not asleep; awake but not awake. They saw his body and the two men with him.
- ⁴ When they went away, then Peter said to Jesus: It is good to be here. Let us make here three tabernacles, one for you, one for Moses, and one for Elijah, because he did not know what he was saying.
- ⁵ While he was still speaking, behold a cloud covered them, and they were greatly alarmed; while they were under the cloud they heard from the midst of the cloud a voice speaking and saying: Behold, this is my son, my beloved, my delight is in him, you shall obey him.
- ⁶ The disciples heard [this], fell on their faces to the ground, and feared exceedingly.
- ⁷ When the voice ceased, Jesus said to them: Arise, do not fear.
- ⁸ They lifted up their eyes and saw no one except Jesus alone.
- ⁹ Jesus came down from the mountain and commanded them saying: Tell no man the vision you have seen until the Son of Man has risen from death.
- ¹⁰ His disciples asked him saying: Why do the sages say that Elijah will come first?
- ¹¹ He answered them and said: Indeed Elijah will come and will save all the world.
- ¹² I say to you, he has already come, they did not know him, and they did to him according to their desire. (So) they will do to the Son of Man.
- ¹³ Then the disciples understood that regarding John the Baptizer he was saying this.

פרק ע"ה

¹⁴ ויהי כבואו אל החבורות ויבא לפניו איש כורע על ברכיו.
¹⁵ ויאמר אדוני חנני וחוסה על בני כי נבעת מרוח רעה וחולה
מאד וחורק את שיניו ומקטף בפיו ונופל מקומתו ארצה ונופל
פעמים באש ופעמים במים.
¹⁶ והביאותיו לתלמידך ולא יוכלו לרפאתו.
¹⁷ ויען יש"ו ויאמר דור רע אוי לכם אתם הכופרים עד מתי אהיה
עמכם ועד מתי אשא טרחכם. הביאוהו אלי.

[MARK]

^{9:20} והביאוהו אליו ומיד שיש"ו ראהו השטן מכניעו ומפילו
לארץ והתחיל מתעפר ומתקצף.
^{9:21} ויש"ו שאל לאבי הנער כמה זמן שהשטן לקחו. והאב השיבו מזמן
פלוגי והלאה.
^{9:22} והרבה פעמים הפילו באש ובמים בעניין יוכל השמידו. ואם
אתה אדו' בשום עניין תוכל לעוזרו עזרהו. וישא האיש חן
בעיניו ונתמלא רחמים עליו.
^{9:23} ויאמר לו אם תוכל להאמין כל דבר תוכל להשלים לפי שלמאמין
כל הדברים קלים.
^{9:24} ומיד ככה בצעקה אבי הנער ואמר אדו' אני מאמין אמנם
עוזרני לפי אמונתי.
^{9:25} וכאשר ראה יש"ו שהעם מתקבצים לזה ואמר לו חזק ואלם הנני
מצוך שתצא מכאן ומכאן והלאה לא תשוב כאן עוד.
^{9:26} והשטן יצא צועק ומכאיב והנער נשאר כמת בעניין שרבים היו
אומרים שהוא מת.
^{9:27} ויש"ו לקחו והעמידו וקם.

[ומקטף | B על | את | G עד מאד | מאד | EF וחוסה | וחוסה | G חונני | B חונני | חנני | G לו + | ויאמר ^{17:15}
BDEFG נופל + | ופעמים | ABDEFG ופעמים נופל | ונופל פעמים | ABDEFG ומקצף
לרפאותו | לרפאתו | ADEF יכלו | יוכלו | ADEF לתלמידך | לתלמידך | ADEF והבאתיו | והביאותיו ^{17:16}
BD
^{17:17} ABDEFG וכופר | הכופרים | omit ABDEFG | לכם אתם | ABDEFG 3 1 2 | דור רע אוי לכם ^{17:17}
[ומפילו | G ומה שהביאוהו אליו וישו ראה השטן | והביאוהו . . . השטן | A ויבאוהו | והביאוהו ^{9:20} MK
G והפילו
ABDEFG ומיד + | והלאה | AG ואביו | והאב | ABDEFG יש + | ומן ^{9:21} MK
| ABDEFG להשמידו | השמידו | G שיוכל | A יכול | יוכל | A בעניין | בעניין ^{9:22} MK
| ABCDEFG לעזרו | לעוזרו | A ענין | עניין | EF תוכל לעזרו | בשום ענין | עזרנו | בשום . . . עזרהו
F | בעיניו | בעיניו | A וישו | וישא | ABDEF עזרנו | עזרהו
BDEFG קלה | קלים | ABDEFG אצלו + | הדברים | ABDEFG אתה + | אם ^{9:23} MK
A, omit B | אדוני | אדון | G omit | בצעקה ^{9:24} MK
G | שטן + | לו | ABDEFG צוה | לשד | ליה | G omit | ראה ^{9:25} MK
G מה הוא | שמת הוא | שהוא מת | C היה | יצא ^{9:26} MK
B והעמידוהו | והעמידו | EF מיד | ABDG מהיד + | לקחו ^{9:27} MK

- ¹⁴ It came to pass when he approached the crowds, a man came to him, bowing on his knees.
¹⁵ He said: Have mercy on me, Lord, and pity my son because he is terrified of an evil spirit and is very sick. He grinds his teeth, (foams) at his mouth, falls from his place to the ground, and falls sometimes into fire and sometimes into water.
¹⁶ (I) brought him to your disciple(s), but they were unable to heal him.
¹⁷ Jesus answered and said: Evil generation, woe to you who deny; how long will I be with you, how long will I bear your trouble? Bring him to me.
^{9:20} MK They brought him to him and immediately when Jesus looked at him, the satan subdued him and cast him to the ground, and he began rolling in the dust and foaming.
^{9:21} MK Jesus asked the father of the boy: How long has the satan taken him? The father answered him: From a certain time and beyond.
^{9:22} MK Often he casts him into fire or water to destroy him if possible. If, Lord, you are able to help him in any way, help him. Then the man found favor in his eyes, and he was filled with compassion for him.
^{9:23} MK He said to him: If you can believe, you will be able to accomplish anything, because to the one who believes all things are easy.
^{9:24} MK Immediately the father of the boy cried out with a shout and said: Lord, I believe, indeed help me according to my faith.
^{9:25} MK When Jesus saw that the people were gathering together (he commanded the demon) and said to him: Hard and dumb (satan), behold I command you to come out from there and henceforth do not return here again.
^{9:26} MK Then the satan came out screaming and inflicting pain and the boy was left as dead so that many were saying that he was dead.
^{9:27} MK Jesus took him (by the hand), stood him up and he arose.

9:28 וכאשר נכנס ישׁו לבית

[MATTHEW]

19 אז קרבו התלמידים לישׁו בסתר ויאמרו אליו מדוע לא נוכל
אנחנו להוציאו.

20 ויאמר להם למיעוט אמונתכם. אמן אני אומר לכם אם יהיה בכם
מן האמונה כגרגיר חרדל אם תאמינו להר הזה תאמרו סורו
ויסור וכל דבר לא יבצר מכם.

21 וזה המין מן השדים לא יצא כי אם בתפלה וצום.

פרק ע"ו

22 המה בגליל ויאמר ישׁו בן האדם ימסר ליד בני האדם.

23 ויהרגוהו וביום השלישי יקום.

24 ויבואו כפר נחום מרתה ויקרבוהו מקבלי המכס לפייט"רוס

ויאמרו אליהם רביכם אינו נוהג ונותן מכס.

25 ויאמרו כן. ויבואו בבית והקדים ישׁו לאמר אליו לפייט"רוס
מה נראה לך פייט"רוס מלכי ארץ ממי לוקחים מכס מן בניהם או
מן הנכרים.

26 ויען אליו מן הנכרים. ויאמר להם ישׁו אם כן הבנים תפשים.

ויאמר לא תהיו בעבר זה נבהלים.

27 ויאמר לפייט"רוס לך לים והשלך חכה ואותו דג שתקח ראשונה
תמצא בפיו מטבע כסף ואותו תתן בעדינו.

פרק ע"ז

1 יבעת ההיא קרבו התלמידים אל ישׁו ויאמרו אליו מי אתה חושב

שהוא גדול במלכות שמים.

2 ויקרא נער אחד (קטן וישימהו בתוכם).

G עמד + [וכאשר MK 9:28]

G למה [מדוע] A לו [אליו] F לו + [בסתר] omit AF | לישן | A לו + [קרבו MT 17:19]

omit [תאמרו] AEF 3 1 2 | להר הזה תאמרו | A omit [תאמינו] AB אליהם [להם] EF אמר [ויאמר 17:20]
G | ABEFG סור [סורו]

A מהשדים [מן השדים 17:21]

ABDEFG אדם [האדם 17:22]

ABDEFG לפיטרוס, BDEFG לפיטרוש, A לפיטרו [לפייטרוס] ABCDEFG ויקרבו ויקרבוהו | A מרתה [מרתה 17:24]
ABDEFG נותן [נוהג ונותן] | A אליו [אליהם] C

A לפיטרו [לפייטרוס] 2 1 ABCDEFG | 2 לאמר אליו | G בביתו [בבית] A ויבא [ויבואו 17:25]
| C פיטרוס, BEFG פיטרוש, AD פיטרו [פייטרוס] ABDEFG יראה [נראה] BDEFG לפיטרוש
omit C [מלכי . . . הנכרים]

ABDEFG חפשים [תפשים] | A אליהם [להם] 17:26

EF [תמצא] | EF [תמצא] G [תצטרך] | C לפיטרוס, BDEFG לפיטרוש, A לפיטרו [לפייטרוס 17:27]
DEF [בעדנו] | ABDEFG [כצע] [מטבע] EF

G ויאמר אליהם אתם חושבים [ויאמרו] . . . חושב | G לישן [אל ישן 18:1]

18:2 By haplography [נער אחד . . . נער אחד] all our mss, except A, omit 18:2b-5a. The text printed
above in parentheses is according to ms A, which contains all but vs 4.

9:28 When Jesus entered the house

19 the disciples drew near to Jesus secretly and said to him: Why were we
not able to cast it out.

20 He said to them: Because of the limitation of your faith. Truly I say to
you if there be in you any faith, as a grain of mustard, if you believe,
you will say to this mountain depart and it will depart; nothing will
be withheld from you.

21 But this kind of demon does not come out except by prayer and fasting.

22 They were in Galilee and Jesus said: The Son of Man will be delivered
into the hand of men.

23 They will kill him and on the third day he will arise.

24 They came to Capernaum-Martha and the tax collectors drew near to
Peter and said to (him): your teacher does not follow the custom to pay
tax.

25 Thus they spoke. (He) went into the house and Jesus anticipated him
saying to Peter: What is your judgment, Peter, the kings of the earth,
from whom do they take tribute, from their sons or from foreigners?

26 He answered him: From foreigners. Jesus said to them: If so the sons
are (free). Then he said: Do not be dismayed because of this.

27 He said to Peter: Go to the sea and cast a fishing hook and fish with it
because in the mouth of the one you will catch first you will find a silver
coin. That you will give for us.

Chapter 18

1 At that time the disciples drew near to Jesus and said to him: Whom do
you think is great in the kingdom of heaven?

2 He called a (small) lad (and placed him in their midst).

[MT 18:3-15]

³ ויאמר אני אומר אם לא תשובו להיות כנער הזה לא תבואו במ"ש.
⁵ (והמקבל נער א') כזה על שמי מקבל.
⁶ ואשר יכשיל אחד מהנערים הקטנים המאמינים בי טוב לו
שיקשור פלח רכב על צוארו ויוטל במצולות ים.
⁷ (אוי ליושבי תבל מפני המבוכות שצריכות המבוכות לבא).
ויאמר אוי לאדם שיבא בשבלו.
⁸ ואם ידך ורגלך יכשילך תכריתיהו ותכשילהו ממך. טוב לך לבא
בחיים עוד או פסח מהיות לך ידים ורגלים לתתך באש עולמית.
⁹ ואם עיניך תכשילך ותקרה ותשליכה ממך. טוב לך לבא בחיים
בעין אחד מהיות לך עינים ולתתך בגהינם.
¹⁰ והזהרו פן תדינו אחת מהנערים הקטנים. אומר אני לכם
למלאכיהם הם רואים תמיד בני אבי שבשמים.
¹¹ ובן אדם בטל להושיע האויבים.

פרק ע"ח

¹² מה יראה לכם אם יהיה לאיש מאה צאן ופרח אחת מהן הלא יעזוב
תשעים ותשעה בהרים וילך לבקש הנדחה.
¹³ ואם ימצאנה אמן אני אומר לכם שישמח עליה יותר מהתשעים
ותשעה אשר לא נדחו.
¹⁴ כן לא ירצה אב שבשמים שיאבד א" מהנערים.

פרק ע"ט

¹⁵ בעת ההיא אמר יש"ו לשמעון נקרא פייט"רוס אם יחטא לך אחיך
הוכיחנו בינו לבינך. אם ישמע אליך קנית את אחיך.

A אותי + [מקבל | EFG בזה כזה] ^{18:5}
על צוארו | CG פלח | omit EF [הקטנים | DG מן הנערים [מהנערים | BDG יכשל [יכשיל ^{18:6}
BDG במצולת [במצולות | A בצוארו
omit British Library MS and C. Text printed in parentheses is according to A |
^{18:7} ABD, [בשבילו [בשבלו | A שיבאו [שיבא | DEF לו + [אוי | D תפל [תבל | D לו + [אוי
+ G המבוכות שצריכות לבא +
עור [עוד | ABDEFG ותשליכהו [ותכשילהו | B יכשילוך [יכשילך | A ורגלך [ורגלך | A ידיך [ידך ^{18:8}
A ולתתך [לתתך | A או רגלים [ורגלים | ABCDEFG
לבא | A ותשליכהו [ותשליכה | C ונקרה, BDEFG נקרה, A ונקרהו [ותקרה | BCDEF עיניך [עיניך ^{18:9}
BDE בגיהנם [בגהינם | BDG אחת [אחד | B לבאו
BEF שמלאכיהם, A שמלאכי' [למלאכיהם | D מן הנערים [מהנערים | A, 'א, BDG אחד [אחת ^{18:10}
CDEFG AB(?) פני [בני
G את האויבים [האויבים | BDEFG בא, A omit [בטל] ^{18:11}
DG אחד [אחת | ABCDEFG וברח [ופרח] ^{18:12}
A שלא [אשר לא | A ותשע [ותשעה] ^{18:13}
EF שידחו [שיאבד | DG האב, ABCEF אבי [אב] ^{18:14}
D הוכחנו [הוכחנו | BDEFG פיטרוש, A פיטרו [פייטרוס] ^{18:15}

MT 18:3-15]

- ³ He said: I say if you do not turn to become like this lad,
you will not enter the kingdom of heaven.
⁵ He who receives a lad) like this in my name receives (me).
⁶ He who causes one of the small lads who believe on me to stumble, it
would be good for him to tie a millstone upon his neck and be cast into
the depth of the sea.
⁷ (Woe to the inhabitants of the world because of confusion, because
confusion must come.) He also said: Woe to the man who comes be-
cause of it.
⁸ If your hand or your foot causes you to stumble cut it off and (cast it)
from you; it is better for you to enter into life (blind) or lame than hav-
ing two hands and two feet for you to be given to everlasting fire.
⁹ If your (eye) should cause you to stumble, pick it out and cast it from
you. It is better for you to enter into life with one eye than to have two
eyes and to be given to Gehenna.
¹⁰ Take heed lest you judge one of the small lads. I say to you, their an-
gels always see the sons of my father who is in heaven,
¹¹ and the Son of Man has stopped saving the enemy.
¹² What is your opinion? If a man has a hundred sheep and one of them
(runs off), will he not leave the ninety-nine in the mountains and go
seek the one which has strayed?
¹³ If he should find it, truly I say to you he will rejoice over it more than
the ninety-nine which did not go astray.
¹⁴ Thus (my) Father who is in heaven does not wish that any of these lads
should be lost.
¹⁵ At that time Jesus said to Simon, called Petros: If your brother sins
against you, reprove him privately. If he listens to you, you have gained
your brother.

[MT 18:16-28]

16 ואם לא ישמע אליך הוכיחנו בפני אחר ואם בכל אלה לא ישמע לך
תוסיף עוד אחד או שנים לפני שנים או שלשה עדים שעל פי
שנים או שלשה עדים יקום דבר.
17 ואם בכל אלה לא ישמע אמור אותו בקהל ואם לא ישמע
בקהל חשוב אותו כמנודה ואויב ואכזר.
18 אמן אני אומר לכם שכל אלה אשר תאסרו בארץ אסור הוא בשמים
וכל אשר תתירו בארץ מותר יהיה בשמים.
19 וגם אני אומר לכם אם ירצו שנים מכם לשים שלים בארץ כל אשר
יבקשו יהיה לכם מאת שבשמים.
20 ובכל מקום שיתחברו שנים או שלשה על שמי שם אנכי בתוכם.
21 אז קרב פייטרוס אליו לאמר אדוני אם יחטא לי אחי עד שבע
פעמים אמחול לו.
22 ויאמר לו ישׁו איני אומר לך עד שבע כי אם עד שבעים ושבעה.

פרק פ״

23 בעת ההיא אמר ישׁו לתלמידיו מלכות שמים דומה היא לאדם
מלך יושב לעשות חשבון עם עבדיו ומשרתיו.
24 וכאשר התחיל לחשוב בא א' שהוא חייב כעשרת אלפים זהובים.
25 ואין לו מה ליתן ויצו אדוניו למכור אותו ואת בניו ואת כל
אשר לו לשלם הממון.
26 ויפול העבד לפני אדוניו ויתחנן לו לרחם עליו ולהמתין לו
כי הכל ישלם.
27 ויחמול עליו אדוניו ומחל לו הכל.
28 ויצא העבד ההוא וימצא אחד מחביריו שהוא חייב לו מאה מעות
ויחזק בו ויפגע לו לאמר

18:16 omit G [לפנים שנים] | BCDEF לפני, A להיות דברך לפני [לפנים] | A הסוף [תוסיף] | A אליך [לך] 18:16
B הדבר [דבר] | CD (hap) 1 2 [עדים] . . . 2. עדים |

18:17 B [בקהל] . . . בקהל |

18:18 [יהיה] | A יהיה [הוא] | G 2 1 [אסור הוא] | C omit [אשר] | ABDEFG omit [אלה] | EF omit [אומר] 18:18
omit G

18:19 ABDEFG + [מאת] | EF תבקשו [יבקשו] 18:19

18:20 ABDEFG בתוכם [בתוכם] | C omit [שם] 18:20

18:21 BDEFG פיטרוס, A פיטרו [פייטרוס] 18:21

18:22 B פעמים + [ושבעה] | D שבעה [שבעים] | EF פעמים + [שבע] | A אליו [לו] 18:22

18:23 F משרתיו [ומשרתיו] | EF [היא] | A הוא [היא] 18:23

18:24 ABDEF דינרים [זהובים] 18:24

18:25 EFG 1 2 [וואת] . . . ואת | G שיתן לו, ABDEFG שיתן [ליתן] 18:25

18:26 ABDEFG לאמר חוסה עליו [עלי-] (D) והמתן [לרחם] (B) . . . הכל 18:26
ABDEFG

18:27 [אשלם] . . . אשלם | F omitted in DG (hap. vss 27-29) | A אדוני [אדוני] 18:27

18:28 ABDEFG [לאמר] | EF omit [בו] | AEF מחבריו [מחביריו] 18:28
[לאמר] (18:28) to [לאמר] (18:29). For DG see notes on 18:27 and 18:31.

MT 18:16-28]

- 16 If he does not listen to you, reprove him before another;
if by every oath he does not listen to you, add still one or two (in order
that your words might be before) two or three witnesses, because by
two or three witnesses a word will be established.
- 17 If by every oath he does not listen, tell it in the assembly; and if he does
not listen to the assembly consider him as ostracized, an enemy,
and cruel.
- 18 Truly I say to you that every oath which you shall bind on earth is
bound in heaven and every [oath] which you shall loose on earth will
be loosed in heaven.
- 19 Also I say to you, if two of you wish to make peace on earth, every-
thing which (you) ask will be yours from (my Father) who is in heaven.
- 20 In every place where two or three are joined together in my name there
am I in (their) midst.
- 21 Then Peter drew near to him saying: Lord, if my brother sins against
me, shall I forgive him unto seven times.
- 22 Jesus said to him: I do not say to you unto seven, but unto seventy-
seven.
- 23 At that time Jesus said to his disciples: The kingdom of heaven is like a
certain king who sat to make a reckoning with his servants and
ministers.
- 24 As he began to reckon one came who owed about ten thousand pieces
of gold.
- 25 But he had nothing to give and his master commanded to sell him and
his children and all which was his to repay the value.
- 26 The servant fell before his master and implored him to have pity on him
and to be patient with him because he would repay everything.
- 27 Then his master had pity on him and forgave him everything.
- 28 But that servant went out and found one of his comrades who owed
him a hundred pieces of money and he grasped him and struck him
saying:

²⁹ חוסה עלי והמתן לי והכל אשלם.
³⁰ ולא אבה לשמוע לו ויוליכוהו לבית הסוהר עד שלם לו הכל.
³¹ ויראו עבדי המלך את אשר עשה ויחר להם מאד ויבאו ויגידו לאדוניהם.
³² אז קרא אותו אדוניו ויאמר לו עבד ארור הלא מחלתי לך כל חוביך כאשר פייסתני.
³³ ומדוע לא מחלת לעבדך בהתחננו אליך כאשר מחלתיך?
³⁴ ויחר אף אדוניו בו ויצו לענותו עד ישלם לו כל החוב.
³⁵ כן יעשה לכם אבי שבשמים אם לא תמחלו איש את אחיו בלב שלם.

פרק פ"א

¹ ויהי כאשר כלה יש"ו הדברים האלה עבר מן הגליל ויבא לקצות ארץ יהודה אשר בעבר הירדן.
² ויילכו אחריו חבורות רבות וירפא את כולם.
³ וייגשו אליו את הפרושים לנסותו. וישאלוהו לאמר אם מותר לעזוב את אשתו בשום עניין וליתן לה גט.
⁴ וייען להם הלא קראתם לעושיהם מקדם זכר ונקבה בראם.
⁵ ואמר על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד.
⁶ א"כ אינם שנים כי אם בשר אחד ומה שחבר הבורא אין אדם יכול להפריד.
⁷ ויאמר לו אם כן מדוע צוה משה לתת גט כריתות ושלחה מביתו.
⁸ ויאמר להם משה לעקשות פה לבבכם אמר לכם לעזוב את נשיכם. ומעולם לא היה כן.
⁹ ואומר אני לכם שכל העוזב את אשתו ויקח אחרת אם לא בשביל ניאוף הוא נואף והלוקח הגרושה ניאף.

^{18:29} Beginning] see note on 18:28. | והכל | B לו +

^{18:30} ABDEFG | יוליכוהו | ויוליכוהו | A | ישלם | שלם | omit ABDEFG

^{18:31} omit BDEFG | את | + vss 27-29 DG (see notes on 18:27 and 18:28 above).

^{18:32} ABDEFG | חובך | חוביך |

^{18:33} B | לעבדך | לעבדך | A | לחברך | לחברך |

^{18:34} omit A | לו | G | ויאמר | וייצן |

^{18:35} A | בלב | בלב |

^{19:1} BCDEFG | יודא | יהודה | ABDEFG | לקצה | לקצות | G | לדבר | + | ישו | B | כלה | כלה |

^{19:2} omit A | את | + | אדם | לעזוב | omit DG | לנסותו | omit ABDEFG | את | DG | ויגשו | ויגשו |

^{19:3} ADEFG | ויתן | ויתן |

^{19:4} ABDEFG | לעושיהם | לעושיהם |

^{19:5} G | האדם | איש |

^{19:6} G | ושלחה | ושלחה | ABDEFG | לה | לתת | + | ויאמר | ויאמר |

^{19:7} ABDEFG | ומעולם | ומעולם | omit A | פה | F | מה | משה | ABDEG | להם | להם |

^{19:8} EFG | נואף | נואף | A | ניאף | ניאף | omit ABD | את |

²⁹ . . . trust me and be patient with me and I will repay everything.
³⁰ But he was not willing to listen to him; so (he) brought him to the prison until he repaid him everything.
³¹ The servants of the king saw that which he did and they were very angry and went and told their master.
³² Then his master called him and said to him: Cursed servant, did I not forgive you all your (debt) when you placated me?
³³ So why did you not forgive your servant when he supplicated you as I forgave you?
³⁴ His master was angry with him and commanded to afflict him until he should repay him all the debt.
³⁵ Thus will my Father who is in heaven do to you if you do not forgive each man his brother with a perfect heart.

Chapter 19

¹ It came to pass when Jesus finished these words he passed on from Galilee and came to the outskirts of the land of Judah across the Jordan.
² There followed him large crowds and he healed all of them.
³ Then the Pharisees came to him to tempt him. They asked him saying: Is it permissible for one to leave his wife for any matter and to give her a bill of divorce.
⁴ He answered them: Have you not read that he who made them of old, male and female he created them.
⁵ He said: Therefore a man shall leave his father and his mother and cleave to his wife and they will become one flesh.
⁶ If so, they are not two but one flesh, and whatever the creator has joined together man is unable to separate.
⁷ (They) said to him: If so, why did Moses command to give her a bill of divorce and to send her away from his house?
⁸ He said to them: Moses, because of the obstinacy of your heart, said for you to leave your wives. But from eternity it was not so.
⁹ I say to you that everyone who leaves his wife and takes another, if not for adultery, commits adultery; and he who takes her who has been divorced (commits adultery).

[MT 19:10-24]

¹⁰ ויאמרו אליו תלמידיו א"כ דבר אדם עם אשתו לא טוב לקחת אותה.
¹¹ ויאמר אליהם אין דבר זה לכל אלא למי שנתן להם.
¹² שיש סריסים מתולדותם אלו הם אשר לא חטאו. ויש סריסים מעצמם שכובשים את יצרם בשביל מלכות שמים אלו הם חכמים במעלה גדולה. מי שיוכל להבין יבין.

פרק פ"ב

¹³ אז הובאו אליו ילדים לשים ידו עליהם ולהתפלל עליהם ותלמידיו מגרשים אותם.
¹⁴ ויאמר אליהם יש"ו הניחו הנערים לבא אלי ולא תמנעום שמהם מלכות שמים. באמת אני אומר לכם שלא יכנס במלכות שמים אם לא כאלה.
¹⁵ וישם ידו עליהם וילך משם.
¹⁶ ויגש אליו בחור א" משתחוה לו ויאמר לו ר' איזה טוב אעשה לקנות חיי העה"ב.
¹⁷ ויען אליו מה תשאל מטוב אין האדם טוב כי האל לבדו הוא טוב. ואם תרצה לבא בחיים שמור המצוות.
¹⁸ ויאמר לו מה הן. ויאמר לו יש"ו לא תרצח לא תגנוב לא תענה ברעך עד שקר.
¹⁹ וכבד את אביך ואת אמך ואהבת לרעך כמוך.
²⁰ ויאמר לו הבחור כל אלה שמרתי ומה יחסר לי עוד.
²¹ ויאמר אליו יש"ו אם תרצה להיות תם לך ומכור כל אשר לך ותנהו לעניים ויהיה לך אוצר בשמים ובא אחרי.
²² ויהי כשמוע הבחור הלך לפי שלא היה לו קרקעות רבות.
²³ ויאמר יש"ו לתלמידיו אמן אני אומר לכם שכבד לעשיר לבא במלכות שמים.
²⁴ ועוד אני אומר לכם שיותר קל לבא הגמל בעין המחט מן העשיר במלכות שמים.

G לו [אליו] 19:10

[שכובשים] ABDEFG | יש סריסים עשויים בידי אדם + [חטאו] EF שלא [אשר] לא | B אילו [אלו] 19:12
 omit [יבין] | EF ומי [מי] | ABDEFG הבאים [חכמים] | EF בשבילי [בשביל] | ABDEFG שהם כובשים
 EF

DG מקבלים, EF מגישים [מגרשים] | G לפניו [אליו] | EF הובא [הובאו] 19:13

יהיה + [אם] לא | omit D [לכם] | DEFG ואל [ולא] | omit D [מניחו] | EF, omit G להם [אליהם] 19:14
 ABCDEFG

ABDEFGH וישתחוה [משתחוה] 19:16

ABDEFGH והאל [כי] האל | H אדם [האדם] | H מהטיב [מטוב] | H ויאמר + [אליו] | EFG ויאמר [וען] 19:17
 A את + [שמור] | BDEFH הטוב [טוב] | omit G [הוא] |

D לא תנאף + [תרצח] | ABDEFGH אמר [ויאמר] 19:18

ABDEFG החכם [הבחור] 19:20

G ולך [ובא] | A ויהי [ויהיה] | EFG לו [אליו] 19:21

DEFG היו [היה] | A שהיו [שלא] היה | ABD(?)EF, G(?) + [הלך] | ABDEFG החכם [הבחור] 19:22

MT 19:10-24]

- ¹⁰ Then his disciples said to him: If the matter of a man with his wife is so, it is not good to take her.
¹¹ He said to them: This matter is not for everyone but for those to whom it has been given.
¹² Because there are eunuchs from their birth; these are those who have not sinned. (There are eunuchs made by man) and there are self-made eunuchs who subdue their desire for the sake of the kingdom of heaven; these are (those who enter) into great prominence. Whoever is able to understand let him understand.
¹³ Then they brought children to him that he might lay his hand on them and pray for them, but his disciples were driving them away.
¹⁴ Jesus said to them: Permit the lads to come to me and do not restrain them, for of them is the kingdom of heaven. Truly I say to you that one will not enter the kingdom of heaven except (he shall be) like these.
¹⁵ So he laid his hand on them and went on from there.
¹⁶ A young man came to him worshipping him and said to him: Rabbi what good thing shall I do to acquire the life of the world to come.
¹⁷ He answered him: Why do you ask about good? No man is good; because God alone is good. But if you wish to enter life keep the commandments.
¹⁸ He said to him: What are they? Jesus said to him: Thou shalt not kill, thou shalt not steal, thou shalt not bear false witness against your neighbor.
¹⁹ Honor your father and your mother and love your neighbor as yourself.
²⁰ The young man said to him: All these I have kept, so what yet do I lack?
²¹ Jesus said unto him: If you wish to be perfect go and sell all which you have and give it to the poor and you will have treasure in heaven and follow me.
²² It came to pass when the young man heard he went away (angry) because he did not have much property.
²³ Jesus said to his disciples: Truly I say to you, it is hard for a rich man to enter the kingdom of heaven.
²⁴ Again I say to you, it is easier for a camel to enter the eye of a needle than a rich man the kingdom of heaven.

²⁵ וישמעו התלמידים ויתמהו מאד ויאמרו לישׁוׁ א״כ מי יוכל להושיע.

²⁶ ויפן אליהם ויאמר נגד בני אדם הדבר קשה ונגד האלקים הכל דבר קל להיות.

פרק פ״ג

²⁷ ויען פייט״רוס ויאמר לו הנה עזבנו הכל לילך אחרוך מה יהיה לנו.

²⁸ ויאמר ישׁוׁ אמן אני אומר לכם שאתם ההולכים אחרי שביום הדין כאשר ישב האדם על כסא כבודו תשבו גם אתם על י״ב כסאות שנים עשר שבטי ישראל.

²⁹ וכל העוזב ביתו גם אחיותיו ואביו ואמו ואשתו ובניו על שמי יקבל כמותם ומלכות שמים ירש.

³⁰ רבים ראשונים יהיו אחרונים ורבים אחרונים יהיו ראשונים.

פרק פ״ד

¹ אחר זה אמר ישׁוׁ לתלמידיו מלכות שמים דומה לאדם יחיד אדון ביתו המשכיר בבקר לשכור פועלים.

² והשכירם בדינר אחד ליום וישלחם לכרמו.

³ ויצא בשלישית היום וירא אחרים עומדים בשוק בטלים.

⁴ ויאמר להם לכו גם אתם לכרמי ובראוי אתן לכם.

⁵ וילכו. ויצאו עוד בצהרים וגם בשעה תשיעית ויעש כן.

⁶ ובאחת עשרה שעה יצא ג״כ וימצא אחרים עומדים ויאמר להם מדוע אתם עומדים בטלים כל היום.

⁷ ויענו לו שלא שכרנו אדם. ויאמר אליהם לכו גם אתם לכרמי.

⁸ ויהי לעת ערב ויאמר בעל הכרם לניצב על הפועלים קרא אותם ואתן להם שכרם. ויחל באחרונים ויכל בראשונים.

⁹ והאחרונים קבלו דינר אחד.

^{19:25} omit G | לישׁוׁ | ABDEFG ויפלאו | ויתמהו ^{19:25}

G הדבר והכל דבר | A האלים | האלקים ^{19:26}

A ללכת | לילך | A הננו | הנה | C פיטרוס | BDEFG פיטרוש, A, פיטרו | פיטרוס ^{19:27}

omit G | ישראל | . . . ישראל | BDEF להם + AG, אליהם + | ויאמר ^{19:28}

ABDEFG מאה + | יקבל | BDEFG אחיו +, A, ואחיו + | ביתו | ABDEFG ואחיותיו | גם אחיותיו ^{19:29}

omit A (hap) | רבים . . . ראשונים ^{19:30}

ABDEFG | כרמו + | פועלים | ABCDEFG המשכיר | המשכיר ^{20:1}

2 1 ABCDEFG | יבא | ויצא ^{20:3}

ABDEFG | ובראוי | ובראוי ^{20:4}

ABDEF | תשיעית | תשיעית | A | בשעת | בשעה | ABDEFG | ויצא | ויצאן ^{20:5}

EF, omit D | שעות | שעה | A | ובשנים | ובאחת ^{20:6}

omit G | להם | אליהם | G | להם, A, ויאמרו + | לו | G | ויאמר | ויענו ^{20:7}

²⁵ The disciples heard and were exceedingly amazed and said to Jesus: If so, who can save [them]?

²⁶ He turned to them and said: With man the matter is difficult, but with God everything is easy.

²⁷ Peter answered and said to him: Behold we have left all to follow after you; what will be ours?

²⁸ Jesus said: Truly I say to you who follow me, in the day of judgment when man sits upon the throne of his glory you also will sit upon the twelve thrones of the twelve tribes of Israel.

²⁹ Everyone who leaves his house, and (his brothers), also his sisters, his father, his mother, his wife, and his children for my name will receive (a hundred) like them and will inherit the kingdom of heaven.

³⁰ Many who are first will be last and many who are last will be first.

Chapter 20

¹ After this Jesus said to his disciples: The kingdom of heaven is like a certain individual who was master in his house (who arose early) in the morning to hire laborers (for his vineyard).

² He hired them for one dinar a day and sent them into his vineyard.

³ He went out at the third [hour] of the day and saw others standing idle in the market place.

⁴ He said to them: Go also you into my vineyard and that which is suitable I will give to you.

⁵ So they went. Then (he) came out again at noon and also at the ninth hour and did the same.

⁶ At the eleventh hour he went out also and found others standing and he said to them: Why do you stand idle all day?

⁷ They answered him: No man has hired us. So he said to them: Go also you into my vineyard.

⁸ It came to pass at evening, the master of the vineyard said to the officer over the laborers: Call them that I might give to them their wages. He began with the last and finished with the first.

⁹ The last received one dinar.

[MT 20:10-24]

10 והראשונים חשבו לקחת יותר והוא לא נתן לכולם כי אם דינר.
 11 ויילונו הראשונים על בעל הכרם
 12 לאמר אלו האחרונים עמלו שעה אחת והשוית אותם עמנו
 שעמלנו כל היום והחורב.
 13 וייען לאחד מהם ויאמר לו אהובי איני עושה לך עול. הלא בדינר
 א" שכרתיך?
 14 קחננו ולך. אם אני רוצה לתת לזה האחרון כמותך
 15 הלא אעשה כרצוני? הידע בעיניך כאשר אני טוב?
 16 כן יהיה אחרונים ראשונים והראשונים אחרונים. רבים הם
 הקרואים ומעטים הנבחרים.

פרק פ"ה

17 ויקרב יש"ו אל ירושלם ויקח את י"ב תלמידיו בסתר ויאמר
 אליהם
 18 הנה אנחנו עולים לירושלם ובן האדם ימסר לגדולי החכמים
 והכהנים וייחייבוהו למות.
 19 וגם ימסרו אותו לגוים להכותו ולהשביתו וביום השלישי.
 20 אז בא אשת זבדיאל עם בניה משתחוה ומבקשת בקשה ממנו.
 21 ויאמר אליה מה תרצי. ותאמר שתצוה לשבת שני בני אלה האחד
 לימינך והשני לשמאלך במלכותך.
 22 וייען להם יש"ו לא תדעון מה תבקשון. התוכל לסבול היסורין
 והמיתה שאני עתיד לסבול? ויאמרו נוכל.
 23 ויאמר להם שתו כוסי והושיבו לשמאלי או גם לימיני אין לי
 לתתה לכם כי אם לאשר הוא נכון לפני אבי.
 24 וישמעו העשרה ויחר בעיניהם בעניין שני אחים.

G נתן להם דינר אחד [והוא . . . דינר] omit G | [חשבו] DG והראשונים 20:10
 ABDEF נתן לכל אחד דינר [לא נתן לכולם כי אם דינר]

A והשוית [והשוית] 20:12

omit G | [א"] omit G | [לו] A להם [לאחד מהם] 20:13

EF הירע, ABDG הרע [הידע] 20:15

AB יהיו [יהיה] 20:16

A הכהנים והחכמים | A אדם | A אדם | A אל ירושלם [לירושלם] וייחייבוהו 20:18
 A למיתה [תמות] | EF ויחייבוהו, ABCDG וייחייבוהו

יקום + [השלישי] | BDEFG ולהלקותו, A ולהלקותו ולתלותו [ולהשביתו] | A וימסרו [וגם ימסרו] 20:19
 ABDEFG

omit AG [בא] 20:20

D והאחד [והשני] | DG בניה, B בניה אלה [בני אלה] | B ויאמר [ותאמר] 20:21

omit G | [עתיד] | C ביסורים [היסורין] | G התוכלו, ABDEF התוכלון [התוכל] | A תדעו [תדעון] 20:22

omit ABDEFG | [גם] | EF 2 | [לשמאלי] . . . לימיני | EF ותושיבו [והושיבו] | EF שתבאו [שתו] 20:23

EF בעיני [לפני]

A האחים [אחים] | EF מענין, ABDG בעינים מענין [בעיניהם בעניין] 20:24

MT 20:10-24]

- 10 So the first thought they would receive more,
 but he gave only a dinar to each of them.
 11 Then the first murmured against the master of the vineyard
 12 saying: These last worked one hour and you have made them like us
 who have worked all day [in] the heat.
 13 He answered one of them and said to him: My friend, I have done
 you no injustice. Did I not hire you for one dinar?
 14 Take it and go. If I wish to give to this last like you
 15 may I not do according to my desire? (Is there evil) in your eyes
 when I am good?
 16 So the last shall be first and the first last. Many are called but few are
 the chosen.
 17 Jesus drew near to Jerusalem and took his twelve disciples secretly and
 said to them:
 18 Behold we are going up to Jerusalem and the Son of Man will be
 delivered over to the chief sages and priests and they will condemn him
 to death.
 19 Also they will deliver him to the Gentiles to smite and destroy him,
 but on the third day (he will arise).
 20 Then came the wife of Zebedeel with her sons bowing down and
 making a request from him.
 21 He said to her: What do you wish? She said: That you command these
 my two sons to sit the one on your right and the other on your left in
 your kingdom.
 22 Jesus answered them: You do not know what you are asking. Are you
 able to endure the suffering and the death that I am going to endure?
 They said: We are able.
 23 Then he said to them: Drink my cup, but (that you should sit) on my
 left or my right is not for me to grant to you but to the one who is pre-
 pared before my Father.
 24 The ten heard [this] and it was a matter of anger in their eyes in regard
 to the two brothers.

²⁵ויקרבתם יש"ו אליו ויאמר להם דעו שנשיאי הגוים רודים בהם וגדוליהם מבקשים לנפשם.

²⁶לא כן יהיה ביניכם שהרוצה להיות גדול ביניכם ישקת אתכם.

²⁷ואשר ירצה ביניכם להיות ראשון יהיה לכם עבד

²⁸ששר בן אדם לא בא שישרתוהו כי אם הוא לשרת ולתת נפשו כופר לרבים.

פרק פ"ו

²⁹המה נכנסים ביריחו ותלך אחריי חבורה אחת.

³⁰והנה שני עורים יוצאים אצל הדרך. וישמעו קול ההמון

וישאלוהו מה זה. ויאמר להם הנביא יש"ו מנזא"רית בא. אז

צעקו לאמר בן דוד חננו.

³¹והחבורה גערו בהם ואעפ"כ הם היו צועקים ואומרים האדון בן דוד חננו.

³²ויעמוד יש"ו ויקראם ויאמר מה תרצו להעשות לכם.

³³ויאמרו האדון שתפקחנה עינינו.

³⁴ויחמול עליהם יש"ו ויגע בעיניהם ויאמר להם אמונתכם

ריפא אתכם. ומיד ראו והודו לאל והלכו אחריי וכל העם הודו לאל על זה.

פרק פ"ז

¹ויקרבו אל ירושלם ויבואו לבית פאגי להר הזתים וישלח יש"ו שנים מתלמידיו.

²ויאמר אליהם לכו אל המבצר אשר הוא נכחכם ומיד תמצאו אתון אחת ועזרה אחת. והתירו אותם והביאום אלי.

³ואם יאמר לכם איש שום דבר אמרו לו שהאדון צריך להם ומיד יעזוב אתהם.

⁴כל זה לקיים דבר הנביא לאמר

⁵אמרו לבת ציון הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוסב על אתון ועל עיר בן אתון.

²⁵⁻²⁶ ABEF לכבשם [לנפשם] | A ויקרבתם [ויקרבתם]

²⁶⁻²⁷ D ישית ABEF, ישרת [ישקת] | omit EF [ביניכם]

²⁷⁻²⁸ omit ABCDEFG [הוא] | AD האדם [אדם] | ABDEFG כאשר [ששר]

²⁸⁻³⁰ [מנזאריית] | EF הנה [הנביא] | ABDEF ויאמרו [ויאמר] | EF וישאלו [וישאלוהו]

³⁰⁻³¹ EF מנזארת B מנזרת, ACDG מנזורת

³¹⁻³² EF ואמרו [ואומרים] | ABDEF לאמר הסו והם [ואעפ"כ] . . . | omit G [Whole vs 31]

³²⁻³⁴ EF ולא A, האל [לאל] | F מיד [ומיד]

³¹⁻¹ omit H [ישו] | AH בהר [להר]

³¹⁻² BEFG עמה +, A עמה [אחת] | A אסורה + [אחת] | H נכחם [נכחם] | G, omit H [להם] [אליהם]

³¹⁻² EF והביאו אותם [והביאום] | A אותה [אותם]

²¹⁻³ ABDEFG אתכם [אתהם] | ABDG אליכם [לכם] | A אמר [יאמר]

²¹⁻⁵ אתונות [אתון] | ACFG חמור [אתון] | ABCDEFG ורוכב [ורוסב] | G, omit H [ונושע הוא] | EF בא [יבא]

BEF

²⁵ Jesus (brought them near) to him and said to them:

Know that the princes of the Gentiles have dominion over them and their great ones seek (to subdue them).

²⁶ It will not be so among you, because he who wishes to be great among you (will serve) you.

²⁷ He who among you wishes to be first will be your servant,

²⁸ (just as) the Son of Man did not come that they might serve him, but that he might serve and give himself as a ransom for many.

²⁹ They entered into Jericho and a crowd followed him.

³⁰ Behold two blind men came out beside the road. They heard the noise of the multitude and (asked) what this might be. It was said to them: The prophet Jesus from Nazareth is coming. Then they cried out saying: Son of David, have mercy on us.

³¹ But the crowd rebuked them (saying: Be silent;) they nevertheless were crying out and saying: Lord, Son of David, have mercy on us.

³² So Jesus stopped, called them and said: What do you want [me] to do for you?

³³ They said: Lord that our eyes might be opened.

³⁴ Jesus had pity on them, touched their eyes and said to them: Your faith has healed you. Immediately they saw, praised God, and followed him. Then, all the people praised God because of this.

Chapter 21

¹ They drew near to Jerusalem and came to Bethpage on the Mount of Olives, and Jesus sent two of his disciples.

² He said unto them: Go into the fortress which is opposite you and immediately you will find a she-ass and her colt (with her). Untie them and bring them to me.

³ If a man should say anything to you, tell him the master has need of them and immediately he will let them go.

⁴ All this was to fulfill the word of the prophet saying:

⁵ Say to the daughter of Zion: behold your king comes to you, just and victorious is he, humble and (riding) upon a she-ass and upon a colt the foal of a she-ass.

6 ויילכו ויעשו כאשר ציום יש"ו.
 7 ויביאו האתון והעיר וירכב יש"ו עליה והאחרים שמו עליהם
 כליהם ומלבושיהם ויעלו למעלה.
 8 ורבים מהחבורה פורשים מלבושיהם בדרך ואחרים הסודרנא
 ענפי העצים וישליכו לפניו ולאחריו
 9 קוראים לאמר הושענא מושיע העולם ברוך הבא בשם ה' הושענא
 מושיענו תתפאר בשמים ובארץ.

פרק פ"ח

10 ויהי אחרי כן בבא יש"ו ירושלם חרדה כל העיר לאמר מי הוא זה.
 11 ויאמרו העם זה לזה יש"ו הנביא מנאזא"ריל אשר בגליל.
 12 ויבא יש"ו בית ה' וימצא שם הקונים והמוכרים. ויהפוך
 לוחות השולחנים והמושבות מוכרי היונים.
 13 ויאמר אליהם כתיב כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים ואתם
 עשיתם אותה מערת פריצים.
 14 ויקרבו אליו עורים ופסחים במקדש וירפאם.
 15 ויבואו גדולי החכמים והכהנים לראות הפלאות שעשה. והנערים
 קוראים במקדש ואומרים ישתבח בן האל. והחכמים ילעגו
 16 ויאמרו לו הלא שמעת מה אומרים אלו. ויען להם ויאמר שמעת
 אלו. הלא קראתם מפי עוללים ויונקים יסדת עוז?
 17 ויעזוב וילך חוצה אל בית חנניא וילך שם ושם היה דורש להם
 ממלכות האל.
 18 ויהי בבקר וישב לעיר רעב.
 19 וירא תאנה אחת אצל הדרך ויגש אליה ולא מצא בה רק העלים
 לבד. ויאמר לה אל יצא ממך פרי לעולם. ותיבש התאנה מיד.
 20 ויראו התלמידים ויתמהו ויאמרו איך יבשה התאנה מיד.
 21 ויען יש"ו ויאמר להם אם תהיה בכם אמונה בלי ספק לא לתאנה
 בלבד תעשו כי אם תאמרו להר הזה שימוש ויבא בם יעשה.

21:6 omit G

21:8 ABDEFG כורתים | הסודרנא | G ורבים | ואחרים

21:9 EF מושיע העולם, מושיענו עולם | מושיע העולם | A הושענא | הושענא

21:10 ABFG ירושלם + | חרדה

21:11 G מנאזא"ריל, DEF מנזרת, B מנזריל, A מנזריל | מנאזא"ריל

21:12 omit A, | ומושוכותם | והמושבות | A משם | שם | A ויוצא | וימצא | AEF בכית | בכית | G יונים

21:15 omit A | לראות | 2 | ABDEF | החכמים והכהנים | EF ויצאו | ויבואו

21:16 omit A | אל | G אליהם | להם | A אליו | יאלו | A יאמרו | אומרים | omit A | לו

21:17 ABDEFG וילך | וילך | BCDEFG חנניה | חנניא | ABDEFG אותם + | ויעזוב

21:19 omit G | התאנה מיד | B בלבד | לבד | EF תאנים + | בה | G ויאר | וירא

21:20 omit G | מיד | A | מיד | G לאמר | ויאמרו | G מאד + | ויתמהו

21:21 DG כן, AEF בים | בם | G ויאמר להם ישו ויען . . . להם

- 6 Then they went and did as Jesus commanded them.
 7 They brought the she-ass and the colt, and Jesus rode upon it while the others placed their garments and clothes upon them. Then they made the ascent.
 8 Many of the crowd spread out their garments in the way, and others (cut) branches from the trees and cast them before him and behind him,
 9 calling out saying: Hosanna, savior of the world, blessed is he who comes in the name of the Lord; hosanna, our savior, may you be glorified in heaven and on earth.
 10 It came to pass afterwards, when Jesus entered Jerusalem, all the city quaked saying: Who is this?
 11 The people said to one another: Jesus the Prophet from (Nazareth) which is in Galilee.
 12 Jesus entered the house of the Lord and found there those who buy and sell. He overturned the tables of the money-changers and the seats of those who were selling doves.
 13 He said unto them: It is written, my house will be called a house of prayer for all the nations, but you have made it a cave of violent men.
 14 Then the blind and lame came to him in the temple and he healed them.
 15 The chief sages and priests came to see the wonders which he did. The young boys were calling out in the temple saying: Let the Son of God be praised. The sages mocked
 16 and said to him: Have you not heard what these are saying. He answered them and said: I heard them. Have you not read: From the mouth of children and babes you have established strength?
 17 He left and went out to Bethany and (spent the night) there and there he was explaining to them the kingdom of God.
 18 It came to pass in the morning that he returned to the city hungry.
 19 He saw a fig tree near the road and drew near to it but found nothing on it except leaves. He said to it: May fruit never come forth from you. Immediately the fig tree died up.
 20 The disciples saw, were amazed, and said: How is it the fig tree dried up immediately?
 21 Jesus answered and said to them: If you have faith without doubt, not only to the fig tree will you do [thus], but should you say to this mountain that it should depart and go (into the sea), it will be done.

²² וכל אשר תשאלון בתפלה ותהיו מאמינים תקבלון.

פרק פ"ט

²³ ויבא אל המקדש ללמד ויקרבו אליו החכמים והכהנים וקציני העם לאמר באיזה כח תעשה החיל הזה.

²⁴ ויען להם יש"ו ויאמר להם אשאל מכם גם אני שאלה אחת ואם תאמרו לי אותה גם אני אומר לכם באיזה כח אני עושה.

²⁵ טבילת יוחנן מאין היתה מן השמים או מן האנשים? ויתעצבו ביניהם לאמר מה נאמר. אם נאמר מהשמים יאמר לנו למה לא תאמינו בו.

²⁶ ואם נאמר מן האנשים נירא מן החבורה שכלם מאמינים שיוחנן נביא היה.

²⁷ ויאמרו לא ידענו. ויאמר גם אני לא אומר לכם באיזה כח אני עושה.

פרק צ'

²⁸ בערב ההיא אמר יש"ו לתלמידיו מה נראה לכם. איש א" היו לו שני בנים ויגש האחד ויאמר לו לך כני היום לעבוד כרמי.

²⁹ ויאמר לו איני רוצה. ואח"כ נחם והלך.

³⁰ ויאמר לאחר כמו כן ויען אליו הנני אדו' ולא הלך.

³¹ מי משניהם עשה רצון האב? ויאמרו לו הראשון. ויאמר להם יש"ו אמן אני אומר לכם שהפריצים והקדישות יקדמו אתכם במלכות שמים.

³² שבא אליכם יוחנן דרך צדקה ולא המנתם. באו הפריצים

והקדישות והאמינו בו ואתם רואים ולא חזרתם בתשובה. גם

אחרי כן לא נחמתם להאמין בו. למי אזנים לשמוע ישמע בחרפה.

21:22 BEFG וכל [וכל] 21:22

21:23 BEF (-) + [תעשה | C הכהנים | B הכהנים הגדולים, ADEFGH גדולי הכהנים והחכמים והכהנים] 21:23

21:24 ABDEFGH דבר אחד [שאלה אחת | C omit] גם אני שאלה אחת | A אליהם [להם] 21:24

21:25 AH, CEF אותה לי, BDG אותו לי, AH, F אם נאמר מן השמים או מן האנשים + [לאמר | H מאנשים | מן האנשים | H מהשמים] 21:25

21:26 H מן השמים [מהשמים | B omit] אם נאמר | ADEFGH omit [מה נאמר | H החבורות [החבורה | AH מהחבורה] מן החבורה | A מהאנשים] 21:26

21:27 H להם + [ויאמר | A איני] לא | H לו + [ויאמרו] 21:27

21:28 G עבד [לעבד | A 2 1 A | H] היום לעבד | D לאחד [האחד | DG הנראה] מה נראה | A בעת [בערב] 21:28

21:29 BDEFG בכרמי, A לכרמי [כרמי] 21:29

21:30 A 2 1 A [הנני אדו' 21:30] 21:31 omit EF [ישו] 21:31

21:32 ABDEFG בו והפריצים [באו הפריצים | BDEFG האמנתם, A האמינתם] [המנתם | EF omit] [יוחנן] 21:32

²² Everything which you shall ask in prayer while believing, you will receive.

²³ He went into the temple to teach and there came to him the sages, the priests, and the rulers of the people saying: By what power do you do this (and who gave you) this strength?

²⁴ Jesus answered them and said to them: I also will ask you a question and if you tell me I also will tell you by what power I do [this].

²⁵ The baptism of John whence was it, from heaven or from men? They grieved among themselves saying: What will we say. If we say from heaven, he will say to us: Why did you not believe him?

²⁶ If we say from men, we fear the crowd because all of them believe John was a prophet.

²⁷ So they said: We do not know. He said: Also I will not tell you by what power I do [this].

²⁸ In that evening Jesus said to his disciples: What is your opinion? A certain man had two sons; he approached (one) and said to him: Go my son today to work in my vineyard.

²⁹ He said to him: I do not wish to. But afterward he repented and went.

³⁰ He said to the other likewise and he answered him: Here I am, Sir, but he did not go.

³¹ Which of two did the will of the Father? They said to him: The first. Jesus said to them: Truly I say to you, violent men and harlots will precede you into the kingdom of heaven

³² because John came to you in the way of righteousness and you did not (believe him. But) violent men and harlots believed him and you saw it and did not turn in repentance. Also afterward you did not repent to believe him. To the one who has ears to hear let him hear in disgrace.

פרק צ"א

³³(בעת ההיא אמר יש"ו לתלמידיו ולסיעת היהודים שמעו נא משל הזורע . אדם אחד נטע כרם וגדר אותו מסביב ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויפקידהו לעובדים וילך לדרכו. ³⁴ויהי לעת אסוף התבואה שלח אל עבדיו אל העובדים לקבל תבואתו.

³⁵ויקחו העובדים את עבדיו ויכו את האחד ויהרגו את השני והשלישי סקלו באבנים.

³⁶וישלח עוד עבדים רבים מהראשונים ויעשו להם כמו כן.

³⁷סוף דבר שלח להם בנו לאמר אולי יראו את בני.

³⁸ויראו העובדים את בנו ויאמרו איש אל רעהו זהו הורש. לכו ונהרגו ונירש נחלתו.

³⁹ויקחוהו ויוציאוהו מן הכרם ויהרגוהו.

⁴⁰ויעתה כאשר יבא בעל הכרם מה יעשה להם?

⁴¹ויענו לו לאמר הרעים יאבדם ברעה וכרמו יתן לעובדים אחרים שיתנו לו חלק תבואתו מיד.

⁴²ויאמר להם יש"ו הלא קראתם הכתוב אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה מאת ה" היתה זאת היא נפלאות בעינינו.

⁴³לזאת אני אומר לכם שתתקרע מלכות שמים מעליכם ותנתן לגוי עושה פרי.

⁴⁴והנופל על האבן הזאת ידחה ואשר יפול עליה יסדק.

⁴⁵וישמעו גדולי הכהנים והפרושים משליו ויכירו שהוא מדבר בעדם.

⁴⁶ויבקשו להמיתו ויראו מהחבורות שלנביא היה להם.)

פרק צ"א (צ"ב)

¹ויען יש"ו ויאמר להם עוד בדברי משל.

^{21:33-46} Omit Brit. Lib. ms and C. Our basic text for these vss is D.

^{21:34} EG, omit B

G ויסקל את השלישי והשלישי סקלו באבנים

^{21:35} omit A | מהראשונים | omit EF

^{21:36} omit A | רבים |

G ויאמר | לאמר | ABEF הדבר | דבר |

A את + | ונירש | A | נלך | לכו | omit A | איש אל רעהו |

^{21:39} ואתה | ויעתה |

A הזרים | אחרים | EF ויאמר לו | ויענו לו לאמר |

B נפלאות | נפלאות | omit G | מאת . . . בעינינו |

A יפסק | יסדק | EF והנופל | ואשר יפול | EF יראה | ידחה |

G את משליו | משליו | G החכמים והכהנים, EF 2 | הכהנים והפרושים | omit EF | גדולי |

^{21:45} BEF ויבקשוהו | ויבקשוהו | BEF ויבקשוהו | ויבקשוהו |

^{21:46} At this point the Brit. Lib. ms again becomes our basic text; ms C also resumes at this point.

Both number this פרק צ"א since the entirety of the last pereq was omitted. All other mss number this פרק צ"ב.

³³ (At that time Jesus said to his disciples and to a company of the Jews: Hear now the parable of the sower. A certain honorable man planted a vineyard, walled it up on every side, built a tower in its midst, and also dug a vat in it, entrusted it to servants, and went on his way.

³⁴ It came to pass at the time of the gathering of the produce, he sent his servants to those who were working to receive his produce.

³⁵ But the workers took his servants, smote the first, killed the second, and the third they stoned with stones.

³⁶ Again he sent many more servants than the first and they did to them likewise.

³⁷ Finally, he sent them his son saying: Perhaps they will honor my son.

³⁸ The workers saw his son and said to one another: This is the heir. Come, let us kill him and we will inherit his estate.

³⁹ So they took him, cast him out of the vineyard, and killed him.

⁴⁰ Now when the lord of the vineyard comes what will he do to them?

⁴¹ They answered him saying: As for the wicked he will destroy them in misery and his vineyard he will give to other workers who will immediately give to him the portion of his produce.

⁴² Jesus said to them: have you not read the scripture, the stone the builders rejected has become the head of the corner; this was from the Lord; it is a marvel in our eyes.

⁴³ Therefore I say to you the kingdom of heaven will be torn from you and given to a nation producing fruit.

⁴⁴ He who falls upon this stone will be cast down; he who falls upon it will be broken apart.

⁴⁵ The chief priests and the Pharisees heard his parables and understood that he was speaking in regard to them.

⁴⁶ They sought to kill him but they feared the crowds to whom he was a prophet.)

Chapter 22

¹ Jesus answered and spoke to them again in the words of a parable.

- ²מלכות שמים דומה למלך אשר עושה חופה.
³וישלח את עבדיו בעד הקרואים לחופה ולא אבו לו.
⁴וישלח עוד עבדים אחרים לאמר אמרו לקרואים הנה הכנתי
המשתה וזבחתי שורים ועופות והכל מוכן. בואו אל החופה.
⁵והם בזו וילכו מקצתם בעיר ומקצתם בעסקיהם.
⁶והאחרים (לקחו את עבדיו) והתעללו בם והרגום.
⁷וישמע המלך ויחר אפו וישלח הרוצחים ההם ואת ביתם
שרף באש.
⁸אז אמר לעבדיו החופה מוכנת היא רק הקרואים לא היו ראויים.
⁹ועתה צאו אל הדרכים וכל אשר תמצאו קראו לחופה.
¹⁰ויצאו עבדיו אל הדרכים ויקבצו כל הנמצאים טובים ורעים
ותמלא החופה מהאוכלים.
¹¹ויבא המלך לראות האוכלים וירא שם אדם אשר לא היה מלובש
בגדי החופה.
¹²ויאמר לו אהובי איך באתה לכאן בלא לבושי החופה. והוא החריש.
¹³אז אמר המלך למשרתיו אסרו ידיו ורגליו והשליכוהו בשאול
תחתית ושם יהיה בכי וחרוק שינים.
¹⁴הקרואים רבים והנבחרים מעטים.

פרק צ"ג

- ¹⁵אז הלכו הפירושים ויועצו לקחתו בדבר.
¹⁶וישליחו אליו מתלמידיהם עם פרושים מהורודוס לאמר רבי
ידענו שנאמן אתה ותלמוד באמונה דרך האלקים ואינך חושש
לשום דבר ולא נושא פנים.
¹⁷אמור מה יראה לך הנכון לתת מס לְצִיזָאֲרִי אם אין.
¹⁸ויחרישו את נכלותם ויאמר למה תמיתוני הנפנים.

^{22:3} ABDEFG, omit C לבא [לוי ^{22:3}

^{22:4} ABDEFG שור ועוף [שורים ועפות | שורים הכינותי [הכנתי ^{22:4}

D בא בזו | G והם לא באו, omit C, והם בזו ^{22:5}

G בהם [בם | ABDEFG לקחו את עבדיו [לא ^{22:6}

A ההורגים [הרוצחים | ABDEFG חיל וישמיד + [וישלח | וישמע ^{22:7}

G לכו + [ועתה ^{22:9}

G וימצאו + [הדרכים | omit EF [אל הדרכים ^{22:10}

D מלבוש [מלובש | G ראוי לחופה [היה ^{22:11}

A חופה [החופה | A בכאן [לכאן | A אדוני [אהובי ^{22:12}

C וחריקה [חרוק | ABDEFG תחתיות [תחתית | ABDEFG במחשכי [בשאל | omit EF [ורגליו ^{22:13}

A מרוצים [מעטים | EF מרוצים [רבים ^{22:14}

At this point the Brit. Lib. ms and ms C number this section פרק צ"ג, leaving out צ"ב, thus bringing

their numbering system into line with the other mss. See 21:33 and 22:1. | D בדברו [בדבר |

omit D [עם פרושים מהורודוס | CF וישלחו [וישליחו | EF ויועצו עם תלמידיהם + [Beginning] ^{22:16}

A האלים [האלקים | A פריצים [פרושים

F לציסר, CDEG לציזר, B לציזר, A לשיוזר [לציזאר | omit G [לך | G לנו + [אומר ^{22:17}

ABDEFG הנפים [תנפנים | ABDEFG תסיתוני [תמיתוני | ABDEFG ויכר ישו [ויחרישו ^{22:18}

- ² The Kingdom of heaven is like a king
who made a wedding ceremony.
³ He sent his servants to those who had been invited to the wedding
ceremony, but they did not wish (to come).
⁴ He again sent other servants saying: Tell those who are invited, behold I
have prepared a feast, I have killed oxen and fowl, and all is ready.
Come to the wedding ceremony.
⁵ But they scorned and went away, some into the city and some to their
businesses.
⁶ Others (took his servants), abused them, and killed them.
⁷ The King heard this, was angry, sent those murderers away, and burned
their house with fire.
⁸ Then he said to his servants: The marriage ceremony is ready, but those
who were invited were unworthy.
⁹ Now go out unto the roads and all whom you find invite to the marriage
ceremony.
¹⁰ His servants went out unto the ways and assembled all those who were
found, good and bad; so the marriage ceremony was filled with those
who were eating.
¹¹ The king entered to see those who were eating and saw there a man
who was not clothed in wedding garments.
¹² He said to him: My friend how did you come in here without wedding
garments? He was silent.
¹³ Then the king said to his servants: Bind his hands and feet and cast him
to the nether most and lowest hell; there will be weeping and gnashing
of teeth.
¹⁴ Many are called but few are chosen.
¹⁵ Then the Pharisees came and took counsel to take him in speech.
¹⁶ They sent to him some of their disciples, with (violent men) from
Herod saying: Rabbi, we know that you are faithful, you faithfully
study the way of God, you fear nothing, and are impartial.
¹⁷ Tell us your opinion: Is it right to give tribute to Caesar or not?
¹⁸ (Jesus recognized) their deceit and said: Why do (you entice me,
hypocrites)?

19 הראו לי מטבע המס. ויביאו לו.
 20 ויאמר אליהם למי הצורה הזאת והרשום.
 21 ויאמר לְצִינְאֵרִי. אז אמר אליהם ישׁוֹ השיבו לְצִינְאֵרִי את
 אשר לְצִינְאֵרִי לְצִינְאֵרִי ואשר לאלקים לאלקים.
 22 וישמעו ויתמהו ויעזבוהו וילכו.

פרק צ"ד

23 ביום ההוא קראו אליו הצדוקים והכופרים בתחיית המתים.
 וישאלוהו
 24 ללאמר ר' אמור לנו אמר משה כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם
 ובן אין לו שיקח אחיו את אשתו לקיים זרע אחיו.
 25 והנה שבעה אתים היו בינינו ונשא הראשון אשה ומת בלא זרע
 ויבם אחיו את אשתו.
 26 וכך השני ושלישי עד השביעי.
 27 ואחריהם מתה האשה.
 28 שכבר היה לכולם אל מי מהשבעה תהיה האשה.
 29 ויען ישׁוֹ ויאמר אליהם תשגו ולא תבינו הספרים ועוז
 האלקים.
 30 ביום התקומה לא יקחו האנשים נשים ולא הנשים אנשים רק יהיו
 כמלאכי אלקים בשמים.
 31 הלא קראתם מתחיית המתים שאמר ה" לכם שאמר
 32 אני ה" אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב. וא"כ אינו אלקי
 המתים כ"א אלקי החיים.
 33 וישמעו החבורות ויתמהו מחכמתו.

22:19 EF פשדי + D פשוט אחד + AG פשוט + [לן 19:22]

22:21 CDE²AG, B לציזר, A לשיזר^{1,2,3} לציזארי | EF אז אמרו, BG ויאמרו | ויאמר 21:22
 DEFG ואת אשר | ואשר | omit ABEFG | [לציזורי] omit A | את | AEF להם | אליהם | F לציסר
 omit B | [לאלקים] | A ולאליהם אשר לאליהם | ואשר לאלקים לאלקים

22:22 omit EF | וישמעו

22:23 A קרבו | קראו | H בעת ההיא | ביום ההוא

22:24 omit G | [לקיים זרע אחיו] | omit A | אמור לנו

22:25 G את + | הראשון | omit G | והנה . . . בינינו

22:26 There is confusion in the text of G.

22:27 B ואחרות | ואחריהם

22:28 G למי | אל מי | BDEFG היתה, A שהיתה | היה | omit A | שכבר

A ביום התחיה למי משבעהם תהיה לאשה שכבר היתה לכלם | אל . . . האשה

22:29 EF ועוד | ועוד | G תנשו | תשגו | H ויען להם ישו ויאמר | ויען ישו ויאמר אליהם

A האלים | האלקים

22:30 A אלים | אלקים | A אלא | רק | omit G | ולא הנשים אנשים

22:31 + לכם, omit ABEFH, [שאמר] omit H | "ה" | omit DG | [שאמר ה" לכם]

22:32 H כי | כ"א | H ואלקי | אלקי² | A אלהי^{1,2,3,4,5} | אלקי | omit G | [אני]

- 19 Show me a tax coin. They brought (a plain one) to him.
 20 He said to them: Whose form is this and [whose] impression?
 21 They said: Caesar's. Then Jesus said to them: Return to Caesar that which is Caesar's and to God that which is God's.
 22 They heard and were amazed. They left him and went away.
 23 On that day, the Sadducces and those who deny the resurrection of the dead met him. They asked him
 24 saying: Rabbi, Moses surely said to us: When brothers dwell together and one of them dies and has no son, his brother should take his wife to raise up the seed of his brother.
 25 Behold there were seven brothers among us. The first one took a wife, died without seed and his brother married his wife.
 26 Likewise the second and third unto the seventh.
 27 After them the woman died.
 28 Since (she) had already belonged to all of them, to which of the seven will she be a wife?
 29 Jesus answered and said to them: You err and do not understand the writings or the power of God.
 30 In the day of resurrection men will not take women nor women men, but they will be like the angels of God in heaven.
 31 Have you not read concerning the resurrection of the dead that the Lord spoke to you saying:
 32 I the Lord am the God of Abraham, the God of Isaac and the God of Jacob? If so, he is not the God of the dead but the God of the living.
 33 The crowds heard and were amazed at his wisdom.

פרק צ"ה

³⁴ וכאשר ראו הפירושים כי אין מענה לצדוקים התחברו עבדיו.

³⁵ וישאלוהו חכם א' לנסותו

³⁶ ר' אמר איזה היא מצוה גדולה שבתורה.

³⁷ אמר לו ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו'.

³⁸ זו היא הראשונה.

³⁹ שנית דומה אליה ואהבת לרעך כמוך.

⁴⁰ ועל שתי המצוות האלה התורה כולה תלויה והנביאים.

⁴¹ ויאספו הפרושים וישאלם יש"ו

⁴² לאמר מה יראה לכם מן המשיח וכן מי יהיה. ויאמרו לו בן דוד.

⁴³ ויאמר להם איך קראו אותו דוד ברוח הקדש לאמר אדון

⁴⁴ דכתיב נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום

לרגליך.

⁴⁵ אם דוד קראו אדון איך יהיה בנו?

⁴⁶ ולא יכלו להשיבו דבר מכאן ואילך פחדו לשאול ממנו דבר.

פרק צ"ו

¹ אז דבר יש"ו אל העם ואל תלמידיו

² לאמר על כסא משה ישבו הפירושים והחכמים.

³ ועתה כל אשר יאמר לכם שמרו ועשו ובתקנותיהם ומעשיהם אל

תעשו שהם אומרים והם אינם עושים.

⁴ ודורשים ונותנים משאות גדולות לא יוכלו לסובלם והם

אפי' באצבעם אינם רוצים לנוע.

22:34 C אחריו, EF יחדו, ABDG יחדיו [עבדיו] 22:34

A מהם + א' | G ואמר + EF, וישאלוהו וישאלוהו 22:35

F בתורה [שבתורה] | A 2 1 A [מצוה גדולה] | CEFG איזו [איזה] | A רבי [ר'] 22:36

ABDEF ובכל נפשך ובכל מאדך and add: וכו' omit G | ובכל לבבך | A אלהיך [אלקיך] 22:37

G הגדולה והראשונה, DEF והגדולה, C המצוה גדולה, A והגדולה שבמצוות + [הראשונה] 22:38

ABDEFG והשנית [שנית] 22:39

B תורה [התורה] | A האלו [האלה] 22:40

omit G [ישו] 22:41

omit A [ובן מי יהיה] | G [לאמר] 22:42

4 1 [ברוח הקדש לאמר אדון] | ABDEFG קרא [קראו] | A ואיך [איך] | DG BEF, omit אליהם [להם] 22:43

omit EFG [לאמר] | 2 G

omit FG [עד . . .] | A לאויביך [אויביך] 22:44

EFG היה [יהיה] | ABDEFG קורא אותו [קראו] 22:45

ABCDEG ומכאן ומכאן 22:46

G תעשו ותשמרו [שמרו ועשו] | ABDEFG יאמרו [יאמר] | EF מעתה [עתה] 23:3

omit ABDEFG [והם] | F וכמעשיכם, E וכמעשיהם [ומעשיהם] | F ובתקנותיכם, ABDEG

EF [שכמי האדם], + BDG [שכמי אדם], + A [שכמי בני האדם] + [לסובלם] | C [omit] 23:4 vs 4

BG

³⁴ When the Pharisees saw that the Sadducees had no answer, they joined his servants.

³⁵ Then a sage asked him tempting him:

³⁶ Rabbi, tell [us] which is the greatest commandment in the Torah.

³⁷ He said to him: Thou shalt love the Lord your God with all your heart (and with all your soul and all your strength).

³⁸ This is the first.

³⁹ The second is like it: Thou shalt love your neighbor as yourself.

⁴⁰ Upon these two commandments the whole law hangs and the prophets.

⁴¹ The Pharisees assembled and Jesus asked them

⁴² saying: What is your opinion concerning the Messiah, whose son will he be? They said to him: The son of David.

⁴³ He said to them: How is it that David by the Holy Spirit called him saying: Lord,

⁴⁴ as it is written: The Lord said to my Lord sit at my right hand until I make your enemies the footstool of your feet.

⁴⁵ If David called him Lord, how is he his son?

⁴⁶ They were not able to answer him a word (and) from then on they feared to ask him anything.

Chapter 23

¹ Then Jesus spoke to the people and to his disciples

² saying: Upon the seat of Moses the Pharisees and the sages sit.

³ Now all which (they) say to you keep and do; but (according to) their ordinances and deeds do not do because they say and do not.

⁴ They demand and set forth great burdens [which] (the shoulders of men) are not able to bear; but they themselves even with their finger are unwilling to move.

5 וכל מעשיהם עושים למראה עינים ולובשים מלבושים יקרים
 וציציות נקראים פִּיבְ"לִיאֹס גדולים
 6 אהבים להיות מסוכים ראשונה בבתי משתאות ולהיות מושבם
 בבתי כנסיות בראשונה
 7 ולהשתחוות להם בחוצות ולקוראם רבנים.
 8 ואתם אל תרצו להיות נקראים רבנים. אחד הוא רבכם וכולכם
 אחים.
 9 ואב אל תקראו לאדם על הארץ. אחד הוא אביכם שבשמים.
 10 ואל תקראו רבנים שרבכם אחד הוא המשיח.
 11 הגדול ביניכם יהיה משרת אתכם.
 12 ואשר יתרום ישח ואשר ישח ירום.

פרק צ"ז

13 אֵי לֹכְם הַפְרוּשִׁים וְהַחֲכָמִים חֲנָפִים מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּפָנַי בְּנֵי אָדָם
 וְהַרְצִימִם לְבָא אֵינְכֶם עֹזְבִים אוֹתָם לְבָא.
 14 אֵי לֹכְם הַפְרוּשִׁים וְהַחֲכָמִים חֲנָפִים שְׂאתֶם אוֹכְלִים וְחוֹלְקִים
 נִכְסֵי הַנְּשִׁים הָאֲלֻמְנוֹת בְּדֶרֶשׁ אַרְוֹךְ וּבַעֲבוּר זֶה תִּסְבְּלוּ עֹנֵשׁ אַרְוֹךְ.
 15 סוֹבְבִים הֵימָּה וְהֵיבְשָׁה לְקֶשֶׁר לֵב אִישׁ אֶחָד בְּאֲמוֹנַתְכֶם וְכֹאשֶׁר
 יִהְיֶה נִקְשֶׁר יִהְיֶה רַע כְּפִלִים מִקֹּדֶם.
 16 אֵי לֹכְם מוֹשְׁבֵי הָעוֹרִים אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ שֶׁהַנִּשְׁבַּע בַּהֵיכַל אֵינוֹ חַיִּיב
 וְאֲשֶׁר יִדּוֹר בְּאִיזָה דָּבָר שֶׁהוּא נִקְדֵּשׁ לְבִנְיִין הַהֵיכַל חַיִּיב לְשַׁלֵּם
 17 מְשׁוֹגְעִים וְעוֹרִים אִיזָה יוֹתֵר גְּדוֹל הַהֵיכַל אוֹ דָּבָר הַנִּקְדֵּשׁ לְהֵיכַל
 18 וְאֲשֶׁר יִשְׁבַּע בְּמִזְבַּח אֵינוֹ חַיִּיב וְהַנִּשְׁבַּע שִׁיקְרִיב קֶרְבֵּן חַיִּיב לְתַת.
 19 אִיזָה יוֹתֵר הַקֶּרְבֵּן אוֹ הַמִּזְבַּח הַמִּקְדָּשׁ אוֹ הַקֶּרְבֵּן?
 20 אֲשֶׁר יִשְׁבַּע בְּמִזְבַּח נִשְׁבַּע וּבְכָל מֵה שְׁבַתְכוּ.

23:5 BF, פיבליאוש, A, פיבלאש [פיבליאוס] | G בגדהם, D מעשיהם [מלבושים] | C omit [וכל] . . . עושים
 EG פיבליאוש, D פיבליאוש
 23:6 | ABDEFG 3 1 2 | בבתי כנסיות בראשונה | מושבים read [מושבם] | A להיותם [להיות]
 BDEFG ראשונה, A ראשון
 23:7 G ולקראת להם, EF ולקראם [ולקוראם]
 23:8 omit D (hap) . . . רבכם . . . אחים
 23:9 omit D (hap—see on 22:8) . . . ואב . . . הוא
 23:10 omit EF | אחד | C שרבכם [שרבכם]
 23:11 A יתרום [ירום] | EF [ישח]
 23:12 ABDEFG, אתם אינכם באים + [אדם] | BDEFG שאתם סוגרים + [חנפים] | A
 והרוצה [והרוצים] | DEF האדם
 23:14 omit EF, ABC ארוך [ארך] | omit EF [זה] | G [הנשים]
 23:15 EF רעב [רע] | EF כאשר [וכאשר] | G [לב]
 H להיכל ולבנינו [לבניין ההיכל] | A נקשר [נקדש] | H שתאמרו [אשר תאמרו]
 23:16 G לו [להיכל] | ABGH הדבר [דבר] | ADEFGH איזהו [איזה]
 23:17 D נשבע [ישבע]
 23:18 ACDEFG איזהו [איזה] | ABDEFG אי העורים + [Beginning of vs]
 23:19 A אשר בתוכו [מה שבתוכו] | G במה [ובכל מה] | A בו + [נשבע]
 23:20 Vs 21 omitted by all mss.

- 5 All their actions they do for the sake of appearances: they wear expensive garments and large tassels, called phiblios;
 6 they love to recline first in the banquet halls, to be (seated) first at the synagogues,
 7 to prostrate themselves in the streets, and to be called Rabbi.
 8 But as for you, do not desire to be called Rabbi. One is your Rabbi and all of you are brothers.
 9 Call no man upon the earth father. One is your father who is in heaven.
 10 Do not be called Rabbi, because one is your Rabbi, the Messiah.
 11 The greatest among you will serve you.
 12 He who exalts himself will be humbled; he who is humbled will be exalted.
 13 Woe to you Pharisees and sages, hypocrites (because you close up) the kingdom of heaven before men; (you yourselves do not enter) and those who wish to enter you do not permit to enter.
 14 Woe to you Pharisees and sages, hypocrites, because you devour and divide the wealth of certain widows with lengthy exposition; for this you will suffer a long punishment.
 15 You encompass sea and land to bind the heart of one man to your faith and when he is bound he is doubly worse than before.
 16 Woe to you, council of the blind, who say that he who swears by the temple is not obligated, but he who vows by anything which is consecrated to the structure of the temple is obligated to pay,
 17 —mad and blind men, which is greater, the temple or that which is consecrated to the temple?—
 18 and whoever swears by the altar is not obligated but he who swears that he will make an offering is obligated to give it.
 19 (Woe blind men), which is more, the gift or the altar, the temple or the gift?
 20 He who swears by the altar swears (by it) and by everything which is in it.

²²ואשר ישבע בכסא אלקים נשבע בו וביושב עליו.

פרק צ"ח

²³אוי להם לחכמים ולפרושים המעשרים הנמנע והשבת והרמון והגוזלים ענבים אשר הוא יותר נכבד זהו משפטי התורה והם החד והאמת והאמונה. אלו המאמרים ראויים לעשות ולא לשכוח אותם.

²⁴זרע מנהיגים העורים מדקדקים בדבר היתוש וכולעים את הגמל.
²⁵אוי לכם הפרושים והחכמים שתקנחו הכוסות והקערות מבחוץ ותוכם מלא נבלה וטומאה.

²⁶רחוף נקה תחלה מה שבתוכו להיות טהור אשר מבחוץ.

²⁷אוי לכם החכמים והפרושים החנפים הדומים לקברים המלובנים שידמו מבחוץ יבין לבני אדם ובתוכן מלאות עצמות מתים ומטונפים.

²⁸כן תראו אתם מבחוץ צדיקים לבני אדם ובקרבכם מלאות חנפות ורשעות.

²⁹אוי להם החנפים והפרושים והחכמים שתבנו קברי הנביאים ותכבדו צאני הצדיקים.

³⁰ותאמרו אם היינו בימי אבותינו לא היינו מניחים בימי הנביאים.

³¹בזאת אתם מעידים על עצמכם שבנים אתם לאשר הרגו הנביאים ואתם נוהגים כמעשה אבותיכם.

³²נחשים זרע צפעונים איך תנוסו מדין גיהנם אם לא תשובו בתשובה.

פרק צ"ט

³⁴בעת ההיא אמר יש"ו לחבורות היהודים לזאת הנני שולח לכם נביאים וחכמים וסופרים. ומהם תהרגו ומהם תכאיבו בבתי כנסיותכם ותרדפוני מעיר אל עיר.

^{23:22} B ביושב [בו וביושב] | G וביצא עליו + [בו] | A אלים [אלקים] | A נשבע [ישבע] ^{23:22}

^{23:23} The Brit. Lib. ms and ms C break off at this point. Ms D becomes our basic text from here to the end. | + [ראויים] | omit G | והאמת | G וענבים, ABEF ועוברים [ענבים] | ABFE הנענע [הנמנע] | end. | B אות [אותם] | A להעשות [לעשות] | EF

^{23:24} 2 | A [הקערות מבחוץ] | G תקנחו, A שתקנחו [שתקנחו]

^{23:25} B שבחוץ [מבחוץ] | EF החנף מנהג, B החנף, A החנף נקה [רחוף נקה]

^{23:26} ABF ובתוכם [ובתוכן] | EG האדם [אדם] | ABFE יפים [יבין]

^{23:27} A מלאים [מלאות] | B בקרבכם [ובקרבכם] | F האדם [אדם]

^{23:28} | A וציוני הצדיקים תכבדו [ותכבדו צאני הצדיקים] | omit G | [החכמים] | ABFEG לכם [להם] ^{23:29}

ABEF ציוני

^{23:30} A להמית [בימי]

^{23:34} | B מהם [ומהם] | G חנפים +, BF סופרים [וסופרים] | F חכמים [וחכמים] | EF אני [הנני]

A [ותרדפום] [ותרדפוני] | A ותתלו +

²² He who swears by the throne of God swears by it and by the one who sits upon it.

²³ Woe to them, the sages and Pharisees, who tithe (mint,) dill, and pomegranate, but who commit robbery (and leave undone) that which is weightier, that is, the judgments of the Torah which are: kindness, truth and faithfulness. These are commands worthy of doing; one should not forget them.

²⁴ Offspring of blind leaders, who are strict in the matter of the gnat and swallow the camel.

²⁵ Woe to you Pharisees and sages because you cleanse cups and platters on the outside but inside them is full of wickedness and uncleanness.

²⁶ (Hypocrite), cleanse first that which is inside in order that that which is outside might be pure.

²⁷ Woe to you sages and Pharisees, hypocrites, who are like whitened sepulchers which appear on the outside to be (beautiful) to men, but on the inside are full of the bones of the dead and the filthy.

²⁸ Thus you appear on the outside to be righteous to men, but within you are full of hypocrisy and wickedness.

²⁹ Woe (to you), hypocrites, Pharisees, and sages because you build the tombs of the prophets and glorify the (monuments) of the righteous.

³⁰ You say: If we had been in the days of our fathers we would not have permitted [them] (to put) the prophets (to death).

³¹ In this you bear witness against yourselves that you are sons of those who killed the prophets.

³² You behave according to the deeds of your fathers.

³³ Serpents, seed of vipers, how will you escape the judgment of Gehenna if you do not turn in repentance?

³⁴ At that time Jesus said to the crowds of Jews: Therefore, behold I am sending to you prophets, sages, and scribes. Some of them you will kill, some of them you will afflict in your synagogues and you will pursue (them) from city to city,

[MT 23:35-24:9]

³⁵עליכם דם כל צדיק הנשפך על הארץ מדם הבל הצדיק עד דם
צכריה בן ברכיה אשר הרגתם בין ההיכל ולמזבח.
³⁶באמת אני אומר לכם שיבואו כל אלה על הדור הזה
³⁷ועל ירושלים ההורגת הנביאים ומסלקת השלוחים כמה פעמים
רציתי לאסוף בניך כאשר תאסוף התרנגולת אפרוחיה תחת
כנפיה ולא רצית.
³⁸לכן אתם תעזבו בתיכם חרבות.
³⁹באמת אני אומר לכם לא תראוני מכאן ואילך עד שתאמרו ברוך
מושיענו.

פרק ק'

¹ויהי כאשר יצא יש"ו מן המקדש וכשהיה הולך נגשו תלמידיו
להראותו בניני המקדש.
²ויאמר תראו כל אלה אמן אני אומר לכם שהכל יהרס ולא ישאר
שם אבן על אבן.
³ובשבתו על הר הזתים נגד בית המקדש שאלו לו פיט"רוש ויחנן
ואנדריאה בסתר מתי יהיה כל אלה ומה האות שיהיה כשהיו
כל אלה הענינים או כשיתחילו ומתי יהיה תכלית העולם
וביאאתך.
⁴ויען להם יש"ו השמרו פן יתעה אתכם איש
⁵שרבים יבאו בשמי לאמר אני הוא המשיח ויתעו אתכם.
⁶ואתם כאשר תשמעו המלחמות וחברת הצבאות השמרו פן תהבלו
שכל זה עתיד לבא אבל עדין אין התכלית.
⁷ויקום גוי על גוי וממלכה על ממלכה ויהיו מהומות רבות
ורעב כבד ורעש במקומות.
⁸כל אלה תחלת המכאובות.
⁹ואז יאסרו אתכם לצרות ויהרגו אתכם ותהיו לחרפה לכל העמים
על שמי.

^{23:35} Beginning] + אBEF לתת | EF מדם [עד דם | omit B | [בן ברכיה | A והמזבח [והיכל ולמזבח | B והמזבח [ולמזבח | A |
^{23:37} G את + [התרנגולת | A ומסלקת [ומסלקת | G השלוחים והנביאים | BG רציתם [רצית | G omit | תחת כנפיה
^{24:1} G בנין הבית והמקדש | בניני המקדש | G את + [להראותו | G מהמקדש [מן המקדש
^{24:2} A omit | שם | G להם + , EF ואומר [ויאמר
^{24:3} | AG פיטרו [פיטרוש | A שאל [שאלו | ABEF omit | בית | A בהר [על הר
EF לו + [כשיתחילו | G omit | אנדראוס , EF ואנדריאש [ואנדריאה
A וביאתה [וביאאתך | F מתי [ומתי |
^{24:4} EF לכם [אתכם | EF לכם + [השמרו
^{24:5} A את הרבים [אתכם | A omit | הוא
^{24:6} G תבהלו [תהבלו
^{24:8} A omit [המכאובות
^{24:9} AEF ימטרו [ואסרו

MT 23:35-24:9]

³⁵ (in order to place) upon you the blood of every righteous
one which has been poured out upon the earth, from the blood of Abel
the righteous unto the blood of Zechariah the Son of Barachiah whom
you killed between the temple and the altar.
³⁶ Truly I say to you that all these things will come upon this generation,
³⁷ and upon Jerusalem who kills the prophets and removes those who are
sent. How many times I wished to gather your children as a hen gathers
her chicks under her wings and you would not.
³⁸ Therefore you will leave your houses desolate.
³⁹ Truly I say to you, you will not see me henceforth until you will
say: Blessed is our savior.

Chapter 24

¹ It came to pass when Jesus went out from the temple, as he was going,
his disciples drew near to show him the buildings of the temple.
² He said: You see all these; truly I say to you that all will be destroyed
and there will not be left there one stone upon another.
³ As he sat on the Mount of Olives opposite the temple, Peter, John and
Andrew asked him secretly: When will all these things be and what will
be the sign when all these matters will take place, or when will they
begin and when will be the end of the world and your coming?
⁴ Jesus answered them: beware lest anyone should lead you astray,
⁵ because many will come in my name saying: I am the Messiah, and they
will lead you astray.
⁶ As for you, when you hear of wars and a company of hosts, beware
lest you become foolish, because all of this will occur, but the end will
not be yet.
⁷ Nation will rise up against nation and kingdom against kingdom; there
will be great tumults, grievous famine, and earthquake in [various]
places.
⁸ All of these are the beginning of suffering.
⁹ Then they will bind you over for tribulation and will kill you, and you
will become a reproach to all the nations for my name.

- 10 ואז ירגזו רבים ויכגדו הם בהם ויתקצפו ביניהם.
 11 ויקומו נביאי השקר ויטעו את הרבים.
 12 וכאשר תרבה הרשעות תפוג אהבת רבים.
 13 ואשר יחכה עד התכלית יושע.
 14 ותדרש בשורה לעז או' נגילי זאת בכל הארץ לעדות עלי על כל הגוים ואז תבא התכלית.
 15 זה אנטיק'ריסטוש וזהו שקוץ שומם האמור על פי דניאל עומד במקום קדוש והקורא יבין.
 16 אז אשר בודא ינוסו להרים.
 17 ואשר על הבית לא ירד לקרות שום דבר מביתו.
 18 ואשר בשדה לא ישוב לקחת כתנתו.
 19 הוי להרות ולמניקות בימים ההם.
 20 התפללו לאל שלא תהיה מנוסתכם בסתו ובשבת.
 21 שאז תהיה צרה גדולה אשר לא נהיתה מבראת העולם עד עתה וכמוה לא תהיה.
 22 ולולי היות הימים ההם מעטים לא יושיע כל בשר רק בעבור הנבחרים ימעטו הימים ההם.
 23 ובאותו הזמן אם יאמר איש לכם הנה המשיח או לשם לא תאמינו.
 24 שיקומו משיחי שקרים ונבאי השקר ויתנו אותות ומופתים גדולים בענין שאם יוכל להיות יבאו בטעות את הנבחרים.
 26 ואם יאמרו לכם הנו במדבר אל תצאו והנו בחדרים אל תאמינו.
 25 ההנני אומרו לכם קודם היותו.

פרק ק"א

27 עוד אמר להם יש"ו לתלמידיו כמו שהברק יוצא במזרח ונראה במערב כן תהיה ביאתו שלבן האדם.

24:10 ויתקצפו ויתקצפו | BF באים | בהם | EF ירגשו | ירגזו 24:10

24:11 שקר | השקר | G

24:14 [הגוים | omit A | על | ABEFG אפסי + | בכל | EF אוונגילי, A אוונגילי | B בלעז | לעז | G] | G בא | תבא | G העם

24:15 [דניאל הנביא, AG הנביא + | על פי דניאל | A אנטיקרישט | אנטיקריסטוש | EF והוא, A זהו | זה] | EF

24:16 [אז | G] | AEF ביהודה | ביהודה | G ואז | אן | EF

24:17 [קרות | לקרות | AB, לקח | G, omit EF]

24:19 [הוי | הוא | EF]

24:20 [ושבת | ובשבת | BEFH | ביום השבת | בסתו ובשבת | A בסתו | בסתו | G] | omit G [לא אל | העם]

24:21 [אשר | לא | F]

24:22 [ישוע | יושיע | ABEFG] | EF [omit] | A [ולילא | ולולי] | 24:22

24:23 [אם | לשם | ABEF] | לכאן + [המשיח] | G

24:24 [מות | את | A] | [יבאו | יבאו] | G [רבים | שקרים] | 24:24

24:26 [הנו | והנו] | EF [תשאלו | תצאו] | A [ואז | אם] | 24:26

24:25 [omit] | A [היותו] | | 24:25 Vs 25 comes after vs 26 in Schem-Tob.

24:27 [של | בן | שלבן] | BG [מזרח | במזרח] | A [omit] | 24:27

- 10 Then many will be perturbed, deal treacherously with each other, and be enraged among themselves.
 11 False prophets will arise and lead many astray.
 12 When wickedness multiplies, the love of many will grow faint.
 13 Whoever waits until the end will be saved.
 14 And this gospel, that is, evungili, will be preached in all the earth for a witness concerning me to all the nations and then the end will come.
 15 This is the Anti-Christ and this is the abomination which desolates which was spoken of by Daniel [as] standing in the holy place. Let the one who reads understand.
 16 Then those who are in Juda, let them flee to the mountains.
 17 He who is upon the house, let him not come down (to take) anything out of his house.
 18 He who is in the field, let him not turn back to take his garment.
 19 Woe to those who are pregnant and to those who nurse children in those days.
 20 Pray to God that your flight will not be (on the Sabbath day).
 21 Because then there will be great distress which has not been from the creation of the world unto now and as will not be.
 22 Except those days were few, no flesh would be saved; but for the sake of the chosen those days will be few.
 23 At that time, if one should say to you: Behold the Messiah is (here) or there do not believe it.
 24 Because false messiahs and false prophets will arise and they will give signs and great wonders so that if it can be they will come to lead the chosen astray.
 26 (Then) if they should say to you: Behold he is in the wilderness, do not go out, and: Behold he is in the chambers, do not believe it.
 25 Behold I tell you before it happens.
 27 Again Jesus said to his disciples: As the lightning comes from the east and is seen in the west, so will be the coming of the Son of Man.

²⁸ באיזה מקום שיהיה הגויה שם יתחברו הנשרים.
²⁹ ובאותה שעה אחרי הימים ההם יחשך השמש והירח לא יגיה אורו והכוכבים יפלו מהשמים וחיל השמים יתנווד.
³⁰ ואז יראה האות שלבן האדם בשמים ויבכו כל משפחות האדמה ויראו את בן האדם בעבי השמים בחיל רב ובצורה נוראה.
³¹ וישלח מלאכיו בשופר ובקול גדול לאסוף את נבחריו מארבע רוחות השמים מקצה השמים עד קצותם.
³² מעץ התאנה תלמדו המשל כאשר תראו ענפיה ועלים צומחים תדעו כי קרוב הוא לשערים.
³³ אמן אני אומר לכם שלא יעבור זה הדור עד שכל אלו הדברים יהיו עשויים.
³⁴ והשמים והארץ יעברו.
³⁵ ומהיום ההוא ומהעת ההיא אין מי שיודע ולא מלאכי השמים אלא האב בלבד.

פרק ק"ב

³⁷ עוד אמר יש"ו לתלמידיו כאשר בימי נח כן תהיה בימינו שלבן האדם.
³⁸ כאשר היו קודם המבול אוכלים ושותים ופריים ורבים עד יום שבא נח בתיבה.
³⁹ ולא ידעו עד שבא המבול עליהם וישחיתם כן תהיה ביאתו של בן האדם.
⁴⁰ אז אם יהיו שנים חורשים בשדה אחד צדיק והאחד רשע האחד ילכד והאחד יעזב.
⁴¹ שתים נשים טוחנות בטחון אחת האחת תלכד והאחת תעזב. וזה יהיה שהמלאכים בתכלית העולם יסירו המכשולים מהעולם ויפרידו הטובים מהרעים.

^{24:28} A שתהיה [שיהיה]

^{24:29} EF מן השמים [מהשמים] ABEFG צרת + [אחרי]

^{24:30} A של בן [שלבן]

^{24:31} EF ועד [עד] | omit AEF [השמים] | omit E [ובקול]

^{24:32} All mss jump from קרוב vs 32 to קרוב vs 33 (hap.).

^{24:33} See note on vs 32.

^{24:34} H הדברים האלו [אלו הדברים] | omit B [אלו]

^{24:37} AB EF ביאתו [בימינו]

^{24:38} A פריים [ופריים]

^{24:39} EF מבול [המבול]

^{24:40} EF והב', B והאחת [והתחד] | B האחת [האחד]

^{24:41} A מן העולם [מהעולם] | G אחד [אחת] | EF וב', AB ושתים [שתים]

- ²⁸ Wherever the body is, there will be gathered the vultures.
²⁹ At that time, after (the tribulation of) those days, the sun will grow dark, the moon will not give forth its light, the stars will fall from heaven, and the host of heaven will be shaken.
³⁰ Then will appear the sign of the Son of Man in heaven and all the families of the earth will weep and will see the Son of Man on the clouds of heaven with a great host and with dreadful appearance.
³¹ He will send his angels with a trumpet and with a great shout to gather his chosen from the four winds of heaven, from one end of heaven unto the other.
³² From the fig tree learn the parable; when you see its branches and leaves sprouting know that he is near
³³ to the gates.
³⁴ Truly I say to you: this generation will not pass away until all these things shall be done.
³⁵ Heaven and earth will pass away.
³⁶ But of that day or that time there is none who knows, not even the angels of heaven, but the Father only.
³⁷ Again Jesus said to his disciples: As in the days of Noah so will it be in the days of the Son of Man.
³⁸ Just as before the flood, they were eating, drinking, being fruitful, and multiplying until the day when Noah entered the ark.
³⁹ They did not know until the flood came upon them and destroyed them; so will be the coming of the Son of Man.
⁴⁰ Then if there shall be two ploughing in a field, one righteous and the other evil, the one will be taken and the other left.
⁴¹ Two women will be grinding at a mill; one will be taken and the other left. This is because the angels at the end of the world will remove the stumbling blocks from the world and will separate the good from the evil.

פרק ק"ג

⁴² אז אמר יש"ו לתלמידיו לזאת שמרו עמי שלא תדעו אזו שעה אדוניכם בא.

⁴³ וזאת תדעו אם היה יודע איזו שעה הגנב בא ישמור ולא יעזוב לחבור ביתו.

⁴⁴ כן אתם תהיו נכונים שלא תדעו איזו שעה בן אדם עתיד לבא.

⁴⁵ מה אתם חושבים מהעבד הנאמן והחכם ששם אותו אדוניו על טפיו לתת אכלם בעתו?

⁴⁶ אשרי העבד ההוא שתצווהו אדוניו בכואו עושה כן.

⁴⁷ אמן אני אומר לכם שעל טפיו ישימהו.

⁴⁸ ואם יהיה העבד ההוא רע ויאמר בלבו אדוני מתמהמה ובא

⁴⁹ ויתחיל להכות עבדו אדוניו ויאכל וישתה עם הזוללים

⁵⁰ ובא אדוניו ביום אשר לא יחכה ובעת אשר לא ידע.

⁵¹ ויפרידהו וישים חלקו עם החנפים שם יהיה בכי וחרוק שינים.

פרק ק"ד

¹ עוד אמר יש"ו לתלמידיו מלכות שמים דומה לעשר בתולות שלקחו נרותיהן ויצאו לקראת חתן וכלה.

² חמש מהן היו עצלות כסילות וחמש מהן זריזות וחכמות.

³ החמש כסילות הוציאו נרותיהן ולא הוציאו שמן עמהן.

⁴ והחכמות הוציאו שמן בכליהן עם נרותיהן.

⁵ ויתמהמה החתן והנה כלן נתמהמהו ונשנה.

⁶ ויהי בחצי הלילה והנה קול נשמע הנה החתן בא באו לקראתו.

⁷ אז באו הבתולות כולנה והטיבו נרותיהן.

⁸ ותאמרנה הבתולות הכסילות לחכמות תנו לנו משמנכם

שנרותינו נדעכו.

24:42 | 2 | אדוניכם בא | G שמעו | שמרו | 24:42

ABEFG לחתן | לחבור | A יבא | A אדון הבית + | יודע | 24:43

BG בא | עתיד לבא | FG האדם | אדם | EF היו | תהיו | 24:44

A להם + | לתת | G | והחכם | 24:45

ABEF שיממהו | שתצווהו | 24:46

ABEFG טובו | טפיו | 24:47

B לבוא, AEF לכא | ובא | A העבד | העבד | 24:48

A יבא | ובא | 24:50

A ויפחדהו | ויפרידהו | 24:51

omit AG | חמש | חמש | 25:2

omit EF | עמהם | A הוציא | הוציאו | G העצלות, A הכסילות | כסילות | 25:3

G ונשנן, EF ותשנה, B וישנו | ונשנה | A נתמהמו | נתמהמהו | 25:5

A וקול | והנה קול | 25:6

ABEFG | הבתולות | 25:7

⁴² Then Jesus said to his disciples: Therefore watch with me because you do not know at what hour your lord is coming.

⁴³ This you know, if one knew at what hour the thief was coming, he would watch and not allow him (to dig) into his house.

⁴⁴ So you should be prepared, because you do not know at what hour the Son of Man is going to come.

⁴⁵ What do you think of the faithful and wise servant whose lord places him over his children to give (them) food in its time?

⁴⁶ Blessed is that servant whose lord (finds) him doing thus when he comes.

⁴⁷ Truly I say to you that he will place him over his children.

⁴⁸ But if that servant should be evil and should say in his heart: My lord is late (in) coming,

⁴⁹ and should begin to beat the servant of his lord and should eat and drink with gluttons,

⁵⁰ his lord will come in a day for which he does not wait and at a time which he does not know.

⁵¹ He will divide him and place his portion with the hypocrites; there will be weeping and gnashing of teeth.

Chapter 25

¹ Again Jesus said to his disciples: The kingdom of heaven is like ten virgins who took their lamps and went forth to meet a bridegroom and a bride.

² Five of them were lazy fools and five of them were alert and wise.

³ The five foolish brought their lamps, but they brought no oil with them.

⁴ The wise brought oil in their vessels with their lamps.

⁵ The bridegroom was late and behold all of them lingered and (slept).

⁶ It came to pass at midnight that behold a voice was heard: Behold the bridegroom is coming; come to meet him.

⁷ Then all (those) virgins came and trimmed their lamps.

⁸ The foolish virgins said to the wise: Give us some of your oil because our lamps have gone out.

9ותעננה החכמות לאמר לכו נא אל המוכרים וקנו לכן כי אין די
בשמן שלנו ולכן. נירא שיחסר לנו.
10ויהי כאשר הלכו לקנות בא החתן והמוכנות באו עמו לחופה
ונסגר השער.
11ואח"כ באו הכסילות ותקראנה לשער לאמר אדוננו פתח לנו.
12ויען להן באמת אני אומר לכם איני יודע מי אתן.
13ועל כן השמרו לכם שלא תדעו היום והשעה שיבא החתן.

פרק ק"ה

14עוד אמר יש"ו לתלמידיו דמיון אחר מלכות שמים דומה לאדם
הולך בדרך רחוקה ויקרא את עבדיו ויפזר להם ממונו.
15לאחד נתן חמשה זהובים לשני נתן שנים זהובים ולשלישי אחד
איש כראוי לו נתן להם. וילך לדרכו.
16ווילך המקבל החמשה זהובים והרויח חמשה אחרים.
17וכמו כן המקבל שנים הלך קנה ומכר והרויח חמשה אחרים.
18והמקבל האחד הלך וחפר בארץ ויטמון את ממונו אדוניו.
19ואחר ימים רבים בא אדון העבדים ההם ויבקש מהם חשבון
הממון.
20ויגש המקבל החמשה זהובים אמר לו אדוני חמשה זהובים נתת
לי והא לך חמשה אחרים אשר רוחתי.
21ויאמר לו אדוניו אמנם עבד טוב ונאמן אתה. ויען היית נאמן
במעט אשימך על הרבה בא בשמחת אדוניך.
22וגם המקבל שנים הזהובים נגש ויאמר אדוני שנים זהובים
נתת לי והנה שנים אחרים אשר הרוחתי.
23ויאמר לו אדוניו אמנם עבד טוב ונאמן אתה. וכי היית נאמן
במעט אשימך על הרבה בא בשמחת אדוניך.

A ולכן + ולנו | EF נראה [נירא] | BEFG לכם [לכן] | A לכו + [שלנו] 25:9

G לכן [לכם] | EF להם [להן] 25:12

A שהחתן עתיד לב [שיבא החתן] 25:13

ABEFG(?) ויפקד ויפזר | A א' [אחר] | A היא + [דומה] 25:14

EF לא [לו] | omit AEFG [נתן] | ABEF ולשני [לשני] 25:15

A ירויח [והרויח] | omit F [זהובים] 25:16

BEFG קונה ומוכר | A שהרויח [והרויח] | BEFG קונה ומוכר עד [קנה ומכר] 25:17

F יותר [חמשה אחרים] | E [supralinear correction]

G אלו העבדים [העבדים ההם] | F האדון [אדון] . . . הם | omit F [רבים] | A ואחרי [ואחר] 25:19

G נתת [נתת] | A מחמשה [חמשה] | ABEFG ויאמר [אמר] | G omit [זהובים] | G מקבל [המקבל] 25:20

A הרוחתי [רוחתי] | A עשרה + [לך]

G במועט [במעט] 25:21

ABEFG השנים [שנים] | G ויען מקבל ה"ב ויאמר [וגם] . . . ויאמר 25:22

B זהו, [זהובים] | omit A, [זהובים] | words and omits all else down to vs 24.

omit F [see note on vs 22]. 25:23 Vs 23

- 9 The wise answered saying: Go now to those who sell
and buy for yourselves because there is not enough oil for us and you.
We fear that it will be lacking for us.
- 10 It came to pass when they went to buy, the bridegroom came; those
who were ready went with him into the marriage ceremony and the
gate was closed.
- 11 Afterwards, the foolish came and called at the gate saying: Our lord,
open for us.
- 12 He answered them: Truly I say to you, I do not know who you are.
- 13 Be careful, therefore, because you do not know the day nor the hour
when the bridegroom will come.
- 14 Again Jesus told his disciples another example: The kingdom of heaven
is like a man going on a far journey; he called his servants and dispersed
to them his money.
- 15 To one he gave five coins of gold, to the second he gave two coins of
gold and to the third one, to each according to what was suitable
for him he gave. Then he went on his journey.
- 16 The one who received five coins of gold went and gained five others.
- 17 Likewise the one who received two went, bought, sold, and gained
five others.
- 18 But he who received the one went, dug in the earth, and hid the
money of his lord.
- 19 After many days the lord of those servants came and sought from them
an accounting of the money.
- 20 The one who received five coins of gold came near (and) said to him:
My lord, you gave me five coins of gold and behold for you are five
others which I have gained.
- 21 His lord said to him: Truly you are a good and faithful servant.
Because you have been faithful in a little, I will appoint you over much;
enter into the joy of your lord.
- 22 Also the one who received two coins of gold drew near and said:
My lord, you gave me two coins of gold; here are two others which I
have gained.
- 23 His lord said to him: Truly you are a good and faithful servant. Be-
cause you have been faithful in a little, I will appoint you over much;
enter into the joy of your lord.

[MT 25:24-37]

²⁴ ויגש המקבל האחד ויאמר אדוני ידעתי שעזו וקשה אתה ותקצור
אשר לא זרעת ותאסוף אשר לא פזרת.
²⁵ ומיראתך הלכתי וטמנתי הוהוב שלך והא לך שלך.
²⁶ ויען אדוני ויאמר עבד רע ועצל אחרי שידעת שקוצר אני אשר
לא זרעתי ואוסף אשר לא פזרתי
²⁷ לזאת היית חייב לתת נכסי לשולחני ובכואי הייתי מקבל את
שלי עם ריות.
²⁸ לזאת קחו ממנו הזהב וחנותו לאשר רווח החמשה והובים.
²⁹ לאשר יש לו תנתן לו ולאשר אין לו הראוי לו ילקח ממנו.
³⁰ והעבד העצל השליכהו במחשכי תחתיות ושם יהיה לו בכי
וחרוק שנים.

פרק ק"ו

³¹ עוד אמר יש"ו לתלמידיו ובכוא בן האדם במראהו עם מלאכי
אז ישב על כסא כבודו.
³² ויאספו לפניו כל הגוים ויפריד ביניהם כאשר יפריד הרועה
בין הכשבים ובין העזים.
³³ ויצג את הכשבים לימינו והעזים לשמאלו.
³⁴ אז ידבר לאשר לימינו בואו ברוכים אבי וירשו לכם
ממלכות השמים המוכן לכם מבריאת העולם עד עתה.
³⁵ כי רעבתי ונתתם לי לאכול צמאתי ונתתם לי לשותות אורח
הייתי ותאספוני
³⁶ ערום ותלבישוני חולה ותבקרוני בבית הסוהר הייתי
ותבואו אלי.
³⁷ אז יענו הצדיקים אדוננו מתו ראינוך רעב והשבענוך צמנו
והשקתוך

25:24 omit G | ויאמר

25:25 בארץ + | ישלך A

25:26 אBEF | לו + | ויאמר

25:27 ג | לשולחני בהם +

25:28 א | החמשה | ונתנוהו | ויחנותו | AEF | הוהוב | הוהוב

25:29 ג | תלקח | לו ילקח | ABEF | ינתן | נתן

25:30 omit A | לו | ששם | ושם | ABEFG | השליכהו | הוהוב

25:31 B | בכא | ובכוא

25:32 BEF | הכשבים | הכשבים

25:33 BEF | הכשבים | הכשבים | G (?) | ושיג | EF | ויפריד | ויצג

25:34 ABEF | שמים | השמים | G | ממלכות | ממלכות | G | שבשמים | + | אבי | B | של | ברוכי | B | אשר | לאשר

G | עולם | העולם |

25:35 B | רעבתי | רעב | ותאספוני | G | ותאפוני | רעב | ונתאספוני | B | רעבתי | רעבתי

25:36 A | ותבקרוני | ותבואו אלי | G | הייתי | + | חילה

25:37 | והשקתוך | ABEF | צמנו | צמנו | G | ושבענוך | והשבענוך | G | ויאמרו | + | הצדיקים | ABEF | לו + | ויענו

ABEFG | והשקתוך

MT 25:24-37]

- ²⁴ Then he who received the one drew near and said:
My lord, I know that you are firm and hard and that you reap what you did not sow and gather what you did not scatter.
- ²⁵ So in fear of you I went and hid your coin of gold and behold you have what is yours.
- ²⁶ His lord answered and said: Wicked and lazy servant, since you know that I reap what I did not sow and gather what I did not scatter,
- ²⁷ therefore, you should have given my wealth to my money-changers so that at my coming I would have received what is mine with profit.
- ²⁸ Therefore, take from him the coin of gold and (give it) to the one who gained five coins of gold.
- ²⁹ To the one who has it will be given, but to the one who does not have that which was intended for him will be taken from him.
- ³⁰ As for the lazy servant, cast him into the darkness of the lowest places, there shall be for him weeping and gnashing of teeth.
- ³¹ Again Jesus said to his disciples: When the Son of Man comes in his revelation with his angels, then he will sit upon the throne of his glory.
- ³² All the nations will be gathered before him, and he will separate them as the shepherd separates the sheep and the goats.
- ³³ He will place the sheep on his right and the goats on his left.
- ³⁴ Then he will say to those on his right: enter blessed (of) my father and inherit for yourselves the kingdom of heaven prepared for you from the creation of the world until now.
- ³⁵ Because I was hungry and you gave me to eat, I was thirsty and you gave me to drink, I was a wayfarer and you took me in,
- ³⁶ naked and you clothed me, sick and you visited me, I was in prison and you came to me.
- ³⁷ Then the righteous will answer: O our Lord, when did we see you hungry and satisfied you, (thirsty) and gave you to drink,

³⁸ערום וכסיתוך

³⁹חולה ובקרנוך בבית הסהר ובאנו אליך.

⁴⁰וייען המלך ויאמר להם אמן אני אומר לכם שבכל הפעמים אשר עשיתם לאחד עני מאחד אלו הקטנים כאלו עשיתם לי.

⁴¹וגם ידבר לאשר לשמאלו סורו ממני ארורים ובאו באש עולמית במקום מוכן לכם עם השטן ומלאכיו

⁴²שרעבתי ולא נתתם לי לאכול צמאתי ולא השקיתם לי

⁴³הייתי אורח ולא אספתם אותי ערום ולא כסיתם אותי חולה ובבית ולא בקרתם אותי.

⁴⁴אז יענו גם הם ויאמרו אליו מתי ראינוך אדוננו רעב וצמא או אורח וערום וחולה או בבית הסוהר ולא היינו עמך משרתים אותך.

⁴⁵וייענה אליהם ויאמר אני אומר לכם שכל הפעמים אשר לא עשיתם זאת לעני אחד מאלו הקטנים כאלו לא עשיתם אלי.

⁴⁶ויילכו אלה לדראון עולם והצדיקים לחיי עולם.

פרק ק"ז

¹ויהי כאשר כלה יש"ו לדבר כל הדברים האלה אמר לתלמידיו

²הלא תדעו שאחר שני ימים יהיה הפסח ובן האדם ימסר ביד היהודים לצליבה.

³אז נאספו סגני הכהנים וגדולי העם בחצר נגיד הכהנים ושמו קאיפוש.

⁴ויועצו יחדיו לתפוש את יש"ו בערמה ולהורגו.

⁵ויאמרו לא יהיה בחג פן שאון יהיה בעם.

⁶ויהי כאשר היה יש"ו בכפר חנניה בבית סימון המצורע

25:38 Vs 38] omit FG | E וכסיתוך, AB וכסיתוך | [וכסיתוך

25:39 Vs 39] omit FG

25:40 G אחד מכל אלו כאלו | מאחד . . . כאלו | BEF מאחי | מאחד | EF שכל | שבכל

25:41 G המוכן | מוכן | G (?) מרעם + ממני | EF ואשר | וגם

25:42 G אותי וכי | לי | G שבעתם אותי | נתתם לי לאכול | G שרעבתי | שרעבתי

25:43 Vs 43] omit A | [ערום ולא כסיתם אותי | ABEF הסוהר + | ובבית | [see vs 42]

25:44 B ובבית | או בבית | ABEF או חולה | וחולה | B אדונינו | אדוננו | 3 1 2 A | מתי ראינוך | אדוננו

omit EF | [עמך

25:45 2 1 A | [לעני אחד

25:46 F עהב, A ולנצח נצחים + | [עולם

26:1 H את + | [לדבר

B ביבי | ביד | AH אדם | האדם | G יבא | יהיה

26:2 A קאיפוש | קאיפוש | G גדולי העם והכהנים | סגני . . . העם

26:3 BEF ולהרגו | ולהורגו | G לתפוש | לתפוש | G לב + | [ויועצו

26:4 A ביום החג | בחג

26:5 ABEF שימון | סימון | A חנניא | חנניא

26:6 A חנניא | חנניא

³⁸ naked and clothed you,

³⁹ sick and visited you, in prison and came to you?

⁴⁰ The king will answer and say to them: Truly I say to you that every time you did it to one of the needy of these (my brothers), even the little ones like these, you did it to me.

⁴¹ Also he will say to those on his left: Depart from me you cursed and go into the eternal fire, to the place prepared for you, with Satan and his angels,

⁴² because I was hungry and you did not give me to eat, I was thirsty and you did not give me to drink,

⁴³ I was a wayfarer and you did not take me in, naked and you did not clothe me, sick and in (prison) and you did not visit me.

⁴⁴ Then they also will answer and say to him: When did we see you, O our Lord, hungry, thirsty, or a wayfarer, naked, sick, or in prison and were not with you serving you?

⁴⁵ He will answer them and say: I say to you that whenever you did not do this to one of these needy, even the little ones like these, you did not do it to me.

⁴⁶ Then these will go into eternal abhorrence but the righteous into eternal life.

Chapter 26

¹ It came to pass when Jesus finished speaking all these things, he said to his disciples:

² Do you not know that after two days will be the Passover and the Son of Man will be delivered into the hand of the Jews for the gallows.

³ Then the rulers of the priests and the great ones of the people were gathered together in the court of the chief priest whose name was Caiaphas.

⁴ They took counsel together to seize Jesus by craftiness and to kill him.

⁵ But they said it should not be at the feast lest there be a tumult among the people.

⁶ It came to pass when Jesus was in Cephah-hananyah in the house of Simon the leper,

[MT 26:7-22]

7 נגשה אליו אשה אחת בפך משיחה יקרה ותיצק אותו על ראשו
והוא מסכה לשלחן.
8 וירע להם מאד מדוע האבדון הזה
9 יוכל למוכרה במחיר רב ולתת לעניים.
10 וישׁוׁ הַיּוֹדֵעַ כֹּל דְבַר לְאִיזָה עֲנִין נַעֲשֶׂה אִמְרָה לָהֶם אַתֶּם מַאֲשִׁימִים
אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת. בְּאִמַּת מַעֲשֵׂה טוֹב וְנִפְלֵא עֲשֵׂתָה עִמָּדִי.
11 כִּי הָעֲנִיִּים יַחֲיוּ עִמָּכֶם תָּמִיד וְאֲנִי לֹא אֶהְיֶה עִמָּכֶם תָּמִיד.
12 וְשָׂמָה זֹאת בְּגוֹפִי רוֹמֵז לְקַבֻּרְתִּי.
13 אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם בְּכֹל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּקְרָא בְּשׁוּרָה זוֹ לְעַזְאוֹנְגִּיל
בְּכֹל הָעוֹלָם יֹאמֵר אֲשֶׁר עָשָׂה זֹאת בְּזַכְרִי.

פֶּרֶק ק"ח

14 אִזְ הַלֵּךְ אַחַד מֵהַשְּׁנַיִם עֲשֶׂה שְׂשֻׁמוֹ יוֹדָא אֲשַׁכְּרִיטוֹ לְגַדּוּלֵי הַכְּהֻנִּים.
15 וַיֹּאמֶר מֶה תִּתְּנוּ לִי וְאֲנִי אֲמַסֹּר יִשׁוֹ לָכֶם. וַיִּפְסְקוּ אֹתוֹ שְׁלֹשִׁים
כֶּסֶף.
16 וּמִכָּאֵן וְאֵילֶךְ בִּקְשׁ עֲנִין לְמַסּוֹר אוֹתוֹ.
17 וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג הַמִּצּוֹת קָרְבוּ הַתְּלִמִּידִים לְיִשׁוֹ לֵאמֹר אַנְה
נִכְיִן לְךָ אֲכִילַת הַפֶּסַח.
18 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָכוּ אֶל הָעִיר לְאִיזָה אִישׁ שִׁדְבְּנוּ לָכוּ לַעֲשׂוֹת וְאָמְרוּ
לוֹ כֹּה אָמַר הָרֵב זְמַנִּי קָרוֹב הוּא עִמָּךְ וַיַּעֲשֶׂה פֶסַח עִם תְּלִמִּידָיו.
20 וַיְהִי לַעֲת עָרַב וְהוּא יוֹשֵׁב לְשַׁלְּחָן עִם י״ב תְּלִמִּידָיו.
21 כְּאֹמֵר הָיוּ אוֹכְלִים אָמַר לָהֶם אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם שֶׁאֶחָד
מִכֶּם יִמְסְרֵנִי.
22 וַיִּתְּעַצְבוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּל אֶחָד לֵאמֹר אֲדוֹנֵי הֲאֲנִי זֶה.

26:7 EF על השלחן | לשלחן | מסכב G | מסוכה | מסכה | AG אותה | אותו | F ותצוק | ותיצק 26:7

26:8 G על אשה שפחה | מדוע האבדון הזה | G עד מאד | מאד 26:8

26:9 G וליתן | ולתת | omit G | במחיר רב | G שהיה יכול, B היה יכול | יוכל 26:9

26:10 EF ואת | ונפלא | A אמר | אמר להם | A ענין כל ועשה | ענין נעשה | EF שאיזה | לאיזה 26:10

26:11 A 2 3 1 | ונפלא עשתה עמדי

26:12 ABEFG יהיו | יחיו | EF העדים | העניים 26:12

26:13 B באפי | בגופי 26:13

26:14 ABG, omit F עשתה | עשה | E omit | אשר עשה | EF מקום | העולם | B בלעז | לעז | AG זאת | זו | A בזכרתי | בזכרתי 26:14

26:15 AEF, omit G איסכריוטא | אשכריוטו | FG שמו | ששמו | G מ״ב תלמידיו | מהשנים עשר 26:15

26:16 A בשלשים | שלשים 26:16

26:17 BF אנה | אנה | ABEF אל ישו | לישו 26:17

26:18 ABEF אעשה | ויעשה | EF אדוני + | הרב | EF אשר ידבנו | איש שידבנו 26:18

26:19 Vs 19] omit all mss 26:19

26:20 EF ב״ | י״ב 26:20

26:22 EF omit | אדוני | A האחד מהם | אחד | A לאמר + | מאד 26:22

MT 26:7-22]

- 7 a woman drew near to him with a flask of costly ointment; she poured it upon his head while he was reclining at table.
8 But this waste was very displeasing to them.
9 It would have been possible to have sold it for a great price and to have given it to the poor.
10 Jesus who knows everything in regard to any matter done, said to them: Are you making accusation against this woman? Truly she has performed a good and wonderful deed toward me.
11 Because the poor (will be) with you always, but I will not be with you always.
12 Her placing this on my body refers to my burial.
13 Truly I say to you, everywhere this gospel, that is, evengel, is proclaimed in all the world, that which this one has done will be said in reference to my memory.
14 Then one of the Twelve, whose name was Judas Iscariot, went to the chief priests.
15 He said: What will you give me that I should deliver Jesus over to you? They settled with him for thirty pieces of silver.
16 From then on he sought a context for delivering him over.
17 On the first day of the festival of unleavened bread the disciples came to Jesus saying: Where shall we prepare for you to eat the Passover?
18 He said to them: Go into the city to a certain man who will be a volunteer for the task and say to him: Thus says the teacher, my time is near; with you (I will observe) the Passover with my disciples.
20 It came to pass at the time of evening, he was sitting at table with his twelve disciples.
21 As they were eating he said to them: I say to you that one of you will inform against me.
22 They were very sad and spoke each one to him saying: Lord, is it I?

²³ ויען להם הטובל ידו עמי בקערה הוא ימכרני. וכולם היו אוכלים בקערה אחת. לכן לא הכירוהו שאלו הכירוהו השמידוהו.
²⁴ ויאמר להם יש"ו אמת שבן האדם הולך ככתוב בו אוי לאדם ההוא אשר בשבילו בן אדם ימסר. טוב לו שלא נולד לאיש ההוא.
²⁵ ויען יודא אשר מכרו ויאמר לו רבי האני זה ויאמר אתה דברת.

פרק ק"ט

²⁶ המה אוכלים ויקח יש"ו לחם ויברך ויחלקהו ויתן לתלמידיו ויאמר קחו ואכלו זה הוא גופי.
²⁷ ויקח את הכוס ויתן שבחים לאביו ויתן להם ויאמר שתו מזה כולכם.
²⁸ וזהו דמי מברית חדשה אשר ישפך בעבור הרבים לכפרת עונות.
²⁹ ואומר אני לכם לא אשתה אני מכאן ואילך מפרי הגפן הזאת עד היום ההוא שאשתה אותו חדש עמכם במלכות שמים.
³⁰ וילכו ויצאו להר הזתים.

פרק ק"י

³¹ אז אמר יש"ו לתלמידיו באו כלכם התעצבו עלי הלילה שכן כתיב הך את הרועה ותפוצינה הרועים.
³² ואחרי קומי מהמיתה אגלה לכם בגליל.
³³ ויען פיט'רוש ויאמר לו אם כלם יעצבו עליך אני לא אתעצב לעולם.
³⁴ ויאמר יש"ו אמן אני אומר לך שבזה הלילה קודם קריאת הגבר תכפור בי ג' פעמים.
³⁵ ויאמר לו פיט'רוש אם יתכן לי למות עמך לא אכפור בך. וכזה אמרו לו כל התלמידים.
³⁶ אז בא יש"ו עמהם לכפר גיא שמנים ויאמר שבו נא עד שאלך לשם ואתפלל.

^{26:23} A שאילו [שאלו] AF ימכרני [ימכרני]

^{26:24} G בשבילו + ימסר | EF ימסר בן האדם, A בן האדם ימסר [בן אדם] | omit G [בשבילו]

^{26:25} EF האתה [האני] | G 'ד or 'ר + [מכרו] | omit G [אשר מכרו]

^{26:26} | H ויחך [ויחלקהו ויתן] | EF, omit G אותו + [ויברך] | H את + [ישו] | omit EF [המה אוכלים]

^{26:27} H | omit H [הוא] | ABGH זהו [זה]

^{26:28} H העונות [עונות] | G זה הוא [זהו]

^{26:29} A אבי [שמים] | omit EF [אני²] | omit B [לא אשתה אני] | omit G [אני]

^{26:30} AB EF וישבו [וילכו]

^{26:31} ABFG הצאן [הרועים] | F 1 2 3 | כלכם התעצבו עלי | AB EFGH אמר להם ישו [אמר ישו לתלמידיו]

^{26:32} EF בהר הגליל [בגליל]

^{26:33} A | omit G [כלם] | A פיטרו [פיטרוש]

^{26:34} AEF שבזאת [שבזה] | AB EF לו + [ויאמר]

^{26:35} G כולם [כל התלמידים] | A פיטרו [פיטרוש]

- ²³ He answered them: He who dips his hand with me in the dish will sell me. All of them were eating from one dish. Therefore, they did not recognize him; because if they had recognized him, they would have destroyed him.
- ²⁴ Jesus said to them: Truly the Son of Man goes as it is written concerning him; woe to that man for whose sake the Son of Man is betrayed. Good would it be for that man not to have been born.
- ²⁵ Judas, who sold him, answered and said to him: Rabbi am I this one? He said: You have spoken.
- ²⁶ They were eating and Jesus took bread, blessed, divided it, gave it to his disciples and said: Take and eat; this is my body.
- ²⁷ He took the cup, gave praise to his father, gave it to them, and said: Drink from this, all of you.
- ²⁸ This is my blood of the new covenant which will be poured out for many for the atonement of sins.
- ²⁹ I say to you I will not drink henceforth from the fruit of this vine until that day when I drink it new with you in the kingdom of heaven.
- ³⁰ (They returned) and went out to the Mount of Olives.
- ³¹ Then Jesus said to his disciples: Come, all of you, be grieved because of me tonight because it is written: Smite the shepherd and the (sheep) will be scattered.
- ³² After my resurrection from death, I will be revealed to you in Galilee.
- ³³ Peter answered and said to him: If all of them are grieved because of you, I will never be grieved.
- ³⁴ Jesus said: Truly I say to you, this night before the cock-crow you will deny me three times.
- ³⁵ Peter said to him: If it is arranged for me to die with you, I will not deny you. Likewise all the disciples said to him.
- ³⁶ Then Jesus came with them to the village of Geshemonim and said: Sit now until I go there and pray.

³⁷ ויקח את פיטרוש ואת שני בני זבדאל והתחיל להתעצב ולהיות זעף.

³⁸ אז אמר להם נפשי מתעצבת עד מות סמכוני ושמרו עמי.

³⁹ וילך לאט לאט מעט ויפול על פניו ויתפלל ויאמר אם יוכל להיות הסר נא ממני הכוס הזה. אמנם לא כמו שאני רוצה יהיה אלא כרצונך.

⁴⁰ ויבא אל התלמידים וימצאם ישנים. ויאמר לפיט'רו כך האינך יכול לשמור עמדי שעה אחת.

⁴¹ שמרו והתפללו פן תבאו בנסיון שהאמת שהרוח נכון לילך לו ראו את הבשר חלש וחולה.

⁴² וילך שנית להתפלל לאמור אם לא תוכל להסיר הכוס הזה אלא שאשתהו יהיה עשי כרצונך.

⁴³ וישב אחרי כן וימצאם ישנים שהיו עיניהם כבדים.

⁴⁴ ויעזוב אותם וילך להתפלל פעם שלישית כדברים הראשונים.

פרק קי"א

⁴⁵ אז בא יש"ו לגליל לתלמידיו ויאמר להם שנו ונוחו הנה הקרב העת ובן האדם ימסר ביד החטאים.

⁴⁶ קומו ונלך שהנו קרוב מי שימסרנו.

⁴⁷ עודנו מדבר והנה יודא אסכריוטא אחד מי"ב תלמידיו בא.

ועמו חבורה אחת רבה בחרכות ובשוטים שלוחים מאת גדולי הכהנים ושרי העם.

⁴⁸ ואשר מסרוהו נתן להם אות אשר אשקנו הוא ותפשוהו.

⁴⁹ ומיד נגש אל יש"ו ויאמר לו שלום עליך רבי וישקהו.

⁵⁰ ויאמר אליו יש"ו אהובי מה עשית. ויקרבו וישלחו ידם בו ויתפשוהו.

⁵¹ והנה אחד מאשר היה עם יש"ו נטה ידו וישלוף חרבו ויך עבד אחד מעבדי הכהנים ויכרות אזנו.

26:37 B זבדיה [זבדאל | A ואשר [ואת שני | A פיטרו [פיטרוש 26:37

EF שמרוני [סמכוני 26:38

| BG אבי + AEF ואומר אבי [ויאמר | F את [על | A omit [לאט | G omit [וילך 26:39

F שאני [שאני | AB omit [נא

G 2 | [שעה אחת | G אינך [האינך | AEF omit [כך | FG לפיטרוש E, לפיטרוש [לפיטרו 26:40

A חלוש [חלש | A לבוראו אך [לו ראו את | F תבא [תבאו | G ב + [פן 26:41

ABEF עשוי [עשי | A כוס [הכוס | AB את + [להסיר 26:42

A שהיו + [כבדים 26:43

G omit [להם 26:45

E omit [העם | F omit [ושרי העם | A בא + [רכה | EF omit [בא 26:47

A הוה [הוא | ABEFG האיש + [אות | F וטרם מסרהו E, מסרהו [ואשר מסרוהו 26:48

A וישליכו [וישלחו | EF לו [אליו 26:50

ABG את + [ויכרות | G את [היה עם | A היו [היה 26:51

³⁷ He took Peter and the two sons of Zebedee and began to be sad and troubled.

³⁸ Then he said to them: My soul is grieved unto death; support me and watch with me.

³⁹ He slowly went forward a little, fell on his face, prayed and said: (my father), if it is possible, take this cup from me. Indeed, let it not be as I will, but according to your will.

⁴⁰ He came to the disciples and found them sleeping. He said to Peter: So you are unable to watch with me one hour?

⁴¹ Watch and pray lest you enter into temptation, because truly the spirit is ready to go (to its creator, but) the flesh is weak and sick.

⁴² He went again to pray saying: If you are not able to remove this cup except I should drink it, let it be done according to your will.

⁴³ Afterwards he returned and found them sleeping because their eyes were heavy.

⁴⁴ He left them and went to pray a third time according to the first words.

⁴⁵ Then Jesus came to where the disciples were and said to them: Sleep and be at rest; behold the time has come near when the Son of Man will be delivered into the hand of sinners.

⁴⁶ Arise, let us go, for behold he who will betray him is near.

⁴⁷ While he was speaking, behold Judas Iscariot, one of his twelve disciples, came. With him was a large crowd with swords and whips sent from the chief priests and the princes of the people.

⁴⁸ He who betrayed him had given them a sign: (The man) whom I kiss is the one whom you are to arrest.

⁴⁹ Immediately he drew near to Jesus and said to him: Greetings Rabbi; then he kissed him.

⁵⁰ Jesus said to him: My friend, what have you done? They came, stretched out their hand against him, and arrested him.

⁵¹ Behold, one who was with Jesus stretched out his hand, drew his sword, struck one of the servants of the priests, and cut off his ear.

⁵² ויאמר אליו יש"ו השב חרבך אל נדנה שהשרופים חרב בחרב יפולו.

⁵³ הלא תבין שאוכל לפגוע באויבי ואכן לי עתה יתר מי"ב לגיונות של מלאכים?

⁵⁴ ואיך ימלאון הכתובים? שכן ראוי לעשות.

⁵⁵ אחר אמר יש"ו לחבורה כמו אם היינו גנבים באתם לקחת אותי בחרבות ובשוטים. והלא בכל יום הייתי עמכם במקדש מלמדכם ולא עכבתוני?

⁵⁶ אמנם כל זה נעשה יען ימלאו הכתובים מהנביאים. אז כל תלמידי הניתוהו וברחו.

⁵⁷ והם הוליכו ליש"ו לבית קאיפס גדול הכהנים. ואז כל הסופרים והפרושים נקהלו.

⁵⁸ ופיט"רוש היה הולך אחריו מרחוק עד בית גדול הכהנים. ונכנס לבית וישב לו אצל האומנים עד יראה התכלית.

⁵⁹ וגדולי הכהנים והפרושים היו רוצים עדי שקר נגד יש"ו יען ימיתוהו.

⁶⁰ וולא היו מוצאים ואחד אשר הכינו הרבה עדי שקר נגד יש"ו. לסוף באו שני עדים שקרים.

⁶¹ ויאמר זה אמר יש לי יכולת להשחית מקדש האל ואחר ג' ימים לתקן אותו.

⁶² וגדול הכהנים קם ויאמר לו אינך עונה דבר נגד העדות שאלו מעידים נגדך.

⁶³ ויש"ו לא ענה דבר. וגדול הכהנים אמר לו משביעך אני באל חי שתאמר לנו אם אתה משיח בן האל.

⁶⁴ ויען לו יש"ו אתה אומר ועוד אני אומר לכם עדין תראו בן האל יושב לימין גבורת האל בא בעבי שחקים.

⁶⁵ אז גדול הכהנים קרע בגדיו ואמר זה ברך אלקים. ומה לנו צורך לעדים אחרים? והנה כולכם שמעתם איך ברך האל.

⁶⁶ מה יראה לכם שיתכן לעשות? והם ענו שחייב מיתה.

^{26:52} ABFG שהשלפים [שהשרופים]

^{26:53} AG ויתר [יתר]

^{26:55} omit G [בחרבות ובשוטים]

^{26:56} G להם + [וברחו] ABFG | ימלאון [ימלאון]

^{26:57} G לשם + [נקהל]

^{26:58} omit BF [ונכנס] . . . המכלית | A אל [יעד] | A ופיטרו [ופיטרוש]

^{26:59} B למצוא + [רוצים] | BFG [וגדולי]

^{26:60} omit G [באו]

^{26:61} G אשוב יאבנהו [לתקן אותו] | ABG ויאמרו [ויאמר]

^{26:63} ABEG, 1 F 2 1 [משביעך אני] | A עונה [ענה] | G 2 3 1 [וישו לא ענה]

^{26:64} G אבו + [לימין] | G לכן [ועוד אני אומר לכם] | A [ישו]

^{26:65} G את האל, BEF, אלקים, A, אלים [האל] | AG אלים [אלקים]

⁵² Jesus said to him: Return your sword to its sheath, for (those who draw) the sword will fall by the sword.

⁵³ Do you not understand that I can meet my enemies and indeed there will be for me at once more than twelve legions of angels?

⁵⁴ But how will the Scriptures be fulfilled? Because thus it is intended to be done.

⁵⁵ Afterwards Jesus said to the crowd: As if we were thieves have you come to take me with swords and whips? Was I not with you every day in the temple teaching you without you hindering me?

⁵⁶ Surely all this was done because the writings of the Prophets were being fulfilled. Then all his disciples left him and fled.

⁵⁷ They led Jesus to the house of Caiaphas the high priest. Then all the scribes and Pharisees were gathered together.

⁵⁸ Peter was following him at a distance unto the house of the high priest. He entered the house and sat near the craftsmen until he should see the end.

⁵⁹ The chief priests and the Pharisees wished (to find) false witnesses against Jesus in order to put him to death.

⁶⁰ But they did not find even one, though they provided many false witnesses against Jesus. Finally two false witnesses came forward.

⁶¹ (They said): This one said I have the power to destroy the temple of God and after three days to repair it.

⁶² The high priest arose and said to him: Do you not answer anything against the testimony that these are bearing against you?

⁶³ But Jesus answered not a word. The high priest said to him: I adjure you by the living God that you tell us if you are the Messiah, the Son of God.

⁶⁴ Jesus answered him: You say it; but again I say to you, you have yet to see the Son of God sitting at the right of the power of God coming on the clouds of heaven.

⁶⁵ Then the high priest tore his garments and said: This one has cursed God. What need do we have for other witnesses? Behold all of you have heard how he cursed God.

⁶⁶ What do you think can be done? They answered: He is guilty of death.

67 ואז רקקו בפניו והלקוהו על שכמו ואחרים טפחו לו בפניו
 68 אומרים אמור לנו המשיח מי הכך.
 69 ופיט'רוש היה עומד לפתח החצר ונגשה אליו שפחה אחת
 ואומרת לו והלא אתה עם יש"ו הגלילי היית עומד.
 70 ופיט'רוש כחש לה בפני הכל ואמר לה אשה איני יודע מה את
 אומרת.
 71 וכאשר עבר השער ראה שפחה אחרת ואמרת לעוברים שם
 זה האיש היה עומד עם יש"ו בנאצ'רת.
 72 ופעם אחרת כחש יש"ו בשבועה שלא הכירו.
 73 ואחר כן לזמן מעט נגשו אל פיט'רוש העומדים בחצר ויאמרו
 לו אתה הוא מחבורת זה הנביא שמדברך נכר שאתה מהם.
 74 אז התחיל לכפור ולישבע שבשום זמן לא הכירו. ומיד קרא
 התרנגול.
 75 ופיט'רוש נזכר מאשר אמר לו יש"ו שקודם קריאת הגבר יכפור
 בו ג' פעמים. ואז יצא לחוץ ובכה במרירות נפשו.

פרק קי"ב

1 ויהי בבקר כל גדולי החכמים והקדמונים לקחו עצה נגד יש"ו
 שמכל וכל יהרגוהו.
 2 וקשור הוליכוהו לבית פו'טץ פילא'ט שהיה גזבר.
 3 ואז כאשר ראה יודא אסכריוטא שהיה נדון התחיל לשוב
 בתשובה. וחזר השלשים דינרים לגדול הכהנים ולזקני העם.
 4 אמר אני חטאתי ששפכתי דם נקי. והם אמרו לו מה לנו
 אתה תראה.
 5 וזרק המעות במקדש והלך לו ולקח חבל אחת ותלה עצמו.
 6 וגדולי הכהנים כאשר לקחו המעות אמרו לא יתכן שנשים אל
 המעות במקדש שדמי דם הם שנתנו בעד דמי יש"ו.
 7 ויועצו ויתנו אותם בעד שדה אדם יוצר חרס בעד שיגברו שם
 הגרים.
 8 ולכן נקרא אותו שדה אהל דם עד היום הזה.

EF והכהו והלקוהו 26:67

G הכה אותך [הכך] 26:68

omit G | אחת | A כפתח | לפחת | A ופיטרו [ופיטרוש] 26:69

BE בנזאר, A נזאר, [בנאצרת] | omit A | עומד | ABFG לעומדים | לעוברים | ABFE ראה | ראה | 26:71

G פיטרו, AG הישן [ישן] 26:72

EF ומדברך, A שמדברך [שמדברך] 26:73

omit A | [נפשו] | B כמת | במרירות | omit B | [נזכר] | A ופיטרו [ופיטרוש] 26:75

A הכהנים [החכמים] 27:1

G פוטס, EF פריץ, AB פונץ [פוטץ] | omit EF | [לבת] 27:2

G עם [העם] | EF אל גדול [לגדול] 27:3

EF שיגברו, ABG שיקברו [שיגברו] | omit EF | [חרס] | F של אדם [אדם] | EF ויתיעצו [ויועצו] 27:7

- 67 Then they spit in his face and struck him on the back,
 and others slapped him in the face
 68 saying: Tell us, Messiah, who struck you.
 69 Peter was standing at the entrance of the courtyard, and there came near
 to him a maid who said to him: Were you not standing with Jesus the
 Galilean?
 70 Peter lied to her before all and said to her: Woman I do not know
 what you are saying.
 71 When he passed through the gate another maid saw (him) and said to
 those who were (standing) there: this man was standing with Jesus in
 Nazareth.
 72 Again he denied Jesus with an oath [saying] that he did not know him.
 73 After a little while, those who were standing in the courtyard drew near
 to Peter and said to him: You are from this prophet's group; it is clear
 from your speech you are one of them.
 74 Then he began to deny and to swear that at no time had he known him.
 Immediately the cock crowed.
 75 Peter remembered what Jesus had said to him, that before the crowing
 of the cock he would deny him three times. Then he went outside and
 wept with bitterness of soul.

Chapter 27

- 1 It came to pass in the morning all the chief sages and elders took counsel
 against Jesus that they should surely put him to death.
 2 They led him bound to the house of Pontius Pilate who was com-
 mander.
 3 When Judas Iscariot saw that he had been judged, he began to turn in
 repentance. He returned the thirty dinars to the high priest and to the el-
 ders of the people.
 4 He said: I have sinned because I have shed innocent blood. But they
 said to him: What is that to us? You see to it.
 5 He threw the coins in the temple, went and took a rope and hanged
 himself.
 6 When the chief priests received the coins they said: It is not possible
 for us to place these coins in the temple because they are the fruit of
 blood since they were given for the blood of Jesus.
 7 So they took counsel and gave them for a field of a certain potter of clay
 that they might (bury) strangers there.
 8 Therefore that field is called the tent of blood unto this day.

9 ואז נשלם מאמר זכריה הנביא ואומר להם אם טוב בעיניכם רבו שכרי ואם חדלו. וישקלו שכרי שלשים כסף. ויאמר ה' אלי השליכו אל היוצר. וזהו מהאדם היוצר חרס ככאשר אדוני צוה.
 10 ויש'ו היה עומד לפני פילא'ט ושאל לו האתה הוא מלך היהודים. ויש'ו אמר אתה אומר.
 12 וכאשר יש'ו היה רודף בעד גדולי הכהנים וזקני העם לשום דבר שהיו אומרים עליו לא היה עונה.
 13 ופילא'ט אמר לו אינך רואה כמה עדיות יש נגדך.
 14 ויש'ו לא ענה אליו דבר ופילא'ט היה נפלא מזה מאד.
 15 וביום החג הנכבד של פסח היה מנהגם שגזבר העיר היה לתת לעם אסור אחד מהאסורים אותו אשר ירצו.
 16 וכי פילא'ט היה חבוש אחד שהיה כמעט שוטה שמו ברבא'ש. ונלקח על רצחה ושם אותו בבור.
 17 וכאשר נאספו אמר להם פילא'ט איזה מאלו תרצו שאני ברבא'ש או יש'ו שנקרא משיח.
 18 לפי שפילא'ט היה יודע שעל שנאת חנם נלקח.
 19 ובעודו יושב בכסא אשתו שלחה לו שליח לאמר אחילה אני ממך שבשום ענין לא תאמר דבר כנגד אותו צדיק שבזאת הלילה סבלתי ענינים רבים במראה בעדו.
 20 וגדולי הכהנים וזקני הדת הקהילו לעם ישאלו את ברבאש ויש'ו ימית.
 21 ויען להם פילא'ט איזה מהם תרצו שנניח. והם אמרו ברבאש.
 22 ויאמר להם פילאט א"כ מה אעשה מיש'ו הנקרא משיח. וכולם ענו שיתלה.
 23 ופילא'ט אמר להם איזו רעה עשה. והם בחזק היו זועקים יתלוהו יתלוהו יתלוהו.

27:9 ABEF לא + ואם | ABEF הבו רבו | A לכם | להם | omit G | ואומר . . . חדלו | omit G | [זכריה 27:9] | [היוצר | AEF השליכהו | השליכו | omit G | ה' אלי | EF ל' שקל | שלשים | EF את + | וישקלו | BEFG חרס | חרס | ABEG וזהו | וזה | EF אדם היקר אשר יקרתי מהם + | G מגדולי חכם הכהנים | בעד . . . העם 27:12] | A אין אתה | אינך 27:13] | ה עם + | אשר | AEFG לו + | ?היה | EF שלהם | של פסח | A חג | החג 27:15] | G ברבאש, EF ברבש, B בארבש, A בראבאש | בראבאש 27:16] | EF ברבש, A בראבאש | בראבאש | A שתניחוני | שאניח | A השנים + | מאלו 27:17] | G פילאט | לפי שפילאט 27:18] | BG הצדיק | צדוק | omit G | דבר | EF דבר | עניו | G אחל, AEF מחלה | אחילה 27:19] | A נקרא' יום + | והלילה | את . . . ימות | ABEF שישאלו | ישאלו | G את העם ואמרו להם | לעם | B העם | הדת 27:20] | omit EF | ויש'ו ימות | B בארבש, A בראבאש | בראבאש | A את ישו להמית ולא בראבאש | B בארבש | בראבאש | | omit A (hap) | אזה . . . ברבאש | EF Vs 21] | 27:21] | omit A (hap. see on vs 21) | ויאמר להם פילאט 27:22] | omit BEF | [יתלוהו | איוו רעה 27:23]

- 9 Then was fulfilled the word of Zechariah the prophet:
 And I said to them: if it is good in your eyes, multiply my wages, but if (not), forbear. So they weighed for my wages thirty pieces of silver.
 Then the Lord said to me: Cast it unto the potter. This is from the man who forms clay,
 10 as the Lord commanded.
 11 Jesus was standing before Pilate who asked him: Are you the king of the Jews? Jesus said: You say it.
 12 When Jesus was harassed by the chief priests and elders of the people in regard to some word which they spoke against him, he did not reply.
 13 Pilate said to him: Do you not see how much testimony there is against you?
 14 But Jesus did not answer him a word and Pilate was exceedingly amazed by this.
 15 On the day of the honored feast of Passover, it was their custom for the commander of the city to give to the people one of the prisoners whom they wished.
 16 Pilate had a prisoner who was almost crazy: his name was Barabbas. Taken in a case of murder, he had placed him in the dungeon.
 17 When they were gathered together Pilate said to them: Which of these do you wish that I should release, Barabbas or Jesus who is called Messiah?
 18 This was because Pilate knew that due to hatred without cause he had been taken.
 19 While he was sitting upon the throne his wife sent to him a messenger saying: I implore you that in no matter should you speak a word against this righteous man because in this night I have suffered many things in a vision because of him.
 20 The chief priests and the elders of the law assembled the people (that) they might ask for Barabbas and that Jesus might die.
 21 Pilate answered them: Which of them do you wish that we should release? They said Barabbas.
 22 Pilate said to them: If so, what shall I do with Jesus who is called Messiah? All of them answered that he should be hung.
 23 Pilate said to them: What evil has he done? Then they vigorously cried out: let them hang him, let them hang him, let them hang him.

[MT 27:24-38]

²⁴ ופילאט'וש בראותו שלא היה תקומה ולא יכול להשלים שום דבר עמהם קודם שיקום בעד זה קטטה גדולה בעם לקח מים ורחץ ידיו בפני העם ואמר אני נקי מהם. שמרו לכם מה תעשו.
²⁵ וענו כל העם ואמרו דמו יהיה עלינו ועל זרענו.
²⁶ ואז הניח לה ברבאש ומסר להם יש'ו לקוי ומעונה שיתלוהו.

פרק קי"ג

²⁷ אז פרשי החצר לקחו ליש'ו במשמר ויקהלו בפני קהל רב מעמים רבים.
²⁸ וילבישוהו ליש'ו בגדי משי ויעטפוהו מעיל משי ירוק.
²⁹ ועשו עטרה מקוצים וישימהו על ראשו ושמו לו קנה אחת ביד הימנית וכורעים היו מלעיגים ממנו שלום עליך מלך היהודים.
³⁰ ורוקקים לו בפניו והיו לוקחים הקנה ומכים בראשו.
³¹ וכאשר הלעיגו ממנו הפשיטו ממנו המעיל והלבישוהו מלבושו וצוו לתלותו.
³² ועודם יוצאים מהעיר פגעו באיש ששמו שמעון הכנעני. ואנסוהו שיוליך הצליבה ר"ל השתי וערב.
³³ ובאו למקים נקרא גולגוטא הוא הר קאלווארי
³⁴ ונתנו לו יין מזוג במרה. וכאשר התחיל לשתות הרגישו ולא ירצה לשתות.
³⁵ ואחר כאשר שמוהו בצליבה חלקו בגדו בגורל.
³⁷ ואחר הניחו לו על ראשו מכתב אחד שהיה אומר זה יש'ו נאזרת מלך ישראל.
³⁸ אז נתלו עמו שני גנבים האחד לימינו והאחד לשמאלו.

ולא יכול | omit A | תקומה ולא | G ובראותו פלאט | ופילאטוש בראותו | A EFG | ופילאטוש ^{27:24} | ומים ירוק | ABEF | מהם | EF | ואמר | ואמר | A מעט + | לקח | A כל | שום | EF | ולא היה יכול | EF | למדו | שמרו | G |
^{27:25} זרענו | זרענו | BEF | כולם | כל | העם | G | והם | ענו | וענו | G |
^{27:26} להם | להם | AEF | ברבאש | ברבאש | AEF |
^{27:28} ליש'ו | ליש'ו | G |
^{27:29} אומר | אומר | ABEF | אחד | אחד | אחת | G | וישימו | וישימו | AEF | וישימהו | וישימהו | B | ועשו | ועשו | G | על ידו | על ידו | G |
^{27:30} רוקקים | רוקקים | A | והיו | והיו | A |
^{27:31} מלבושו | מלבושו | ABEF | מלבוש | מלבוש | A | לו | לו | A | ממנו | ממנו | ABEFG | מאד | מאד | + | ממנו | ממנו | G |
^{27:32} פגשו | פגשו | ABEF | שילך | שילך | A | שילך | שילך | ABEF | פגשו | פגשו | B |
^{27:33} קאלווארי | קאלווארי | A | קאלווארי | קאלווארי | EF |
^{27:34} רצה | רצה | ABEF |
^{27:35} בגדיו | בגדיו | ABEFG |
^{27:36} Vs 36 | Vs 36 | omit all mss |
^{27:37} נאזרת | נאזרת | A | זהו | זהו | A | זהו | זהו | EF | 3 4 2 1 | על ראשו מכתב אחד | על ראשו מכתב אחד | EF |
^{27:38} והאחד | והאחד | A | והאחד | והאחד | E

[MT 27:24-38]

- ²⁴ Pilate, when he saw that he had no power of resistance and was unable to make any peace with them, before a great dispute among the people might arise because of this, took water and washed his hands before the people and said: I am innocent (of the blood). Be careful what you do.
²⁵ All the people answered and said: His blood will be upon us and upon our seed.
²⁶ Then he released Barabbas (to them), and delivered to them Jesus for beating and affliction that they might hang him.
²⁷ Then the horsemen of the court took Jesus under guard and came together before a great company of many people.
²⁸ They clothed Jesus with silk garments and covered him with a greenish silk robe.
²⁹ They made a crown of thorns and placed it on his head and set a reed in his right hand and were bowing down mocking him [saying]: Peace be upon you, king of the Jews.
³⁰ They spit in his face and took the reed and struck his head.
³¹ When they had mocked him (much), they stripped the robe from him, dressed him in his own clothes, and gave orders to hang him.
³² As they were going out from the city, they met a man whose name was Simon the Canaanite. They compelled him to carry the gallows, that is, "The Cross."
³³ They came to a place called Gulgota, that is, Mount Calvary,
³⁴ and gave him wine mixed with gall. But when he began to drink it he perceived [what it was] and would not drink it.
³⁵ When they placed him on the gallows they divided his garments by lot.
³⁷ Afterward, they set for him over his head a writing which said: This is Jesus of Nazareth, the king of Israel.
³⁸ Then two thieves were hung with him, one on his right and one on his left.

³⁹והעוברים היו מלעיגים ממנו ומניעים ראש
⁴⁰ואומרים רח אפשר חרכת מקדש האל ובעוד שלשה ימים תושיע
 עצמך ואם אתה בן האל רד מן הצליבה.
⁴¹וגדולי הכהנים וזקני העם היו מלעיגים ממנו ואומרים
⁴²האחרים הושיע ועצמו לא יוכל להושיע. אם מלך ישראל הוא ירד
 מן העץ ונאמין.
⁴³כי הוא נשען באל יושיעהו עתה אם ירצה שהוא אמר שהוא בן
 האלקים.
⁴⁴ואותם הדברים עצמם אמרו לו הגנבים שהיו נתלים עמו.
⁴⁵ולשעה ששית נעשו חשוכות בכל העולם ועמדו עד שעה תשיעית.
⁴⁶יש"ו צעק בקול גדול אומר בלשון הקודש אלי אלי למה עזבתני.
⁴⁷ואחד מהעומדים שם אמר זה קורא לאליה.
⁴⁸ומיד לקח אספוג ומלאהו חומץ ונתן לו לשתות.
⁴⁹והאחרים היו אומרים נראה אם יבא אליה ויושיעהו.
⁵⁰ויש"ו צעק פעם אחרת בקול גדול ושלח נשמתו לאביו.
⁵¹ומיד נקרע פרכת המקדש לשני קרעים מלמעלה למטה ורעשה
 הארץ ונשתברו האבנים.
⁵²והקברים נפתחו ורבים מישיני אדמת עפר קמו.
⁵³ויצאו מקבורתם ואחר שחיו באו בעיר הקדש ונגלו לרבים.
⁵⁴וישר המאה והעומדים עמו לשמור יש"ו ראו הרעשת הארץ
 והדברים שנעשו ויפחדו מאד ואומרים באמת זה היה בן האלוק.
⁵⁵והיו שם נשים רבות שהיו עומדות מרחוק מאותן אשר שמשו
 ליש"ו מהגליל עד כה.
⁵⁶ובכללן היתה מאריאה מגדלינה ומרים אם יעקב ויוסף ואם
 בני זבדאל.
⁵⁷ולעת ערב בא אדם עשיר שהיה מכרנאסיאה. שמו יוסף והיה
 תלמיד מיש"ו.

^{27:39} A ראשם [ראש

^{27:40} [מן הצליבה | A תבנהו + [ימים | F אל האל | G אתה חרכת [חרבת | BEF אשר, A איך [אפשר

EFG מהצליבה

^{27:41} ABG בו + [ונאמין | G לאתרים רפא והושיע [האתרים הושיע

^{27:43} A האלים [האלקים | ABG [to be read with vs 42; see above] בו [כי

^{27:46} A ולשעה תשיעי' ישו [ישו

^{27:47} EF לאלוק [לאליה

^{27:48} EF הספוג [אספוג

^{27:51} EF ממעלה [מלמעלה

^{27:52} B העפר [עפר

^{27:53} EF גלו [ונגלו | EF זה שחיו | E מקבורתם [מקבורתם

^{27:54} AB האלוה [האלוק | E ואמר, AG ויאמרו [ואומרים | G וכל הדברים אשר נעשו [והדברים שנעשו

^{27:55} EF פה [כה | G מאותם [מאותן

^{27:57} omit [והיה תלמדו מישו | EF מכרמאסי', A מכרימיסיאה [מכרנאסיאה | G omit [שהיה מכרנאסיאה

- ³⁹ Those who were passing by mocked him and shook (their) heads
- ⁴⁰ saying: See, (how) you would lay waste the temple of God and in yet three days (build it); save yourself; if you are the Son of God come down from the gallows.
- ⁴¹ The chief priests and the elders of the people mocked him saying:
- ⁴² Others he saved; himself he cannot save. If he is the king of Israel let him come down from the tree and we will believe.
- ⁴³ Since he trusted in God, let him save him now if he wishes, because he said he is the Son of God.
- ⁴⁴ The thieves who were hung with him said to him these very same words.
- ⁴⁵ At the sixth hour, darkness came in all the world and it remained until the ninth hour.
- ⁴⁶ Jesus cried in a loud voice saying, in the holy language: My God, My God, why have you forsaken me.
- ⁴⁷ One of those standing there said: This one is calling for Elijah.
- ⁴⁸ Immediately he took spongy-bread, filled it with vinegar and gave it to him to drink.
- ⁴⁹ Others were saying: We will see if Elijah will come and deliver him.
- ⁵⁰ Jesus cried another time in a loud voice and sent his spirit to his father.
- ⁵¹ Immediately the curtain of the temple was torn into two pieces, from the top downwards; the earth shook and the rocks were broken.
- ⁵² The graves were opened and many of those asleep in the dust arose.
- ⁵³ They came out of their graves and after (this) they entered the holy city and were revealed to many.
- ⁵⁴ The captain of the hundred and those standing with him watching Jesus saw the earthquake and the things which were done and were very afraid saying: Truly this was the Son of God.
- ⁵⁵ Many women were standing there at a distance from among those who served Jesus from Galilee unto that time.
- ⁵⁶ Among them were Mary Magdalene, Mary the mother of James and Joseph, and the mother of the sons of Zebedee.
- ⁵⁷ At evening time, a rich man from Karnasiah came. His name was Joseph and he was a disciple of Jesus.

[MT 27:58-28:8]

⁵⁸ והלך לפילאט ושאל לו הגוף מישי"ו. ופילאט צוה שיתנוהו לו.
⁵⁹ ויוסף לקחו וכרכו בבגד משי חשוב מאד.
⁶⁰ ושם אותו בקברו שהיה נחצב חדש מאבן ושם אבן גדולה על פי הקבר.

⁶² וממחרת הפסח גדולי הכהנים והפרושים באו לפילאט.
⁶³ ואמרו לו אדוננו אנו מזכירים שזה השקרן היה אומר בעודו בחיים שלקץ שלשה ימים יעמוד ויחיה.
⁶⁴ ולכן צוה לשמור קברו עד יום השלישי שבאולי איזה מתלמידיו יבא ויגנוב אותו. ואחר יאמרו לעם שעמד מהמות. ואם זה יעשו גדל יהיה עון האחרון מן הראשון.
⁶⁵ ופילאט אמר להם בקשו שומרים שמרו היותר טוב שתוכלו.
⁶⁶ והם שלמו בנין הקבר וחתמוהו והניחו שם שומרים.

פרק קי"ד

¹ וביום הראשון מהשבוע בהשכמה באו מרים מגדלינה ומרים אחרת לראות הקבר.
² ונרעשה הארץ שמלאך ה' ירד מן השמים לקבר והפך האבן ועמד.
³ ומראהו היה כשמש ובגדיו כשלג.
⁴ ומפחדו נבהלו השומרים ועמדו המתים.
⁵ וענה המלאך ואמר לנשים אל תפחדו שאני יודע שאתן מבקשות לישי"ו אשר נתלה.
⁶ איננו כאן שכבר חי כמו שאמר. לכן בואו וראו המקום אשר עמד שם האדון.
⁷ ולכו מיד ואמרו לתלמידיו שכבר עמד שם האדון. והוא יהיה לפניכם ושם תראוהו כאשר אמר לכם.

פרק קט"ו

⁸ ויצאו הנשים בפחד מהקבר בעבור ראות המלאך ובשמחה רבה לפי שהאדון עמד חי. וירוצו לאמר לתלמידיו.

^{27:58} omit FG | מישו | A את הגוף | הגוף | B לשאל | ושאל ^{27:58}

^{27:60} omit B | הקבר | G omit | פני ^{27:60}

^{27:61} Vs 61] omit all mss

^{27:62} ABEF, + ? G | יום הפסח | הפסח ^{27:62}

^{27:64} B | ולכה | ולכן ^{27:64}

^{27:65} ABEFG | ושמרו | שמרו ^{27:65}

^{28:2} A | עליך + | ועמד | AEF מהשמים | מן השמים | EF האל, B השם | ה' ^{28:2}

^{28:4} AE | כמתים | המתים ^{28:4}

^{28:5} G | לאותו הנשים | הנשים ^{28:5}

^{28:7} A | דבר | אמר | G כאשר אמר אשר תראוהו | ושם . . . לכם ^{28:7}

^{28:8} G | גדולה | רבה ^{28:8}

[MT 27:58-28:8]

- ⁵⁸ He came to Pilate and asked him for the body of Jesus. Pilate commanded that they should give it to him.
⁵⁹ Joseph took it and wrapped it in a very fine silk garment.
⁶⁰ He placed him in his own tomb which had been freshly hewn from stone and placed a large stone over the entrance of the tomb.
⁶² On the morrow of the Passover the chief priests and the Pharisees came to Pilate.
⁶³ They said to him: Sir, we remember that this liar said while still alive that at the end of three days he would arise and come to life.
⁶⁴ Therefore command his tomb to be guarded until the third day, since perhaps one of his disciples might come and steal him. Afterwards they might say to the people that he arose from death. If they should do this, the last perversion will be greater than the first.
⁶⁵ Pilate said to them: Search out guards (and) guard it as well as you can.
⁶⁶ So they completed the structure of the tomb, sealed it, and placed a guard there.

Chapter 28

- ¹ On the first day of the week, early in the morning, Mary Magdalene and the other Mary came to see the tomb.
² Then the earth shook because the angel of the Lord descended from heaven to the tomb, overturned the stone, and stood still.
³ His appearance was like the sun and his garments like snow.
⁴ From the fear of him the guards were dismayed and stood like dead men.
⁵ The angel answered and said to the women: Do not fear for I know that you seek Jesus who was hung.
⁶ He is not here for he is already alive as he said. Come, therefore, and see the place where the Lord arose.
⁷ Then go immediately and tell his disciples that the Lord has already arisen there. He will be before you and there you will see him as he told you.
⁸ The women went out of the tomb with fear because they had seen the angel, but with great joy because the Lord had come back to life. They ran to tell his disciples.

[MT 28:9-20]

9 והמה הולכות וישׁו עבר לפניהם אומר השם יושיעכן. והם
 קרבו אליו ויקדו לו וישתחוו לו.
 10 ואז אמר להן ישׁו אל תפחדו אמרו לאחי שילכו לגליל ושמה
 יראוני.
 11 ובעוד שהן הולכות איזה מהשומרים באו לעיר והגידו
 לגדולי הכהנים כל הנעשה.
 12 ויעדו לעצה עם זקני העם. ויתנו ממון רב לפרשים.
 13 ואמרו להם אתם תאמרו שבאו תלמידי לילה וגנבוהו בעודכם
 ישנים.
 14 ואם זה יבא לאוזן פילאט אנו נדבר עמו בענין יניחכם.
 15 והם לקחו המטבע ואמרו כן כמו שלמדום. וזה הדבר בסוד בין
 היהודים עד היום הזה.
 16 ואחר זה כאשר השנים עשר תלמידי הלכו לגליל נראה להם בהר
 17 אשר בו התפללו. וכאשר ראוהו השתחוו לו ויש מהם שנסתפקו בו.
 18 וישׁו קרב אליהם ואמר להם לי נתן כל היכולת בשמים ובארץ.
 19 לכו אתם
 20 ושמרו אותם לקיים כל הדברים אשר ציויתי אתכם עד עולם.

28:9 G ה' EF האל | השם | A לפניהן | לפניהם

28:10 EFG ושם | ושמה | AEF להם | להן

28:11 G אשר נעשה | הנעשה | B לכהני הגדולים | לגדולי הכהנים | G בא | באו | G אחד | איזה

28:12 G ויועצו מה לעשות | ויעדו . . . העם | G ויועצו, AE יועדו | ויעדו

28:13 F הלילה | לילה | G מתלמידי | תלמידי

28:14 G ה' + | בענין

28:15 omit BG | הזה | A ואו | וזה | F שלמדים, A שלמדום | שלמדום

28:18 G, omit H אליהם | להם | H להם | אליהם | A קרא | קרב

28:20 AB ולמדו | ושמרו

MT 28:9-20]

9 As they were going Jesus passed before them saying:
 May the Name deliver you. They came near to him, bowed down to
 him, and worshipped him.
 10 Then Jesus said to them: Do not be afraid; tell my brothers that they
 should go to Galilee and there they will see me.
 11 While they were going some of the guards entered the city and de-
 clared to the chief priests all that had happened.
 12 They came together for counsel with the elders of the people. Then
 they gave much money to the horsemen
 13 and said to them: Say that his disciples came by night and stole him
 while you were sleeping.
 14 If this should come to the ears of Pilate we will tell him that he should
 leave you alone.
 15 They took the money and said thus as they instructed them. This is the
 word [held] in secret among the Jews unto this day.
 16 After this when his twelve disciples came to Galilee he appeared to
 them in the mountain where they had prayed.
 17 When they saw him they worshipped him, but there were some of them
 who doubted him.
 18 Jesus drew near to them and said to them:
 To me has been given all power in heaven and earth.
 19 Go
 20 and (teach) them to carry out all the things
 which I have commanded you forever.